

अथ बालकः शरीरेण बुद्ध्या च वर्द्धितुमारभे अपरञ्च स इत्यायेला ८०
वंशीयलोकानां समीपे यावन् प्रकटीभूतस्वाकृत् प्राप्तारे न्यवधत् ।

१ दिनोत्थायः ।

१ युवकः वैतन्त्रिचिन्तनपुर्यान् खोदजम् ८ खनीयद्रुतैर्मेषराणां समीपे तत्त्वस्था-
नान् १२ मेषराजकैरन्येभ्यस्तस्य यत्नीकरणं २१ खोदस्य लक्षणेदम् २२
मरिचमः श्रुतिना २३ श्रुतियोनः कथा २४ दन्ताचरितं ३० खोदस्य वर्द्धनं ३१
बालो वयसि पक्वितैः स च खोदस्य प्रयोगे च ।

अपरञ्च तस्मिन् काले राज्यस्य सर्वेषां लोकानां नामानि लेखयि- १
तुम् अगस्त्यकैवर आज्ञापयामास तदनुसारेण कुरणीयनामनि सुरिया- २
रेशस्य शासके सति नामलेखनं प्रारभे । अतोद्देतो नाम लेखितुम् सर्वे ३
जनाः स्वीयं स्वीयं नगरं जगुः । तदानीं युवकश्च नाम लेखितुं वाग्- ४
दत्तया स्वभार्यया गर्भेवस्था मरिचमा सह स्वयं दायूदः सजातिवंश इति ५
कारणाद् गालीलप्रदेशस्य नासिरित् नगराद् यिड्दाप्रदेशस्य वैतन्त्रिचि-
माख्यं दायूदनगरं जगाम । अन्यच्च तत्र स्थाने तथोत्तिष्ठतोः सतो मेरि- ६
चमः प्रसूतिकाल उपस्थिते सा तं प्रथममुतं प्राप्नोत् । किन्तु तस्मिन् वाय- ७
गृहे स्थानाभावाद् बालकं वस्त्रेण वेष्टयित्वा गोशालायां स्थापयामास ।

अनन्तरं यो यो मेषपालकः स्वभेषजस्यैतत्प्रदेशेस्थित्वा रजन्यां ८
प्राप्तरे पर्यायानुक्रमेण प्रहरिणः कर्म करोति तेषां समीपं परमेश्वरस्य
दूत आगत्योपतस्थौ ; तदा चतुष्पार्श्वं परमेश्वरस्य तेजसः प्रकाशितत्वात् ९
तेति शशङ्किरे । तदा स दूत उवाच मा भैष्ट पश्यताश्च दायूदःपुरे युष्मन्नि- १०
मित्तं जाता भुजः स्त्रीष्टोऽजनिष्ट । सर्वेषां लोकानां महानन्दजनकम् ११
इमं मङ्गलवृत्तान्तं युष्मान् ज्ञापयामि । यूयं (तत्स्थानं गत्वा) वस्त्रेवेष्टितं १२
तं बालकं गोशालायां शयानं द्रक्ष्यथ युष्मान् प्रतीतिचिह्नं भविष्यति ।
दूत इमां कथां कथितवन्नि तत्राकस्मात् स्वर्गोद्याः पृथना आगत्य कथाम् १३
इमां कथां पलेश्वरस्य गुणानन्ववादिषुः । यथा

१४ सर्वैर्ज्ञेयैश्वरस्यैव महिमा सम्प्रकाशतां ।

शान्तिर्भूयात् पृथिव्यास्तु नराणां मङ्गलं भवेत् ।

१५ ततःपरं तेषां सन्निधौ दूतगणे स्वर्गे गते मेघपालकाः परस्परम् श्वो-
चम् आगच्छन्त प्रभुः परमेश्वरो यं घटनां ज्ञापितवान् तस्य यायाय्यं
१६ ज्ञातुं वयमधुना वैत्लिहिम् पुरं यामः । पथात् ते चूर्णं ब्रजिता मरियम्
१७ सुषक्तं मेघालायां शयानं बालकञ्च ददृशुः । इत्थं दृष्ट्वा बालकस्यार्थं प्रोक्तां
१८ सर्व्वकथां ते प्रचारयामासुः । ततो ये लोका मेघरत्नकाणां वदन्नेभ्यः
१९ वार्त्तां श्रुश्रुस्ते महाश्रुत्यं मेनिरे । किन्तु मरियम् एतत्सर्व्वघटनानां
२० तात्पर्य्यं विविच्य मनसि स्थापयामास । तत्पश्चाद् दूतविज्ञानुरूपं श्रुत्वा
दृष्ट्वा च मेघपालकां ईश्वरस्य गुणानुवादं धन्यवादञ्च कुर्व्वाणाः परावृत्त्या
ययुः ।

२१ अथ बालकस्य लङ्कैर्देनकालेऽष्टमदिवसे समुपस्थिते तस्य गर्भस्थितिः
पूर्व्वं स्वर्गोपदूतो यथाज्ञापयत् तदनुरूपं ते तन्नामधेयं योऽश्रुरिति चकिरे ।
२२ ततःपरं मुसालिखितव्यवस्थाया अनुसारेण मरियमः श्रुचिलकाल
२३ उपस्थित 'प्रथमजः सर्व्वः पुरुषसन्तानः परमेश्वरे समर्प्यतां,' इति परमे-
२४ श्वरस्य व्यवस्थाया योऽं परमेश्वरे समर्पयितुम् एवं शालीयविश्रुक्तं कपोतदधं
पारावतशावकंदधं वा बलिं दातुं ते तं गृहीत्वा धिक्शालमम् आययुः ।
२५ धिक्शालमपुरनिवासी त्रिमियोन् नामा धार्मिक एक आसीत् स
२६ द्रुसयिस्तः सान्त्वनामपेक्ष्य तस्यै किञ्च पवित्र आत्मा तस्मिन्नाविर्भूतः अपरं
प्रभुना परमेश्वरेणाभिषिक्तं चातारं दृष्ट्वा त्वं न मरियसीति वाक्यं पवित्रेण
२७ आत्मना तस्यै प्राकथ्यत । अपरञ्च यदा योशोः पिता माता च तदर्थं व्यवस्था-
२८ नुरूपं कर्म कर्त्तुं तं मन्दिरम् आनिन्यतुस्तदा त्रिमियोन् आत्मन आक-
२९ र्षणेन मन्दिरमागत्य तं क्रीडे निधाय ईश्वरस्य धन्यवादं कृत्वा कथया-
मास । यथा

१० हे प्रभो तव दाक्षेयं निजवाक्यानुसारतः ।

ददानीन्नु सकल्याणो भवता संविद्यन्ताम् ।

११ यतः सकलदेशस्य दीप्तये दीप्तिरूपकं ।

द्रुसयिलोयलोकस्य महागौरवरूपकं ।

इह यं चायकं जमानान्तु समुत्थे त्वमजीजनः ।

सद्यः विद्यतेऽस्माकं भुवं नयनगोचरे ।

तदानीं तेनोक्ता एताः सकलाः कथाः श्रुत्वा तस्य माता युष्मत् च ३१
विस्मयं भेजते । ततः परं शिमियोन्तेभ्य आश्रियं दत्त्वा तस्मात्तरं मरिष्यमम् ३२
उवाच पद्म इत्याद्येलो वंशमध्ये बहूनां पातनाद्योत्थापनाय च तथा विरोध-
पाचं भवितुम् एवं बहूनां गुप्तममोगतानां प्रकटीकरणाय बालकोऽयं ३५
नियुक्तोऽस्ति । तस्मात् तवापि प्राणाः श्रूत्वेन व्यस्यन्ते ।

अपरञ्च आश्रयस्य वंशीयफिनुयेलो दुहिता इत्याख्या अतिजरती ३६
भविष्यदादिन्येका या विवाहात् परं सप्त वत्सरान् पत्या सह न्यवसत् ततो
विधवा भूत्वा चतुरशीतिवर्षवयःपर्यन्तं मन्दिरे खिला प्रार्थनापवासै ३७
र्दिवानिशम् ईश्वरम् अश्वेत सापि स्त्री तस्मिन् समये मन्दिरमागत्य पर-
मेश्वरस्य धन्यवादं चकार, एवं यिरूशालम् पुरवासिनो यावन्तो लोका ३८
मुक्तिमपेक्ष्य स्थितास्तान् यीशोर्वृत्तान्तं ज्ञापयामास । इत्थं परमेश्वरस्य ३९
व्यवस्थानुसारेण सर्वेषु कर्मसु कृतेषु तौ पुनश्च गालीलो नासिरित् नामकं
निजनगरं प्रतस्थान्ते ।

तत्पश्चाद् बालकः शरीरेण वृद्धिमेत्य ज्ञानेन परिपूर्णं आत्मना शक्तिः ४०
मांश्च भवितुमारेभे तथा तस्मिन् ईश्वरानुग्रहे बभूव ।

तस्य पिता माता च प्रतिवर्षं निस्तारोत्सवसमये यिरूशालमम् अग- ४१
च्छताम् । अपरञ्च यीशो द्वादशवर्षवयस्के सति तौ पर्यवस्यस्य रीत्यनु- ४२
सारेण यिरूशालमं गत्वा पार्वणं सम्पाद्य पुनरपि व्याघुष्य यातः किन्तु ४३
यीशुर्बालको यिरूशालमे तिष्ठति युष्मत् तस्मात्ता चैतद् अविदित्वा स
सज्जिभिः सह विद्यते, एतच्च बुद्ध्या दिनैकमम्यमार्गं जगमत् । किन्तु श्रेष्ठे ४४
ज्ञातिबन्धूनां समीपे मृगयित्वा तद्देशमप्राप्य तौ पुनरपि यिरूशालमं ४५
परावृत्त्यागत्य तं मृगयाक्षकतुः । अथ दिनचयात् परं परिष्ठितानां मध्ये ४६
तेषां कथाः श्रूयन्तं तत्त्वं पृच्छन्तश्च मन्दिरे समुपविष्टं तं तौ ददृशतुः ।
एवं तस्य बुद्ध्या प्रत्युत्तरैश्च सर्वे श्रोतारो विस्मयमापद्यन्ते । तादृशं दृष्ट्वा ४७

४८ तस्य जनको जननी च समवक्रतुः किञ्च तस्य माता तमवदत् दे पुत्र
 कथमावां प्रतीत्य समाचरस्वम् पश्य तव पिताहञ्च शोकाकुलो ममो
 ४९ त्वामन्विच्छावः सा । ततः सोवदत् कुतोमाम् शनैश्चतं पितुर्गृहे मया
 ५० स्थातव्यम् एतत् किं युवाभ्यां न ज्ञायते । किन्तु तौ तस्मैतदाकस्मिन् तात्पर्यं
 ५१ बोद्धुं नाशक्नुतां । ततः परं स ताभ्यां सह गमिरितं गत्वा तयो वंशीभूत
 ५२ खलौ किन्तु सर्वा एताः कथास्तस्य माता मनसि स्थापयामास । अथ
 यीशो बुद्धिः शरीरश्च तथा तस्मिन् ईश्वरस्य मानवानाश्चानुपदेशो वर्द्धितुम्
 आरभे ।

९ वृत्तौषोधायाः ।

१ योद्धनद्वारा प्रचारे मज्जनञ्च १५ खीटार्थं तस्य साक्षादानं १८ योद्धनः कारा-
 दमनं २१ खीटस्य मज्जनं २६ खीटस्य वंशनेत्री च ।

१ अमन्तरं तिविरियकैसरस्य राजत्वस्य पञ्चदशे वत्सरे सति यदा
 पन्थियपिलातो धिक्कदादेशाधिपति ईरेद् तु गालीलप्रदेशस्य राजा
 फिलिप्नामा तस्य भ्राता तु इट्रियायास्सीखोनोतिप्रदेशस्य च राजा-
 २ सीत् एवं सुसानीयनामा अविलोनीदेशस्य राजामोत्, एवं हनान् किथ-
 फास्सेनौ प्रधानयाजकावास्तां तदानीं सिखरीयस्य पुत्राय योद्धने मध्ये
 ३ प्रान्तरम् ईश्वरस्य वाक्ये प्रकाशिते सति स यद्गुण उभयतटस्थप्रदेशान् समेत्य
 पापमेवचनार्थं मनःपरावर्त्तनस्य चिह्नरूपं यन्मज्जनं तदीयाः कथाः सर्व्वच
 ४ प्रचारयितुमारभे । यिशायियभविष्यद्वक्तृपन्थे यादृशी लिपिरासे यथा

५ परमेश्वरस्य पन्थानं परिष्कुत सर्व्वतः ।

तस्य राजपथश्चैव समानं कुरुताधुना ।

कारिष्यन्ते समुच्छायाः सकला निष्कभूमयः ।

कारिष्यन्ते गताः सर्व्वे पर्व्वताश्चोपपर्व्वताः ।

६ कारिष्यन्ते च या वकास्ताः सर्व्वाः सरसाः किल ।

कारिष्यन्ते समानास्ता या उषनीचभूमयः ।

ईश्वरेण कृतं ज्ञाणं द्रक्ष्यन्ति सर्व्वमानवाः ।

प्रान्तरे वै त्विदं वाक्यं वदतः कस्मश्चिद् रवः ।

ये ये लोका मञ्जनायं बहिराययुस्तान् शेवदत् रे रे सर्प- ७
 वंशा आगमिनः कोपात् पलायितुं युष्मान् कश्चेतयामास ? तस्माद् ८
 इन्द्राहिम् अस्माकं पिता कथामीदृशो मनोभिर्न कथयित्वा धूयं मनः
 परिवर्त्तनयोग्यं फलं फलतः, युष्मानहं यथार्थं वदामि पाषाणेष्व-
 एतेभ्य ईश्वर इन्द्राहीमः सन्तानोत्पादने समर्थः । अपरञ्च तद्भूमौऽधु- ९
 नापि परशुः श्लेष्मोस्ति यस्तद्दत्तमं फलं न फलति स क्षिप्यतेऽग्नौ
 निक्षिप्यते च । तदानीं लोकास्त पप्रच्छुस्वर्हि किं कर्त्तव्यमस्माभिः ? ततः १०
 शेवादीत् यस्य दे वशने विद्येते स वस्त्रहीनायैकं वितरतु किञ्च यस्य खाद्य ११
 द्रव्यं विद्यते सोऽपि तथैव करोतु । ततः परं करसञ्चायिनो मञ्जयितुम् १२
 आगत्य पप्रच्छुः हे गुरो किं कर्त्तव्यमस्माभिः ? ततः शेकययत् निरूपिता- १३
 दधिकं बलात् मृच्छीत । अनन्तरं सेनागण इत्य पप्रच्छ किमस्माभिर्वा १४
 कर्त्तव्यम् ततः शेभिदधे कस्य कामपि हानिं मा कार्षे तथा मृषापवादं
 मी कुरुत एवं निजवेतनेन सन्तुष्य तिष्ठत ।

अपरञ्च लोका अपेक्षया स्त्रिया सर्वेपीति मनोभिर्वितर्कयास्तुः, योहन- १५
 यम् अभिषिक्तत्वात् नवेति । तदा योहन् सर्वान् व्याजहार जलेऽहं युष्मान् १६
 मञ्जयामि सत्यं किन्तु यस्य पादुकाबन्धनं मोचयितुमपि न योग्योस्मि
 तादृशश्चो मत्ता गुहतरः पुमान् एतिस युष्मान् वज्रिह्वे पवित्र आत्मनि
 मञ्जयिष्यति । अपरञ्च तस्य हस्ते शूर्पे आसी शस्त्रस्थानि शूद्ररूपं प्रलेख्य १७
 मोधूमान् सर्वान् भाण्डागारे संघहीयति किन्तु वृषाणि सर्वाण्यनिर्वाण-
 वज्रिणा दाहयिष्यति । योहन् उपदेशेनेत्यं नानाकथा लोकानां समर्थं १८
 प्रचारयामास ।

अपरञ्च हेरोद् राजा फलिपुनायः सहोदरस्य भार्याया हेरोदि- १९
 याया अथ तथान्यानि यानि यानि कुकर्माणि कृतवान् तदधिकं च यो- २०
 हना तिरस्कृतो भूत्वा तं कारागारे बद्धा कुकर्माकं चकार ।

इतः पूर्व्यं यस्मिन् समये सर्वे योहना मञ्जितास्तदानीं श्रीशूरया- २१
 गत्य मञ्जितः । तदनन्तरं तेन प्रार्थिते भेषदारं मुक्तं तस्माच्च पवित्र आत्मा २२

- मूर्त्तिमान् भूला कपोतवत् तदुपर्यवहरोह, एवं त्वं मम प्रियः पुत्रस्त्वयि
 २३ मम परमः सन्तोष इत्याकाशवाणी बभूव । तदानीं योऽहः प्रायेण चित्र-
 २४ इषवद्यत्क एवं लौकिकज्ञाने स युषफः पुत्रो युषफ् हेत्यः पुत्रो हेत्तो
 भत्तहः पुत्रो भत्तह् लेव्यः पुत्रो लेवो मेल्व्यः पुत्रो मल्वी योन्वः पुत्रो
 २५ यानी युषफः पुत्रः । युषफ् मय्यः पुत्रो मयीः ग्रामोयः पुत्र ग्रामोय् नाजमः
 २६ पुत्रो नाजम् हिस्त्र्यः पुत्रो हिस्त्री मय्यः पुत्रः । नमी मीतः पुत्रो मात्
 मय्यः पुत्रो मयीः ग्रिम्यः पुत्रः ग्रिमी युषफः पुत्रो युषफ् चिज्जदाः पुत्रः ।
 २७ चिज्जदा योहनाः पुत्रो योहना रिषेः पुत्रो रिषिः सिस्वाविल् पुत्रः
 २८ सिस्वाविल् ग्रियस्तीयल् पुत्रः ग्रियस्तीयल् नेर्यः पुत्रः । नेरी मल्व्यः
 पुत्रो मल्वीः अह्यः पुत्रो अहीः कोवमः पुत्रः कोवम् अज्जोदमः पुत्रो
 २९ अज्जोदम् हरः पुत्रः । हर्योसिः पुत्रो योसिः इलीयिसिरः पुत्र इलीयि-
 ३० सिर योरमः पुत्रो योरम् भत्तहः पुत्रो भत्तह् लेव्यः पुत्रः । लेवोः ग्रिमि-
 थोनः पुत्रः ग्रिमियोन् चिज्जदाः पुत्रो चिज्जदा युषफः पुत्रो युषफ्
 ३१ योननः पुत्रो योनन् इलीयाकीमः पुत्रः । इलियाकीम् मल्लियः पुत्रो
 मल्लिय मिननः पुत्रो मिनन् भत्तताः पुत्रो भत्तता नाथनः पुत्रो नाथन्
 ३२ दायूदः पुत्रः । दायूद् यिग्रथः पुत्रो यिग्रथ अेविहः पुत्र अेविह् बोवमः पुत्रो
 ३३ बोवम् सल्मोनः पुत्रः सल्मोन् नहशोनः पुत्रः । नहशोन् अक्कीनादवः पुत्रो
 अक्कीनादव् अरमः पुत्रो अरम् हिस्त्रोणः पुत्रो हिस्त्रोण् फारिस् पुत्रः
 ३४ फारिस् चिज्जदाः पुत्रः । चिज्जदा याकुबः पुत्रो याकुब् इस्हाक् पुत्र
 इस्हाक् इब्राहीमः पुत्र इब्राहीम् तिरहः पुत्रस्तिरह् नाहोरः पुत्रः ।
 ३५ नाहोर गिह्मगः पुत्रः गिह्मग् रियूः पुत्रो रियूः पिल्लिगः पुत्रः पिल्लिग्
 ३६ एविरः पुत्र एविर् गालहः पुत्रः । गालह् कैननः पुत्रः कैनन् अर्फक्सदः
 पुत्रः अर्फक्स् ग्रामः पुत्रः ग्राम् नोहः पुत्रो नोहो लामिकः पुत्रः ।
 ३७ लामिक् मिथूगिलहः पुत्रो मिथूगिलह् हनोक् पुत्रो हनोक् चिरिहः
 ३८ पुत्रो चिरिह् महल्लियेल् पुत्रो महल्लियेल् कैननः पुत्रः । कैनन्
 हनोक् पुत्र हनोक् शेतः पुत्रः शेत् आदमः पुत्र आदम् ईश्वरस्त्वं पुत्रः ।

४ अष्टौध्यायः ।

१ शैतान्द्वारा लोहस्य घटीया १४ तेन प्रचारादभ्यर्चनं १६ अष्टाभिभूतव्याजर्चनं १८
पितरस्य आचारोऽभ्यर्चनं ४० बाननिधरोऽभ्यारोऽभ्यर्चनं ४२ ।

ततः परं धीशुः पवित्रेण आत्मना पूर्णः सन् यद्दैनमद्याः परावृत्त्य १
आत्मना प्रान्तरं नीतः सन् चलारिंशद्दिनानि यावत् शैतानां परीक्षितोऽभूत्
किञ्च तानि सर्वदिनानि भोजनं विना स्थितत्वात् काले पूर्णे स लुपित- २
वान् । ततः शैतानागत्य तमबद्धत्वं चेदोश्वरस्य पुत्रस्तर्हि प्रस्तारानेतान् ३
आश्रयां पूषान् कुरु । तदा धीशुरुवाच क्षिपिरोद्गृही विदधते मनुजः केवलेन ४
पूषेन न जीवति किल्लोश्वरस्य सर्वभिराज्ञाभिर्जीवति । तदा शैतान् ५
तमुच्चं पर्वतं नीत्वा निमिषैकमध्ये जमतः सर्वराज्यानि दर्शितवान् । पश्चात् ६
तमवादीत् सर्वम् एतद् राज्यस्य विभवं प्रतापञ्च सर्वं तुभ्यं दास्यामि तन्
मयि समर्पितमास्ते यं प्रति ममेच्छा जायते तस्मै दातुं शक्नोमि त्वं चेन्मां ७
भजसे तर्हि सर्वमेतत् तवैव भविष्यति । तदा धीशुस्तं प्रत्युक्तवान् दूरो भव ८
शैतान् क्षिपिरास्ते निजं प्रभुं परमेश्वरं भजस्व केवलं तेनैव सेवस्व च ।
अथ शैतान् तं यिहशालमं नीत्वा मन्दिरस्य चूडाया उपरि समुपवेश्य ९
जगाद त्वं चेदोश्वरस्य पुत्रस्तर्हि खानादितो लम्पित्वाधः पत यतो १०
क्षिपिरास्ते

आज्ञापयिष्यति स्वीयान् दूतान् स परमेश्वरः ।

११ रक्षितुं सर्वमाग्रे त्वां तेन लक्षणे यथा ।

न लगेत् प्रस्तारायातस्त्वां धरिष्यन्ति ते तथा ।

तदा धीशुना प्रत्युक्तम् इदमप्युक्तमस्ति त्वं स्वप्रभुं परेशं मा परीवृक्ष । १२
पश्चात् शैतान् सर्वपरीक्षां समाप्य क्षणान्तं त्यक्त्वा ययौ । १३

तदा धीशुरात्मप्रभावात् पुनर्गालोक्षप्रदेशं गतस्तदा तत्सुख्यतिष्ठत् १४
दिशं व्यानये । एवं स तेषां भजनमदहेतु उपदिश्य सर्वैः प्रशंसितो बभूव । १५

अथ स स्वपालमस्थानं नाभिरित्पुरमेत्य विभ्रामवारे स्वाचाराद् भजन १६
नेहं प्रविश्यां पठितुमुक्तसौ । ततो यिशाधियमविष्यदादिनः पुस्तके १७

तस्य करदत्ते सति तत् पुस्तकं विसार्य यच्च वक्ष्यमाणानि वक्ष्यामि
सन्नि तत्स्थानं प्राप्य पपाठ ।

१८ आत्मा तु परमेष्ठस्य ममोपरि हि विद्यते ।

दरिद्रेषु सुसंवादं वक्तुं मां योगिषिकवान् ।

१९ भग्नान्तःकरणात्लोकान् सुखस्थानं कर्तुमेव च ।

वन्दीकृतेषु लोकेषु मुक्तैर्घोषयितुं वचः ।

नेत्राणि दासुमन्त्रेभ्यस्तातुं बह्वजनामपि ।

परिग्रानुग्रहे कालं प्रचारयितुमेव च ।

सर्वैस्तत्करणार्थाय मामेव प्रहिणोति सः ॥

१० ततः पुस्तकं बद्धा परिचारकस्य हस्ते समर्प्य चासने समुपविष्टः । ततो

भजनगृहे यावन्तो लोका आसन् ते सर्वेऽनन्यदृष्ट्या तं विमृशोक्तिरे ।

२१ अनन्तरम् अष्टैतानि सर्वाणि लिखितवचनानि युष्माकं मध्ये धिक्कानि च

२२ इमां कथां तेभ्यः कथयितुमारेभे । ततः सर्वे तस्मिन् अन्वरज्यन्त किञ्च तस्य

मुखाभिर्गताभिरनुग्रहस्य कथाभिश्चमत्कृत्य कथयामासुः किमयं युष्माकः

२३ पुत्रो न ? तदा श्रीवादीद् हे चिकित्सक स्तमेव स्वस्तिं कुरु कपर्णाङ्गमि

यद्यत् कृतवान् तदश्रमा ताः सर्वाः क्रिया अत्र स्वदेशे कुरु कथामेतां सूय-

२४ मेवावश्यं मां वदित्यथ । पुनः श्रीवादीद् युष्मानहं यथार्थं वदामि कोपि

२५ भविष्यदादौ स्वदेशे सत्कारं न प्राप्नोति । अपरञ्च यथार्थं वक्ष्यामि एतद्यस्य

जीवनकाले यदा सार्द्धचितयवर्षाणि यावद् जलदप्रतिबन्धान् सर्वस्मिन्

देशे महादुर्मितम् अजनिष्ट तदानीम् दस्तायेलो देशस्य मध्ये बहो विधवा

२६ आसन्, किन्तु श्रीदेशप्रदेशीयसारिफतपुरनिवासिनीम् एकां विधवां

२७ विना कस्यास्तिदपि समीपे एतियः प्रेरितो नाभूत् । अपरञ्च इलीशमवि-

यदादिविद्यमानताकाले दस्तायेस् देशे बहवः कुष्ठिन आसन् किन्तु सरीय-

२८ देशेभ्यः नाभन् कुष्ठिनं विना कोष्यन्ः परिष्कृतो नाभूत् । इमां कथां

२९ अतां भजनगोष्ठिना लोकाः संकोधन् उत्थाय नगरात्तं वहिष्कृत्वा यस्मै

शिशुरिष उपरि तेषां नगरं स्थापितमासे तस्माच्चित्तुं तस्य शिखरं तं १०
निन्युः किन्तु स तेषां मध्यादपष्टत्य स्थानान्तरं जगाम ।

ततःपरं योऽऽ गौलीस् प्रदेशोद्यकफर्णाङ्गमनगर उपस्थित्य विग्राम- ११
वारे लोकानुपदेशुम् आरब्धवान् । एवं तदुपदेशात् सर्वे चमत्करु र्यत- १२
स्तस्य कथा गुह्यतरा आसन् । तदानीं तद्भजनगेहस्थितोऽमेध्यभृतपत्न १३
एकोजन उच्चैः कथयामास हे नासिरीययीशोऽस्मान् त्यज, त्वया सहा- १४
स्माकं कः सम्बन्धः ? किमस्मान् विनाशयितुमायासि ? तमोश्वरस्य पवित्रो
लोक एतदहं जानामि । तदा योऽऽप्तं तर्जयित्वावदत् मौनी भव इतो १५
वह्निर्भव ततः सेमेध्यभृतस्तं मध्यस्थाने पालयित्वा किञ्चिदप्यहिंमिता
तस्माद् वह्निर्गतवान् । ततः सर्वे लोकास्त्वमाकृत्य परस्परं वक्तुमारेभिरे १६
कोद्यं चमत्कारः एष प्रभावेन पराक्रमेण सामेध्यभृतान् आश्वापयति
तेनैव ते वह्निगच्छन्ति । अनन्तरं चतुर्दिकस्त्रदेशान् तस्य सुखाति १७
र्थाप्नोत् ।

तदनन्तरं स भजनगेहाद् वह्निरागत्य शिमोनी निवेशनं प्रविश १८
तदा तस्य श्वश्रूज्वरेणात्यन्तं पीडितासीत् एवं शिष्यास्तदर्थं तस्मिन्
किनयं चक्रुः । ततः स तस्याः समीपे स्थित्वा ऊरुं तर्जयामास तेनैव तां १९
ज्वरोऽत्यासीत् ततः सा तत्क्षणम् उत्थाय तान् सिषेवे ।

अथ सूर्यास्तकाले स्त्रियां ये ये जना नानारोगैः पीडिता आसन् २०
लोकास्तान् धीशोः समीपम् आनिन्युः, तदा स एकैकस्य गाने करमर्पयित्वा
तान् रोगान् चकार । ततो भृता बहुभ्या निर्गत्य चीत्तुश्चर्द्ध कृत्वा च बभा- २१
षिरे तमोश्वरस्य पुत्रोऽभिषिक्तवाता; किन्तु सेभिषिक्तवातेति विविदुः,
एतस्मात् कारणात् तान् तर्जयित्वा तद्वक्तुं निषिषेध । अपरश्च प्रभाते सति २२
स विजनस्थानं प्रतस्थे पश्चाद् जनान् समन्विच्छन्तस्तन्निष्ठं गत्वा स्थाना-
न्तरगमनार्थं तमन्वहन् । किन्तु स तान् जगाद, ईश्वरीयराज्यस्य २३
सुखं वादं प्रसारयितुम् अन्यानि पुराण्यपि मया धातव्यानि धातु-
धमेव प्रेरिताहं । अथ गौलीलो भजनगेहेषु स उपदिदेश । २४

५. पञ्चमोऽध्यायः ।

१. अनेकसंख्यपरं १९ कुष्ठिनः परिष्कारं १७ पञ्चाशतिनः सास्यकरणं पाप-
मर्थं २० सखीनाम् आह्वानम् तदुनेये मोक्षं २१ अमुपवासकारमिच्छयम् ।

१. अनन्तरं योशुरेकदा गिनिसिरित् ब्रह्मस्य तोर उत्तिष्ठति, तदा लोका
२ ईश्वरीयकथां श्रोतुं तदुपरि प्रपतिताः । तदानीं स ब्रह्मस्य तोरसमीपे
मौदयं ददर्श किञ्च मत्स्यापजीविनो नावं विहाय जासं प्रचालयन्ति ।
३ ततस्तयोर्द्वयो मध्ये शिमेनो नावमारुह्य तोरात् किञ्चिद्दूरं यातुं तस्मिन्
४ विनयं कृतवान् एवं मौकायामुपविश्य लोकान् प्रोपदिष्टवान् । पश्चात् तं
प्रक्ष्वावं शमाय स शिमेनं व्याजहार गभीरं जलं गत्वा मत्स्यान् धर्तुं जालं
५ निक्षिप । ततः शिमेनं बभावे हे गुरो यद्यपि वयं कृत्स्नां यामिनीं परि-
६ अन्य मत्स्यैकमपि न प्राप्तास्तथापि भवतो निदेशतो जालं क्षिपाम । अथ जाले
७ क्षिती बह्वमत्स्यपतनाद् आनायः प्रकृजः । तस्माद् उपकर्तुम् अन्यनौस्थान्
सज्जिन आह्वातुम् इज्जितेन समारुहयन् ततस्त आगत्य मत्स्यैर्नौदयं प्रपूर-
८ चामासु येनौदयं प्रमंक्तम् । तदा शिमेन पितरस्तद् विलोक्य योशेस्व-
रस्योः पतिला हे प्रभोहं पापी नेरा मम निकटाद् घातु भवान्
९ इति कथितवान् । यतो जाले पतितानां मत्स्यानां घृयात् शिमेन
तत्सज्जिनस्य चमत्कृतवन्तः । एवं शिमेनः सहकारिणो सिबदेः पुत्रौ
१० चाकुव घोहन् चेनौ तादृशौ बभूवतुः । तदा योशुः शिमेनं जगाद्
११ मा भैषीरधारभ्य त्वं मनुष्यधरो भविष्यसि । अनन्तरं सर्व्वासु नौषु तोरम्
आनीतासु ते सर्वान् परित्यज्य तस्य पश्चाद्गामिनो बभूवुः ।
१२ ततः परं योशौ कस्मिंश्चित् पुरे तिष्ठति जन एकः सर्व्वाङ्गकुष्ठस्य
विलोक्य तस्य समीपे न्युजः पतिला सविनयं वक्तुमारंभे हे प्रभो यदि
१३ भवानिच्छति तर्हि मां परिष्कृत्य शक्नोति । तदानीं स परीक्षं प्रसार्थं
तदङ्गं स्पृशन् बभावे त्वं परिष्कृत्यस्वेति मंथेच्छास्ति ततस्तस्य वयं स कुष्ठेन
१४ मुक्तः । पश्चात् स तमाज्ञापयामास कथामिमं कसौचिद् अकथयिष्य
याजकस्य समीपस्य गत्वा खं दर्शय, एवं लोकेभ्यो निजपरिष्कृतस्य प्रसाध-
१५ दानीय मुनाज्ञानुसारेण द्रव्यमुत्सृज्य । तथापि योशोः सुखंति बह्व

आप्तुमोस्मै किञ्च तच्छ कथां भोतुं स्त्रीपरेभिर्भोमोक्तुं लोका प्राजग्मुः । १६
अथ स प्राश्नारं गत्वा प्रार्थयामासुके ।

अपरञ्च एकदा धीशुहपदिशति, एतर्हि गालीलूषिज्जदाप्रदेवयोः १७
सर्व्वनगरेभ्यो धिक्कासमस्य कियन्तः फिक्कीलोका व्यवस्थापकाश्च सम्य-
गस्य तदन्तिके समुपविविज्जुः; तस्मिन् काले लोकानामारोग्यकरणान्
प्रभोः प्रभावः प्रचकाशे । पश्चात् कियन्तो लोका एकं पञ्चाधातिनं सद्भावार्थं १८
निधाय धीशोः समीपमानेतुं समुखे स्थापयितुञ्च व्याप्रियन्त । किन्तु १९
ब्रह्मजननिवहसमाधात् न ब्रह्मवन्तो गृहेपरि गत्वा गृहगृहं खनित्वा तं
पञ्चाधातिनं सखदं गृहमध्ये धीशोः समुखे अवरोचयामासुः । तदा २०
धीशुलोषाम् ईदृशं विस्मयं विलोक्य तं पञ्चाधातिनं ध्यायहार हे
मानव तव पापमच्छत । तस्मात् अध्यापकाः फिक्कास्य चित्तैरित्वं २१
प्रचिन्तिता, सद्यः जन ईश्वरं निन्दति कोथः? केवलमोश्वरं विना पापं २२
चक्षुः कः प्रोक्तोति? तदा धीशुलोषाम् इत्थं चिन्तनं विदित्वा तेभ्योक्त-
यद् यूयं मनेभिः कुतो वितर्कयथ? तव पापसमा जाता यदा तमुत्थाय २३
ब्रज एतथा मन्थे का कथा सुकथ्या । किन्तु इच्छित्वा पापं चक्षुःमानवसुतस्य २४
सामर्थ्यमस्तीति यथा यूयं ज्ञातुं ब्रह्मय तदर्थं (स तं पञ्चाधातिनं अगार)
उत्तिष्ठ स्वयया गृहीत्वा गृहे याहीति लामादिशामि । तस्मात् स २५
तत्त्वार्थं उत्थाय सर्व्वेषां साक्षात् निजग्रयनीयं गृहीत्वा ईश्वरं धन्यं वदन्
विजनिविब्रनं ययौ । तस्मात् सर्व्वे विस्मयं प्राप्ता मनःसु भोताश्च वयम- २६
थासक्यकार्थम् अदर्शाम इत्युक्ता परमेश्वरं धन्यं प्रोदिताः ।

ततः परं वहिर्गच्छन् करसङ्घातिनो गृहे जेवीनामानं करसङ्घातकं २७
कुट्टा धीशुलमभिदधे मम पञ्चादेहि । तस्मात् स तत्स्थानात् सर्व्वे परित्यज्य २८
तस्य पञ्चादिषाय । अनन्तरं सेवी निजगृहे तदर्थं महाभोक्तं चकार २९
तदा तैः सङ्गणिके करसङ्घातिनस्तदव्यलोकाश्च भोक्तुमुपविविज्जुः ।
तस्मात् कारणात् चण्डालानां पापिलोकानाञ्च सङ्गे यूयं कुतो भुङ्गथ्ये ३०
पिबथ्येति कथां कथयित्वा फिक्कीलोऽध्यापकाश्च तस्य त्रिभ्यः सद्यः वाग्मुहं

- ११ कर्तुमात्रेभिरे । तस्माद् घोडुस्तान् प्रत्यवाचद् क्षीरगण्डिकायां विक्षि-
 १२ त्त्वेन प्रयोजनं नास्ति किन्तु क्षीरगण्डिकायां । अहं धार्मिकान् आह्वातुं
 नाम्नोक्ति किन्तु मनः परावर्त्तयितुं पापिनः शक्यः ।
 १३ ततस्तु प्रोक्तुं योजनः फिक्क्रीनाय शिष्या वारंवारम् उपवसन्ति प्राथ-
 १४ म्ये च किन्तु तथ शिष्याः कुतो भुञ्जते पिवन्ति च । तदा तानाचक्षौ वरे
 १५ सज्जे तिष्ठति वरस्य सखिगणं किमुपवासयितुं शक्यम् । किन्तु यदा तेषां
 १६ निकटाद् वरो नेत्यते तदा ते समुपवसन्ति । उपरमसि दृष्टान्तं कथं
 १७ व्याम्भूय पुरातनवस्त्रे कोपि नूतनवस्त्रं न वीर्यति यतस्तेन सेवनेन जीर्ण-
 १८ वस्त्रं क्षिप्यते किञ्च नूतनपुरातनवस्त्रयोर्मेलनं न भवति । एवं पुरातन्यां कुलां
 कोपि नूतनं द्राचारसं न स्थापयति यतो नवीनद्राचारस्य तेजसा पुरा-
 १९ तनी कुतः विदीर्यते ततो द्राचारसः पतति कुतश्च गच्छति । ततोऽस्मिन्
 २० नूतन्यां कुलां नवीनद्राचारसः स्थापनीयस्तेनाभयस्य रक्षा भवति । अप-
 २१ रञ्च पुरातनं द्राचारसं योत्वा कोपि नूतनं न वाञ्छति यतः स वकि
 नूतनान् पुरातनम् प्रशस्तम् ।

६ अध्यायः ।

विश्वविद्यालये फिक्क्रीनां निपत्तकरत्नं ६ गुरुवरस्यारोप्यकरत्नं ११ शिष्याणां
 मन्त्रीनित्यकरत्नं १० रोगिणामारोग्यकरत्नं १० शिष्याणां सुपदेशः १० अष्टपु
 त्रनकरत्नं १० उपदेशः १८ परस्य दार्शनिकरत्नविषयः ४६ अष्टमिन्त्रावृत्ताना-
 मथा च ।

- १ अपरञ्च फिक्क्रीनां द्वितीयदिनात् परं प्रथमविश्वविद्यालये ब्रह्मदेवेन योजिते
 गन्धर्वाद्यैः तस्य शिष्याः कश्चिन्नं क्षिप्वा करेषु मर्दयित्वा स्फुरितुमादरे-
 २ भिरे । तस्मात् कियन्तः फिक्क्रीनामनन्दन् विश्वविद्यालये यत् कर्त्तव्यं न
 ३ कर्त्तव्यं तत् कुतः कुदय ? घोडुः प्रत्यवाच दास्युः तस्य सखिगणं बुधानां
 ४ किं शकुः य कथम् ईश्वरस्य मन्दिरं प्रविश्य ये ईश्वरीयाः पूजा यामकान्
 विमान्यस्य मन्त्रायभोजनीयासाधनानि यत्नं कुभुजे सन्निवेशयिदौ तत्

किं कुशाभिः कदापि नापाडि ? पश्चात् स तामवदत् मनुजसुतो विश्राम- ५
कारस्यापि प्रभुर्भवति ।

अनन्तरं अन्यविश्रामवारे स भजनगेहे प्रविशन् समुपदिशति । तदा ६
तत्स्थाने शुष्कदक्षिणकर एकः पुमान् उपतस्त्रिवान् । तस्माद् अन्धापकाः ७
किरुमश्च तस्मिन् दोषमारेभ्यश्चितुं स विश्रामवारे तस्य स्वास्थं करोति
नवेति प्रतीक्षितुमारेभरे । तदा यीशुस्तेषां चिन्तां विदित्वा तं शुष्ककरं ८
पुनस्तं प्रोवाच त्वमुन्याय मध्यस्थाने तिष्ठ । तस्मात् तस्मिन् उत्थाय तिष्ठति ९
अति यीशुस्तान् स्वाजहार युष्मान् दमो कथां पृच्छामि विश्रामवारे भद्रम्
अभद्रं वा तथा प्राणरक्षणे प्राणनाशनं वा, एषां किं कर्त्तव्यं करणीयम् ? पश्चात् १०
चतुर्दिक्षु सर्वान् विलोक्य तं मानवे वभाषे निजकरं प्रसारय ; ततस्तेन
मया क्लृप्ते इतरकरवत् तस्य हस्तः स्वस्थोभवत् । तस्मात् ते अक्षण्डकोपा- ११
यिता यीशुः किं करिष्यन्तीति परस्परं प्रमग्नितताः ।

ततः परं स पर्वतमारुह्य क्लृप्तां शक्तिम् ईश्वरप्रार्थनगेहे तस्त्रिवान् । १२
अथ दिने सति स सर्वान् शिष्यान् आहूतवान् एवं तेषां मध्ये पितरनामा १३
ख्यातः त्रिभोन् तस्य भ्राता आन्ध्रियश्च याकुब् योहन् च फिलिप् वर्थ- १४
समीश्च मयीः योमाश्च आल्फीयः पुत्रो याकुब् ज्वलन्तनाम्ना ख्यातः १५
त्रिभोन् च याकुबो भ्राता यिडदाश्च तं यः परकरेषु समर्पयिष्यति स
ईश्वरीयोतीर्थयिडदाश्च एतान् द्वादश जनान् मेगानीतान् कृत्वा स १६
जगत् तदा प्रेरित इति तेषां नाम चकार ।

ततः परं स तैः सह पर्वतादवह्य उपत्यकायां तस्यै ततस्तस्य शिष्य- १७
सह, एवं यिडदादेवाद् यिरुजालमस्य शेरः बीदानश्च जलधे रोधयो
जगन्निवहा इत्य तस्य कथाश्रवणार्थं रोगमुत्तर्क्य तस्य समीपे तसुः । १८
इत्यमेव्यभूतयस्याश्च तजिकटमागत्य स्वास्थं प्रापुः । एवं सर्वेषां स्वास्थ- १९
करस्यभावस्य प्रकृतिभवात् सर्वे लोका इत्य तं श्रुतुं येतिरे ।

अन्तात् स शिष्यान् प्रति वृष्टिं कृत्वा जगद् हे हरिः । धूर्ध्वं धम्वा चत २०
ईश्वरीये शम्भे शोभितारोणि । हे अधुना कुशितलोका धूर्ध्वं धम्वा २१

- यतो यूयं तर्ह्यस्य । हे इह रोदिनो जना यूयं धन्वा यतो यूयं हविष्यः ।
 २२ यदा लोकः मनुष्यस्य नो नामहेतो युष्मान् यतोविष्यन्ते तथा ह्यस्य
 क्त्वा निन्दियन्ति किञ्च अभिमानिव युष्मान् स्वामीपाद् दूरीकरिष्यन्ति
 २३ तदा यूयं धन्वाः । स्वर्गे युष्माकं यद्येष्टं फलं भविष्यति, यतश्च तस्मिन्
 दिने प्रोक्ष्यत किञ्च आनन्देन मृत्यत; तेषां पूर्वपुरुषाश्च भविष्यदादिनः
 २४ प्रति तथैव व्याहरन् । किन्तु हा हा धनवन्तो यूयं सुखं प्राप्नुत । इत्त
 २५ परित्ता यूयं क्षुधिता भविष्यथ; इह हसन्तो यूयं वत युष्माभिः प्रोक्षितव्यं
 २६ रोदितव्यञ्च । सर्वैर्लौकिकैः युष्माकं सुख्यातौ कृतायां युष्माकं दुर्गतिर्भवि-
 श्यति युष्माकं पूर्वपुरुषा नृषाभविष्यदादिनः प्रति तदन्तस्तवन्तः ।
 २७ हे श्रोतारो युष्मभ्यमहं कथयामि यूयं बहुषु प्रीयध्वं ये च युष्माक्
 २८ द्विषन्ति तेषामपि हितं कुहन्त । ये च युष्मान् शपन्ति तेभ्य आशिषं दत्त-
 २९ च युष्मान् श्रवमन्यन्ते तेषां मङ्गलं प्रार्थयध्वं । अपरञ्च यदि कश्चित् तव
 कोपेन शपेद्याघातं करोति तर्हि तं प्रति क्षोभलम् अन्यं परावर्ष्य समुक्षी-
 कुह पुनश्च यदि कश्चित् तव गात्रोपवस्त्रं हरति तर्हि तं परिधेयस्तम्
 ३० अपि गहीतुं मा वारय । यस्त्वां याचते तस्यै देहि, एवं यस्तव
 ३१ समर्पितं हरति तं मा याचस्व । अपरञ्च परेभ्यः स्नान् प्रति यथाचरस्व
 ३२ अपेक्ष्य परान् प्रति यूयमपि तथाचरत । यतो ये जना युष्मासु प्रीयन्ते
 केवलं तेषु प्रीयमाणेषु युष्माकं किं फलं ? पापिलोका अपि तेषु प्रीय-
 ३३ माणेषु प्रीयन्ते । अपरञ्च यदि हितकारिणश्च हितं कुह्यतर्हि युष्माकं
 ३४ किं फलं ? पापिलोका अपि तथा कुर्वन्ति । एवं येभ्य क्षणपरिमोक्ष
 प्राप्तिप्रत्याज्ञास्ते केवलं तेषु क्षणे समर्पिते युष्माकं किं फलं ? पुनः प्राज्ञा-
 ३५ यथा पापिलोका अपि जनेषु क्षणम् अर्पयन्ति । अतोहेतो यूयं रिपुष्वपि
 प्रीयन्ते तथा परहितं कुहन्त, एवं पुनः प्राप्याग्नां त्यक्त्वा क्षणमर्पयन्त तथा
 कृते युष्माकं महाफलं भविष्यति; एवं सर्वप्रधानस्य सन्तानादिति प्रतीति
 ३६ प्राप्स्यथ यतोहेतोर्युष्माकं पिता जतज्जानां दुष्टानाञ्च हितमाचरति । जतएव
 च यथा हवासु सूक्ष्मपि तीक्ष्णं दयालवो भवन्तः ।

अपरञ्च परान् दीपिषो मा कुरुत तस्माद् दूर्य दौपीकता न भवि- १७
त्यथ; स्वमदण्ड्यान् भादण्डयत तस्माद् दूर्यमपि दण्डे न प्राप्स्यथ
परेषां दीपान् समध्वं तस्माद् युष्माकमपि दीपाः समिधन्ते । दानानि १८
दत्त तस्माद् दूर्य दानानि प्राप्स्यथ वरञ्च लोकाः परिमाणपात्रं प्रदत्स्य
मद्याख्यप्रोक्षाख्यपरिपूर्व्य युष्माकं कोटेषु समर्पयिष्यन्ति; यूयं येन परिमाणेन
परिमास्य तेनैव परिमाणेन युष्मत्कृते परिमास्यते ।

अथ स तेभ्यो दृष्टान्तकथामकथयद् अन्धो जनः किमन्धं पन्थानं दर्शयितुं १९
शक्नोति ? तस्माद् उभावपि किं गर्ते न पतियताः ? गुरोः शिष्यो न श्रेष्ठः २०
किन्तु शिष्ये शिष्टे मति स गुरुतुल्यो भवितुं शक्नोति । अपरञ्च त्वं स्वसुषु २१
नासाम् अद्भुता तव भ्रातृसुषुषि घस्तूणीति तमेव कुतः पश्यसि ? अप- २२
रञ्च स्वसुषुषि या नासा विद्यते ताम् अज्ञात्वा, एहि भ्रातृस्त्व मेचात् त्वणं
वद्भिः करोम्येति वाक्यं भ्रातरं कथं वर्तुं शक्यसि ? हे कपटिन् स्वनयनात्
पूर्वं नासां वद्भिः कुरु ततो भ्रातृसुषुषस्तृणं वद्भिः कर्तुं सुदृष्टिं प्राप्स्यसि ।
अन्धश्च उत्तमस्तहः कदापि फलमनुत्तमं न फलति, अनुत्तमतहश्च २३
फलमनुत्तमं न फलति कारणादतः फलैस्तरवो ज्ञायन्ते । कष्टकिपाद- २४
पात् कोपि उडुम्बरफलानि न पातयति तथा शृङ्गास्कोलिष्टृणादपि
कोपि द्राक्षाफलं न पातयति । तद्वत् साधुलोकोन्मत्करणरूपात् सुभाषडा- २५
गाराद् उत्तमाणि द्रव्याणि वद्भिः करोति, एवं दुष्टो लोकोऽन्मत्करण-
रूपात् सुभाषडागारात् कुत्सितानि द्रव्याणि निगमयति यतोऽन्मत्कर-
णार्त्ता पूर्णभावानुरूपाणि वचांसि मुखान्निर्गच्छन्ति ।

अपरञ्च ममाज्ञानरूपं ना चरित्वा कुतो मां प्रेमा प्रेमा इति वदथ ? कः २६
कश्चिन्मम निकटम् आगत्य मम कथा निगम्य तदनुरूपं कर्त्तुं करोति स २७
कश्च सङ्गो भवति तदहं युष्मान् ज्ञापयामि । यो जनो गभीरं खनित्वा २८
पाषाणस्त्वत्ते भित्तिं निर्माय खगटं रचयति तेन सङ्गं तक्षोपमा भवति;
यत् आज्ञाविजलमेव तस्य मूले वेगेन वद्दपि तद्गद्दं लाडयितुं न शक्नोति
यतस्तस्य भित्तिः पाषाणोपरि तिष्ठति । किन्तु यः कश्चिन्मम कथा २९

युक्ता तदनुकूलं वाचरति स भित्तिं विना दृष्टियुपरि गृहनिर्माणा
५० समामो भवति ; यत आग्नाविजलमानाद्य ज्ञेयेन यदा बहति तदा
तद्गृहं पतति तस्य महत् पतनं जायते ।

७ वृत्तसोपानाः ।

वृत्तसोपानं वीरस्य साक्षाद्दारात्मकम् ११ विचाराणां वृत्तसुखीनाम् १२ योद्धा-
वीरस्य १३ योद्धा विजयस्य १४ युद्धनाम्नः । प्रापसाङ्गनाम् ।

- १ ततः परं स लोकानां कर्णगात्रे तान् सर्वान् उपदेशान् समाप्य यदा
- २ कपर्दीकम् पुरं प्रविशति तदा वृत्तसोपानेः प्रथमा एको वृत्तकल्पः
- ३ पीडित आसीत् । अतोऽहोः सेनापति रीतिं वीर्यं निगम्य दास्यारोग्य-
कराय तस्यागमनाथं विनयकराय चिह्नदीयान् कियतः प्रायः प्रे-
४ यमाय । ते योशोरन्तिकं गत्वा विनयातिशयं वक्तुमारेभिरे स सेनापति
- ५ भवतोमुद्यमं प्राप्तुम् अर्हति । यतः सोऽस्माकम् एतदेवोद्यमेषु प्रीयते तथाप्य-
६ क्ते भजननेहमेकं निर्मितवान् । तस्माद् योऽहोः सह गत्वा विजयस्य
- ७ समीपं प्राप तदा स वृत्तसोपानं वक्ष्यमाणवाक्यं तं वक्तुं बभूव प्रविशति ।
- ८ हे प्रेमा स्वयं अमो न कर्तव्यो यद् भवता भद्रगेहमध्ये पादार्पणं कियेत
तद्व्यहं नार्हामि किञ्चाहं भवत्समीपं यातुमपि नात्मानं योगं मुहुवान्
- ९ ततो भवान् वाक्यमात्रं वदतु तेनैव मम दासः स्वस्यो भविष्यति । यस्माद्
अहं पराधीनोऽपि ममाधीनायाः सेनाः सन्ति तासाम् एकजनं प्रति वाहीति
मया प्रोक्ते स याति तदन्त्यं प्रति आयाहीति प्रोक्ते स आयाति तथा निज-
१० दासं प्रति एतत् कुर्वन्ति प्रोक्ते स तदेव करोति । योऽहोः वाक्यं श्रुत्वा
विस्मयं यथा, एवं मुखं परावर्त्य पश्चादन्तिनां लोकान् वभाषे सुग्राह्यं
- ११ वदामि इत्येतो वंशमध्येऽपि विशासमीकृतं न प्राप्तव्यं । ततश्च प्रेयिता स्ना-
यत्वा तं पीडितं दासं स्वस्य ददृशुः ।

- १२ परेऽहनि स नापीनाख्यं नगरं जगाम किञ्च तस्यानेके शिष्या अथैव
- १३ लोकालोकं खाद्वै ययुः । अपरञ्च तत्नगरस्य द्वारसन्निधिं गतेषु तेषु
किञ्चनो लोका इकं वृत्तमनुजं वदन्तो नगरस्य वधिर्धानि स तन्नाहुरेक-

पुनस्तस्मात्ता च विवेकः, तथा भाङ्गे तज्जनरीया बन्धो लोका प्राप्तम् ।
 प्रमुखां विलोक्य सानुकम्पः कथयामास मा रोदोः । एवं च समीपमिव १३
 कर्तुं पत्यर्थं तस्माद् वाहकाः स्वगितास्तस्युः, तदा च उवाच ये सुवचनम् १४
 तस्मिन्निष्ठ तामहम् आश्रययामि । तस्मात् स मृतो जनस्तत्त्वस्तमुवाच १५
 कथां प्रकथितः, ततो घोषस्तस्य मातरि तं समर्पयामास । तस्मात् १६
 सर्वे लोकाः प्रवहन्ति; अपरञ्च मये ऽस्माकम् एको महाभविष्यदादी
 समुदैत्, एकम् ईश्वरः स्वलोकात्मनश्चात् कथामिमां कथयिन्ना ईश्वरं
 मत्वं जगद्गुः । ततः परं समस्तं विजृम्भादेवं तस्मात्तुर्दिक्खं देवस्त तस्यैतत् १७
 कीर्तिं र्थान्धे ।

ततः परं योहन्ः प्रियेषु तं तदृत्तान्तं ज्ञापितवत्सु च स्वविद्यायां दौ जगद् १८
 आह्वय घोषं प्रति वक्ष्यमाणं वाचं वक्तुं प्रयेद्यामास, यस्यागमनम् अपेक्ष्य १९
 तिष्ठामो वचं किं वर्यव जनस्तं ? किं वचमन्यमेपक्ष्य स्वास्यामः । पश्चात्तौ २०
 सापेक्षो मत्वा कथयामासतु र्थस्याममनम् अपेक्ष्य तिष्ठामो वचं किं वर्यव जनः
 तं ? किं वचमन्यमेपक्ष्य स्वास्यामः । कथामिमां तुभ्यं कथयितुं योहन् मन्त्रक
 आवां प्रेषितवान् । तस्मिन् दण्डे घोषू रोगिमो महाव्याधिमतो दुष्टभूत- २१
 र्वासांश्च बह्वन् स्वस्यान् हन्ता, अनेकान्धेभ्यश्चूर्णं दत्त्वा प्रत्युवाच, कुदां जनतम् २२
 कथा नेवापि सञ्जाखरणाणि च प्राप्नुवन्ति किञ्च कुष्ठिनः परिक्रियन्ते
 शक्तिराः अकथापि मृताश्च जीवन्तानि प्राप्नुवन्ति दरिद्राणां समीपेषु सुख-
 कादः प्रचार्थते, एवं यं प्रति विप्रस्वरूपोहं न भवानि स धन्यः, इतानि २३
 कानि पश्यथः द्रष्टुमस्तु तानि योहन् ज्ञापयतम् ।

तयोर्दूतयोर्वाक्ययोः सतो योहनि स लोकान् वक्तुमुपपन्नमे सूक्ष्ममधोभाकारं २४
 किं द्रष्टुं निरगमत ? किं वायुना कम्पितं नडं ? पूर्वं किं द्रष्टुं निरगमत ? २५
 किं सुखस्वरूपपरिधायिनां कमपि नरं ? किन्तु ये सुखमदुक्खानि परि-
 हस्यति सप्तमानि द्रव्याणि मुञ्चते च ते राजधानीषु तिष्ठन्ति । तर्हि २६
 पूर्वं किं द्रष्टुं निरगमत ? किमेकं भविष्यदादिनं । तदेव कथं किन्तु च
 पुनस्तन् भविष्यदादिनोपि जेष्ठ इत्यहं सुशान् वदामि ;

२० 'पक्षः स्वकीयवृत्तानु तदाये प्रकथयामहे ।

गत्वा तदीयमार्गेषु बहिः परिष्कारिष्यति ।'

- २० स्वयं क्षिपिरिचम् आसे वयं बोद्धम् । अतोहेतो र्मुखात्तर्हं वदन्ति
क्षिप्य गभीरजातानां भविष्यदादीनां मध्ये बोद्धनो मज्जकात् जेष्ठः कीचि
वदन्ति तथापि ईश्वरीये राज्ये यः सर्वस्मात् शुद्धः स बोद्धनोपि जेष्ठः ।
- २१ अपरश्च सर्वे श्लोकाः करसङ्घातिनश्च तस्य वाक्यानि श्रुत्वा बोद्धेता मज्जमेव
२० मञ्जिताः परमेश्वरं निर्दोषं मेनिरे । किन्तु फिक्कसो व्यवस्थापकाश्च तेन
२१ न मञ्जिताः ज्ञानं प्रतीत्यरक्षोपदेशं निष्कलम् अकुर्वन् । अथ प्रभुः कथ-
यामास, इदानीन्तनजनान् केनोपमामि । ते कस्य सदृशाः । ये वाक्का
२२ विपश्चान् उपविश्य परस्परं आश्लय वाक्यमिदं वदन्ति यथं सुभारकं
निकटे वंशीरवादिभ्यः किन्तु सूयं नारोदिष्ट, बालकैरेतादृग्नैसोवाम् उपमत्
२३ भवति । यतो बोद्धन् मज्जक आगत्य पूयं नाखादत्तं ब्राह्मणस्य वाक्किन्
२४ तस्माद् दूयं वदथ भूतपक्षोद्यम् । ततः परं मानवसुत आगत्याखाददपिक्व
तस्माद् दूयं वदथ खादकः सुरापक्षजालपापिनां वन्तुरेको जनेता वृक्ष-
२५ ताम् । किन्तु ज्ञानिना ज्ञानं निर्दोषं विदुः ।
- २६ पश्चादेकः फिक्कसो श्रीशुं भोजनाय व्यमनस्यत् ततः स तस्य गृहं गत्वा
भोक्तुमुपविष्टः । एतर्हि तत् फिक्कसो गृहे श्रीशुं भोक्तुम् उपविष्टोत् तस्मात्
तस्मिन्वाशिनी कापि कुष्टा नारी पाण्डुरप्रसारस्य वन्दुके सुमन्त्रितैलम्
२७ जालीय तस्य पश्चात् पादयोः सज्जितौ तस्यौ किञ्च रुदती मेवाकुम्भि-
२८ कस्य सरणौ प्रधास्य निजकचैरमार्चित् ततस्तस्य चरणी तुम्बिता तेन
२९ सुमन्त्रितैलेन ममर्द । तस्मात् स निमग्नचित्ता फिक्कसो मंगला चिन्तया-
मास स्वयं भविष्यदादी भवेत् तर्हि एवं स्पृशति या स्त्री या का कीदृशी
३० वेति ज्ञातुं ब्रह्मयात् यतः सा कुष्टा । तदा श्रीशुं कृणुताद ये
त्रिमेनं सर्वं प्रति मम किञ्चिद् वक्तव्यमस्ति ; तस्मात् स वसन्ते ये सुरो तद्
३१ वदतु । श्लोकान्तर्गता दावधर्मिणा आसां तयोरेकः पक्षः कृतानि मुद्रा-
३२ आदान् अपरश्च पक्षात्तन् मुद्रापादान् धारयन्नाथ । तद्वचनं तेषां

श्रीध्यामावात् स उक्तमर्कस्यो चैवे चरमे, तथात् तयोर्द्वयोः कस्तस्मिन्
 प्रेयते वज्र ? तद् ब्रूहि । त्रिमेण् प्रत्युवाच मया बुध्यते यस्याधिकम् स्वयं ॥२॥
 चरमे सद्गतिः, ततो योऽप्युक्तं व्याख्यानं त्वं यथार्थं व्याचरयः । अथ तत् ॥३॥
 नारीं प्रति व्याधुष्य त्रिमेणममोचत् स्त्रीमिमं पश्यसि, तव दृष्टे मयागते
 त्वं पादप्रक्षालनार्थं अलं नादाः किन्तु योषिदेया नयनजले रम्यपादौ
 प्रक्षाल्य केनैवमार्ज्येत् । एवं त्वं मां नाचुम्नीः किन्तु योषिदेया स्त्रीयागमना- ॥४॥
 दारभ्य मदीधपादौ चुम्बितुं न व्यरंस्त । अपरञ्च त्वं मदीधोत्तमाङ्गे कि- ॥५॥
 ष्चिदपि तैलं नामर्दोः किन्तु योषिदेया मम चरणौ मुनन्वितौस्तेनामर्दोत् ।
 अतस्त्वां व्याहरामि, एतस्या वज्र पापमक्षय्यत ततोऽन्तो वेङ्ग प्रोयते किन्तु ॥६॥
 यस्याक्षपापं क्षम्यते सोऽयं प्रोयते । ततः परं स तां बभूवे त्वदीयं पापमक्ष- ॥७॥
 यत । तदा तेन शङ्कं चे भोक्तुम् उपविशिष्टोऽस्ते परस्परं वक्तुमारेक्षिरे ॥८॥
 अयं पापं क्षमते करयः ? किन्तु स तां नारीं जगाद तव विद्यायस्त्वां कथं- ॥९॥
 आस त्वं चेनेव व्रज ।

८ अष्टमोऽध्यायः ।

१ नगरेषु खीदका अमर्ष ॥ बीजवपनस्य दृष्टान्तो कथा ८ स्यात्ताम्रवर्ण १९ प्रदीप-
 दृष्टान्तः १८ कुटुम्बलक्षणं २२ वायोक्तधर्मः २६ भूतानां त्याजनं ३० खीदका
 धातुवर्ण ३१ प्रद्वरेणित्वा आरोग्यकरणं ४८ अश्विचतुष्टयतन्त्रायां जीवनदानम् ।

अपरञ्च योऽप्युक्तं द्वादशभिः त्रिव्यैः शङ्कं नानावगरेषु नानाग्रामेषु च १
 अमर्षन् ईश्वरीयराजत्वस्य सुसंवादं प्रचारयितुं प्रारभे । तदा अमर्- २
 क्षिमीतिविख्याता मरियम् यस्यास्य सप्त भूता निरगच्छन् देवोद्भूतजस्य
 दृष्टाधिपतेः कुशाभार्या योचना च प्रहृष्टाना च दुष्टभूतेभ्यो रोगेभ्यश्च ३
 मुक्ताः अन्या बह्वः स्त्रियश्च निजविभूती र्व्ययित्वा तमसेवन् ताः सर्व्वास्तेव
 शङ्कंम् आसन् ।

अनन्तरं नानावगरेभ्यो नष्टो लोका आगत्य तस्य समीपेऽनिवृत्तः ४
 तदा स तेभ्य द्वादं दृष्टान्तकथां कथयामास । एकः कपोवत्सो योजानि ५
 कर्तुं बर्हिर्जमम ततो वपनकासे कतिपयानि बीजानि मार्ज्यपात्रे पेतुः
 ततश्चानि वन्दतस्यैर्दक्षितानि पशुभिर्भक्षितानि च । किञ्च कतिपयानि ६

- वीजानि पाषाणकले धतितानि यद्यपि तान्यदुरितानि तद्यपि रसा-
 ७ भवात् इत्युच्यते । अपरञ्च कतिपयानि वीजानि कष्टकिञ्चनमन्त्रे धति-
 ८ तानि ततः कष्टकिञ्चनानि मंदस्य तानि जयसुः । तदन्यानि कतिपयवी-
 ९ जानि भ्रूयामुन्मत्तां पितृसप्तस्तान्यदुरितानि व्रतगुणानि फलानि फेक्षुः ।
 १० स इमं कथां कथयित्वा प्रेषैः प्रोवाच सख्य मोतुं शोभे सः स इत्युच्यते ।
- ततः परं शिष्यास्तं पप्रच्छुरस्य वृष्टान्तस्तं किं तात्पर्यं ? ततः स व्याक-
 १० शार ईश्वरीश्वराख्यस्य निगूढार्थं ज्ञातुं युक्तभयमधिकारो दीयते किन्त्ये-
 ११ वद्या वृष्ट्यापि न पश्यन्ति शुक्लापि न बुध्यन्ते च तदर्थं तेषां पुरस्तात्
 ११ ताः सर्वाः कथा वृष्टान्तोक्तं कथ्यन्ते । वृष्टान्तस्यास्याभिप्रायः, ईश्व-
 १२ रीश्वरकथा वीजस्वरूपा । ये कथामात्रं वृष्टयन्ति किन्तु पश्चाद् विश्वस्य चथा
 १३ परिचायं न प्राप्नुवन्ति तदाश्रयेन जैतानेत्य इदं दद्यात् तां कथाम् अप-
 १३ रति तस्य मार्गपार्श्वस्थभूमिस्वरूपाः । ये कथां श्रुत्वा ज्ञानम-
 १४ द्यन्ति किन्त्ववद्वमूलत्वात् स्वल्पकालमात्रं प्रतीत्य परीक्षाकाशे भ्रमन्ति
 १५ तस्य पाषाणभूमिस्वरूपाः । अपरञ्च ये कथां श्रुत्वा यान्ति किञ्च विषय-
 १५ चिन्ता धनलोभेन च ऐहिकसुखे मग्नान् उपयुक्तफलानि न पश्यन्ति
 १५ त इवोपदीशककष्टकिञ्चनस्वरूपाः । किन्तु ये श्रुत्वा सरलैः इन्द्रैश्चान्तःकरणैः
 १५ कथां द्यन्ति किञ्च वैश्वम् अवलम्ब्य फलान्युत्पादयन्ति तस्योत्तम-
 १५ स्वरूपाः ।
- १६ अपरञ्च प्रदीपं प्रज्वाल्य पाषेण नाच्छादयति कोपि तथा खट्वधोपि
 १७ न स्थापयति किन्तु दीपाधारोपर्यन्तं स्थापयति तस्मात् प्रवेष्टका दीप्तिं
 १७ पश्यति । यत्र प्रकाशयिष्यते तादृक् चप्रकाशितं वस्तु किमपि नास्ति यत्र
 १८ न सुव्यक्तं प्रचारयिष्यते तादृक् गुप्तं वस्तु किमपि नास्ति । अतोऽस्ते सर्व-
 १८ केन प्रकारेण वृष्टयस्तत्र सावधाना भवन्त्यस्य समीपे वर्तन्ते तस्यै पुन-
 १८ रीकते किन्तु अस्माग्ने न वर्तन्ते तस्य बोधे यद्यदस्ति तदपि तस्मात् भेष्यते ।
- १९ अपरञ्च वीजो माता आतरञ्च तस्य समीपं जिगमिष्वः किन्तु
 २० अन्तःस्थस्याध्यात्मसर्विधिं प्राप्तुं न श्रेयः । तस्य ज्ञानं तव माता आतरञ्च

तां चाकान् चिकीर्षन्ता बहिर्विहन्तीति कर्त्तायां तस्यै कथितायां च २१
अनुवाच ये जना ईशरीयकथां श्रुत्वा तदनुकम्पादरन्ति तस्य मम
ममास्वातरसः।

अनन्तरं एकदा धीशुः त्रिवैः शार्ङ्गं वाक्मातुश्च जगाद्, आकाशं वर्षे २२
दृष्ट्वा परं धामः, ततस्ते अमुः। तेषु नौकां वाहयन्तु स निदेशे, अधाकक्षात् २३
प्रकल्पजगद्गमनात् दृष्टे नौकायां तरङ्गैराच्छायां विपत्तान् अयासः।
तस्माद् धीश्वरान्तिकं गत्वा हे गुरो हे गुरो प्राप्ता नो ध्यान्तीति महिला २४
तं जानरघान्मभूवुः, तदा स उत्थाय वायुं तरङ्गश्च तर्जयामास तस्मादुभै
मिष्टाय स्त्रिभौ बभूवतुः। किञ्च स तान् बभाषे सुप्राकं विश्वासः कः तस्मात्ते २५
भीता विस्मिताश्च परस्परं जगदुः, अहो कीदृगं मनुजः पवनं पानीयञ्च
दिशति तदुभयं तदादेवं वदति।

ततः परं गालीलप्रदेशश्च समुत्पल्लविदेशीयप्रदेशे नौकायां लग्न्यां २६
तस्य तटस्थावरोहमावाद् वज्रतिथिकां भूतगण्य एको मानुषः पुरादाभूत्
तं चावाचकार। स मानुषो वासो न परिदधौ शृङ्गे न वस्त्रं केवलं प्रभामन् २७
अनुयास। स धीशुं दृष्ट्वैव चोच्छ्वसं अकार तस्य समुत्पले पतिता प्रोचै- २८
र्जगाद् च हे सर्वप्रधानेश्वरस्य पुत्र मया सह तव कः सम्बन्धः। त्वयि विनयं
करोमि मां मा धातय। यतः स तं मानुषं त्यक्त्वा यातुम् अमेधभूतम् २९
आदिदेश, स भूतस्य मानुषम् असकृद् दधार तस्मात्तोकाः शृङ्गत्वेन निम्न-
ज्जे च बबन्धुः, स तद् भङ्गा भूतवज्रमात् मयेप्राप्तं ययौ। अनन्तरं ३०
धीशुस्तं पप्रच्छ तव किञ्चामः। स उवाच मम नाम वाचिनो चनेहेतो
वैश्वो भूतास्तमात्रिभिषुः। अथ भूता विनयेन जगदु गंभीरं कर्त्तुं ३१
गन्तुमाज्ञापयामाणम्। तदा कर्त्तव्योपरि वराहजन्मश्चरति तस्माद् भूता ३२
विनयेन प्रोचुः, अमुं वराहजन्म प्राप्तवितुम् अस्मान् अनुजानीहि, ततः
कोचुञ्जौ। ततः परं भूतास्तं मानुषं विहाय वराहजन्म प्राप्तवितुः ३३
वराहजन्म तस्यैवात् कष्टकेन धावन्तो दृष्टे प्राप्ताश्च विजगुः। तद् ३४
दृष्ट्वा शृङ्गाररक्षकाः पलायमाना अनन्तरं धाम्ना ममा तस्यैवैवस्तम्

- ३३ कथयामासुः । ततः किं कृतम् एतद्दर्शनाद्यै लोका निर्मल्य धीमोः समीपं
 ययुः, एवं ते मानुषं त्वत्कभूतं परिहितवक्त्रं स्वस्वमानुषकत् धीमोक्षरस-
 ३४ मजिधौ समुपविशन्तं विलोक्य विभुः । किञ्च ये लोकास्तस्य भूतयस्तस्य
 ३५ स्वायम्भारसं ददृशुस्ते तेभ्यः सर्वैरुत्तमांश्च कथयामासुः । तदनन्तरं तस्य
 निन्देरीषप्रदेशस्य चतुर्दिक्क्षा वष्टवो जना प्रतिवक्षा विनयेन तं अमहुः
 भवान् अस्माकं निकटाद् अभतु तस्मात् स नावमाह्वयतेतो व्याकुल्य
 ३६ जगाम । तदानीं त्वत्कभूतमनुजसेन सह स्वातं प्रार्थयामासुः किन्तु त्वदर्थम्
 ईश्वरः कीदृक् महाकर्म्म इतवान् इति निवेदनं मत्वा विज्ञापय धोशुः
 ३७ कथामेतां कथयित्वा तं विसर्ज । ततः स मजित्वा धीशुस्तदर्थं वन्द्यमाकर्म्म
 चकार तत् पुरस्य सर्वेषु प्रकाशयितुं प्रारभे ।
 ३८ अथ धीमो परावृत्त्यागते लोकास्तं आदरेण अमृज्ज धेस्मानि सर्वे
 तमपेक्षाञ्चक्रिरे ।
 ३९ तदनन्तरं थाचीरनाद्यो भजनगेहस्यैकाधिप आगत्य धीमोक्षरस्यधोः
 पतित्वा स्वनिवेदनागमनार्थं तस्मिन् विनयं चकार यतस्तस्य दादश्वर्ध-
 ४० वयस्का कन्यैकाभित् सा मृतकत्वाभवत् । ततस्तस्य गमनकाले मार्गे
 ४१ लोकाणां महान् समागमो बभूव । एवं दादश्वर्धाणि प्रदररोगयस्ता नाना
 वैधैद्यिकिणां कृत्वा सर्वस्वं व्यधित्वापि स्वास्थं न प्राप्ता या वोषित् सा
 ४२ धीमोः पञ्चदागत्य तस्य वस्त्रधन्विं पश्यन् । तस्मात् तत्क्षणत् तस्मारक्त-
 ४३ स्तवो बह्वः । तदानीं धीशुरवदत् केनाहं स्पृष्टः । ततोऽनेकैरनङ्गीकृते
 पितरस्तस्य अङ्गिनश्चावदन् चे गुरो लोकास्तव देष्टे धर्षित्वा पतन्ति तस्यपि
 ४४ केनाहं स्पृष्ट इति भवान् कुतः प्रप्यति । धीशुः कथयामास केनाहं स्पृष्टो
 ४५ यतो मत्तः वक्ति निर्गतेति मया निश्चितमज्ञावि । तदा सा नारी सर्वेषु
 मुनेषु विदित्वा कम्पमाणा सती तस्य वस्त्रेण पपात किञ्च केन निमिजेन
 तं पश्यन् एतन्माभाष्येन प्रकारेण स्वस्थाभवत् तत् सर्वं तस्य साक्षाद्वा-
 ४६ चक्षौ । ततः स तां जनाद् द्वे कन्ये सुखिरा भव तव विद्यावत्सलां स्नानाम्
 ४७ चकारार्चान् तं येनेव पार्थिव ।

वीजोरेतदाकथमदमकासे तस्याधिपते निवेद्यवात् कश्चिन्नोक्त भागश्च
तं वभवे तत्र कथा मृता गुरुं मा क्षिप्रान् । किन्तु वीजुस्तदाकर्षा- ५०
धिपतिं व्याजहार मा भैषीः केवलं विस्मिदि तस्मात् वा जीविष्यति ।
अथ तस्मिन् तस्य निवेद्यनं प्रति निना पितरं याकुवच्च कन्याया मातरं ५१
पितरश्च, अन्यं प्रवेष्टुं वारचामास । अपरश्च ये रुदन्ति विलपन्ति च तान् ५२
सर्वान् जगाम उवाच यूयं मा रोदिष्ट कन्या न मृता निद्राति । किन्तु
वा निश्चितं मृतेति ज्ञात्वा ते तमुपजहसुः । यस्मात् स सर्वान् बहिः कृत्वा ५३
कन्यायाः कौरा धृत्वाजुष्टे, द्वे कन्ये तमुत्तिष्ठ तस्मान् तस्याः प्राप्तेषु पुन- ५४
रानेतषु वा तत्तणाद् उत्तस्यौ । तदानीं तस्यै किञ्चित् भक्ष्यं दातुम् ५५
आदिदेश । ततस्तस्याः पितरौ विस्मयं गतौ किन्तु स तानादिदेश घट- ५६
नाया इतस्याः कथां कस्यैचिदपि ना कथयत ।

८ नवमोऽध्यायः ।

१ त्रिधाकां त्रेवर्ष ७ खीष्टं द्रष्टुं हेतोदरात्का १० पञ्चपुत्रैस्तस्याभ्याश्च पञ्चधरश्चपुं-
भाजनं १८ खीष्टस्य निर्णयः २१ खीष्टस्योपदेशः २८ नेम कुर्वन्तरचारणं ३० भज-
नस्यैवात्मिकस्य सख्यता ३६ नवताया उपदेशः ४२ सर्वेष्वनुपदस्याप्यकर्म ५१
जीमिरेःकीर्षेः खीष्टस्य पाप्मता ५५ चक्षुःशोकान् प्रति खीष्टस्योपदेशकवा च ।

ततःपरं स द्वादशशिष्यानाञ्चय भूतान् त्याजयितुं रोगान् प्रति- १
कर्तुंश्च तेभ्यः व्रक्तिमाधिपत्यञ्च ददौ । अपरश्च दैत्यरीयराज्यस्य सुसंवादं २
प्रकाशयितुम् एवं रौनिष्ठाभारोग्यं कर्तुं प्रेरणकासे तान् जगाद । याचार्थं ३
वर्षं वैष्णवपुटकं भक्ष्यं मुद्रा द्वितीयवत्सम् एषां किमपि मा मृच्छीत ।
किञ्च यूयं यन्निवेशनं प्रविशथ नगरत्यागपर्यन्तं तन्निवेशने तिष्ठतः ४
तत्र यदि केचिन्नोका युष्माकमतिभ्यं न कुर्वन्ति तर्हि तस्माज्जगराद् ५
ममनकासे तेषां विरुद्धं साध्यार्थं युष्माकं पदधूलीः क्ष्मातयत । अथ ते ६
प्रस्थाप्य सर्वेषु सुसंवादं प्रचारयितुं पीडितान् सख्यान् कर्तुंश्च ग्रामेषु
भ्रमितुं प्रारंभिरे ।

इतिहे हेतोद् राजा वीजोः सर्वकर्षणां वार्त्ता सुता ह्यग्रमुद्विजि ७
यतः केचिदूषु यौहन् भग्नानादुदतिष्ठत् । केचिदूषु, रक्षियो रक्षेवं ८

इतवान्, एवमन्यसोका ऊचुः पूर्व्याः कश्चिद् भविष्यद्वादी समुत्थितः ।

८ किन्तु चैरोदुवाच भो हनः त्रिरोऽहमस्मिन्महम् इदानीं यस्मिन्कथयिष्यामि
वार्त्तां प्राप्तामि स कः । अथ स तं ब्रूतुम् ऐच्छत् ।

९ अमन्तरं प्रेरिताः प्रत्यागत्य यानि यानि कर्माणि चक्रुस्तानि धीमते
कथयामासुः, ततः स तान् नीत्वा वैश्वेदानामकनगरस्थं विजयं स्थानं गतं

१० अगमः । पञ्चाङ्गलोकस्तद् विदित्वा तस्य पश्चाद् अयुः, ततः स तान् गन्धम्
ईश्वरीयराज्यस्य भस्त्रमुक्तवान् एवं चेष्टां चिकित्सया प्रथोजनम् आसीत्

११ तान् सख्यान् चकार । अपरञ्च दिवावसरे सति दादशत्रिंशो धीमोरन्ति-
कम् एव कथयामासुः, वयमत्र काननस्थाने तिष्ठामः, ततोऽन्ते नगरं
यामश्च गत्वा वासस्थानं प्राप्य भक्ष्यद्रव्याणि जेतुं जननिवहं विमुञ्चतु ।

१२ तदा स उवाच यूयमेव तान् भोजयिष्यः, ततस्ते प्रोचुरस्माकं निकटे केवलं
पञ्च पूपा दैवमसौ च विद्यन्ते, अतएव स्थानान्तरम् इत्वा निमित्तमेतेषां

१३ मत्स्यद्रव्येषु ■ कीतेषु न भवति । तत्र प्रायेण पञ्चवह्स्याणि पुरुषा

१४ आसन् । तदा स त्रिंशान् अगाद पञ्चाशत् पञ्चाशज्जैनैः पंक्तौ कृत्वा

१५ तानुपवेशयत तस्मात् ते तदनुसारेण सर्वलोकानुपवेशयामासुः । ततः स

तान् पञ्च पूपान् मीनद्वयञ्च दृष्ट्वा स्वर्गं विलोक्येश्वरगुणान् कीर्त्तय-

१६ श्यन्ने किञ्च भङ्ग्य लोकेभ्यः परिवेषणार्थं त्रिंशेषु समर्पयाम्बभूव । ततः

सर्वे भुक्त्वा हसिं गता एवम् अवशिष्टानां दादश दक्षकान् संजग्मुः ।

१७ अथैकदा निर्जने त्रिंशेः सह प्रार्थनकाले तान् पप्रच्छ लोका मां किं

१८ वदन्ति । ततस्ते प्रोचुः, तां योहन् भज्यन् वदन्ति तथा केचित् स्वाम् श्लिष्यं

वदन्ति, पूर्वकालिकः कश्चिद् भविष्यद्वादी आश्रानाद् उदतिष्ठद् इति

१९ केचिद् वदन्ति । तदा स उवाच यूयं मां किं वदथ । ततः पितर उक्तवान्

२० त्वम् ईश्वराभिहितः पुरुषः । तदा स तान् बृहमादिदेव कथामेतां कथौचि-

२१ दपि ना कथयत । स पुनरुवाच मनुष्यपुत्रेण ब्रह्मयातना भोक्तव्याः किञ्च

प्राचीनलोकैः प्रधानयाजकैरघापकैश्च शैवज्ञाय जन्तव्यः किन्तु इतीय-

दिवसे आश्रानात् तेनेप्स्यातस्यम् ।

अपरं स सर्वमनुवाच कश्चिद् यदि मम पश्चाद् मनुं वाञ्छति तर्हि स खं २३
 दास्यतु, एवं दिने दिने कुवं मृचीत्वा मम पश्चादागच्छतु । खतो यः कश्चित् २४
 स्त्रमाशान् रिरिषिवति स तान् हारयिष्यति यः कश्चिन् भदर्थं प्राणान्
 हारयिष्यति स तान् रचिष्यति । कश्चिद् यदि सर्वं जगत् प्राप्नोति किन्तु २५
 स्त्रमाशान् हारयति स्वयं विगच्छति च तर्हि तस्य को लाभः ? पुनर् यः २६
 कश्चिन् मो मम वाक्यं वा लज्जास्यदं जानाति मनुष्यपुत्रो यदा स्वस्य
 पितुश्च पवित्राणां वृत्तानाञ्च तेजोभिः परिवेष्टित आगमिष्यति तदा कोपि
 तं लज्जास्यदं ज्ञास्यति । किन्तु युष्मानहं यथासौ वदामि, ईश्वरीचराजत्वं २७
 न वृद्धा मृत्युं मास्त्रादिष्यन्ते, एतावृत्ताः कियन्तो लोका अवस्थानेऽपि
 दृग्भायमानाः सन्ति ।

एतदाख्यानकथनात् परं प्रायेणाष्टसु दिनेषु गतेषु स पितरं योद्धनं २८
 यास्तुवच्च गृहीत्वा प्रार्थयितुं पर्वतमेकं समाररोह । अथ तस्य प्रार्थनकाले २९
 तस्य मुखरुतिरन्यरूपा जाता, एवं तदीयं वस्त्रमुज्ज्वलशृङ्गं जातं । अपरञ्च ३०
 मुसा एलियसोभौ तेजस्विनौ वृष्टौ तौ तेन धिरूशालम्पुरे यो मृत्युः साधि- ३१
 यमे तदीयां कथां तेन सार्द्धं कथयितुम् आरभते । तदा पितरादयस्तस्य ३२
 सङ्गिनो मित्रयाकृष्टा आसन् किन्तु जागरित्वा तस्य तेजस्तेन सार्द्धम्
 उत्तिष्ठन्तौ तौ जनौ च ददृशुः । अथ तयोर्दम्भो गमनकाले पितरो ३३
 योऽं वभाषे हे गुरोऽस्माकम् स्थानेऽस्मिन् स्थितिः शुभा, ततो हे तौरेका
 न्दर्था, एका मुसार्था, एका एलियार्था, इति तिस्रः कुव्वास्ताभिर्निर्वा-
 यन्तां, इमां कथां स न विविच्य कथयामास । अपरञ्च तदाकथनकाले ३४
 पथोद् एक आगत्य तेषामुपरि हाकां चकार, ततः ब्रिहस्पतन्मध्ये प्रविश्य
 शक्रकिरे । तदा तस्मात् पथोदाद् इक्ष्माकाशीया वाणी निर्जगाम, ममायं ३५
 प्रियः पुत्र एतस्य कथायां मनो निधत्त । इति ब्रह्मे जाते ते योऽग्नेका- ३६
 किनं ददृशुः किन्तु ते तदानीं तस्य दर्शनस्य वाचमेकामपि नोक्ता ममः सु
 स्तापयामासुः ।

परोऽहनि तेषु तस्माच्चैसाद् अवरुढेषु तं साक्षात् कर्तुं बहवो लोका ३७

- ३८ आजगुः । एवं तेषां मयाद् एका जन सवैस्वाच हे गुरो अहं विनयं करोमि
 ३९ मम पुत्रं प्रति कृपादृष्टिं करोतु मम सखैकपुत्रः । भूतेन धृते स प्रथमं
 शीघ्रं करोति किञ्च तन्मुखात् फेणा निर्गच्छति, भूत इत्थं विद्वान्
 ४० किट्टा प्राचक्षते न त्यजति । तस्मात् तं भूतं त्याजयितुं तत्र शिष्यस्मीधे
 ४१ न्वेदयं किन्तु ते न श्रेयः । तदा धीशुरवादीन् रे अविश्वाविन् विपयना-
 म्नि वेत्र कतिकासान् युष्माभिः सह स्थास्यान्वहं । युष्माकम् आचर-
 ४२ णानि च सहिष्ये । तत्र पुत्रमिशमथ । ततस्सस्मिन्नागतमाने स भूतस्य
 भूमे पातयित्वा विद्वारः, तदा धीशुरसममेधं भूतं तर्जयित्वा बाणकं
 ४३ खल्लं कृत्वा तस्स पितरि समर्पयामास । ईश्वरस्य महामक्तिम् इमां विलोका
 सर्वे समचक्रुः, इत्थं योगोः सर्वाभिः क्रियाभिः सर्वैर्लोकैराख्ये मन्यमाने
 ४४ सति स श्रिट्ठान् वभावे कथेयं युष्माकं कर्हेषु प्रविशतु मनुष्यपुत्रो मनु-
 ४५ ध्याणां करेषु समर्पयिष्यते । किन्तु ते तां कथां न बुबुधिरि किञ्च स्पष्टना-
 भावात् तस्याभिप्रायस्तेषां बोधमस्यो न बभूव, तथा तस्याग्रयः क इत्यपि
 ते भयात् प्रष्टुं न श्रेयः ।
 ४६ तदनन्तरं तेषां मध्ये कः श्रेष्ठा भविष्यति कथमितां गृहीत्वा ते नियो-
 ४७ त्वाद् चक्रुः । ततो धीशुरस्तेषां मनोभिप्रायं विदित्वा बाणकमेकं गृहीत्वा
 खल्लं निकटे स्थापयित्वा तान् जगाद, यो जगो मम नास्मास्य बाणकस्या-
 ४८ तिथं विदधाति स ममातिथ्यं विदधाति चञ्च ममातिथ्यं विदधाति स
 मम प्रेरकस्यातिथ्यं विदधाति युष्माकं मध्ये यः खं सर्वस्मात् कुत्रं जानीते
 सख्ये श्रेष्ठा भविष्यति ।
 ४९ अवरस्य यो हन् व्याजहार हे प्रभो तव नास्मा भूतान् त्याज्यमर्त्तं मानुषम्
 ५० एकं कृष्टवन्नोदयं, किन्त्वस्माकम् अपसाद्गानिनात् तं न्विधाम । तदाहं
 धीशुरस्वाच तं मा निषेधत यतो यो जनोस्माकं न विपद्यः सखास्माकं
 सपन्नो भवति ।
 ५१ अनन्तरं तस्मारोहणममथ उपस्थिते स खिरचेता विद्वन्नाकर्म
 ५२ प्रति आचो कर्त्तुं विचिन्वाये दूतान् प्रेषयामास । तस्मात् ते गत्वा तस्य

प्रवोक्तीत्यद्रव्याणि संघटोतुं प्रोमिरोणीयार्णां यामं प्रविशितुः । किन्तु ५३
 स चिह्नशास्त्रं नगरं याति ततोऽहिता लोकास्तस्मात्तिष्ठं न चक्रुः । अतएव ५४
 याकुव्धोद्भौ तस्मै शिष्यो तद् दृष्ट्वा जगदतुः हे प्रभो रक्षितो वया
 चकार तथा वधमपि नगणाद् आमन्तुम् एतान् भक्षीकर्तुं च वक्रिमाशा-
 पयाम किं ? भवान् किमिच्छति ? किन्तु स मुक्तं परावर्त्तय तान् तर्जकिला ५५
 गदितवान् घुष्पाकं स्नेभावाः कः, इति यूयं न जानीय । मनुजसुतो ५६
 मनुजानां प्राणान् नात्र धितुं नामच्छत् किन्तु रक्षितुम् आगच्छत् । पश्चाद्
 इतरयामं ते ययुः ।

तदनन्तरं पथि गमनकाले जन एकस्तं वभाषे, हे प्रभो भवान् यच्च याति ५७
 भवता सहाहमपि तच्च यास्यामि । तदानीं वीशुरुवाच गोमाधूनां ५८
 मर्त्ता आसते विहायधीयविहगानां बीडानि च सन्ति किन्तु मानव-
 तनयस्य शिरः स्थापयितुं स्थानं नास्ति । ततः परं स इतरजनं जगाद नं ५९
 मम पश्चाद् रहि, ततः स उवाच हे प्रभो पूर्वं पितरं ज्ञाने स्थापयितुं
 मामादिशतु । तदा वीशुरुवाच मृता मृतान् ज्ञाने स्थापयन्तु किन्तु ६०
 त्वं गलेऽसरीयराजस्य कथाः प्रचारय । ततोऽन्यः कथयामास हे प्रभो ६१
 मयापि भवतः पश्चाद् गच्छते किन्तु पूर्वं मम निवेशनस्य परिजनागाम्
 अनुमतिं गृहीत्वा गन्तुम् अहमादिशे भवता । तदानीं वीशुरुस्तं प्रोक्तवान् ६२
 यो जनो साङ्गले करमर्पयित्वा पश्चात् परस्मि स ईश्वरीयराज्यं नार्हति ।

१० दशमोऽध्यायः ।

१ सप्ततिभिश्चाणां निरूपणं प्रेरणाय १२ कोराडीनादिनगराणां संज्ञायां भविष्यत्
 कथा च १३ सप्ततिभिः सप्त कथनं १४ शिष्येभ्य आशिर्दानं १५ खोदनं यवस्या-
 पकाद्योपदेशः १६ मर्धाभरितयोः गेहे खोदस्यातिचिन्मयः ।

ततः परं प्रभुरपरान् सप्ततिभिश्चान् निरूप्य स्वयं यानि नगराणि १
 यानि स्थानानि च गमिष्यति तानि नगराणि तानि स्थानानि च प्रति
 तेषां द्वौ द्वौ जनौ प्रहितवान् । तैभ्यः कथयामास च ब्रह्मणि बह्वनोति २
 यथं किन्तु केदका अल्पे तस्माद्धेतोः ब्रह्मक्षेपाय केदकान् अपरानपि

- ३ प्रेषितं ब्रह्मणेयस्याग्निं प्रार्थयध्वं । एवं ब्रूयं ध्यात, पश्चात् शुक्लां मध्ये
 ॥ मेवभावकानि च युष्मान् प्रक्षिपामि । द्यूयं बुद्धं महद् वाक्मनसमुत्कृतं
 ५ पादुकाश्च मा गृह्णीत भार्यमन्त्रे कमपि ना गमत् च । अपरश्च
 द्यूयं दध् दध् निवेष्टनं प्रविशय तत्र निवेष्टनस्याश्च मङ्गलं भूयादिति
 ६ वाक्यं प्रथमं वदत । तस्मात् तस्मिन् निवेष्टने यदि मङ्गलपात्रं स्यात्सति
 ७ तर्हि तस्मिन् तस्य भविष्यति नोचेत् युष्मान् प्रति परावर्त्तिष्यति । अप-
 रश्च ते यत् किञ्चित् दास्यन्ति तदेव भुक्त्वा पीत्वा तस्मिन्निवेष्टने स्यात्स्य
 ८ यतः कर्मकारिणो जना भूतिम् अर्हन्ति ; गृहं गृहं मा यास्यथ । अन्यश्च
 युष्मासु किमपि नगरं प्रविष्टेषु लोका यदि युष्माकम् आतिथ्यं करि-
 ९ स्यन्ति तर्हि यत् दास्यन् उपस्थास्यन्ति तदेव सादित्यथ । एवं तत्पयस्स्नान्
 रोगिणः स्वस्नान् करिष्यथ किञ्चेन्नरीयं राजन् युष्माकम् अतिक्रमं
 १० आनमत् कथमेतां प्रचारयिष्यथ । किन्तु किमपि पुरं युष्मासु प्रविष्टेषु
 लोका यदि युष्माकम् आतिथ्यं न करिष्यन्ति तर्हि तस्य नगरस्य पन्थानं
 ११ गत्वा कथमेतां वदिष्यथ, युष्माकं नगरीया या धूलोरश्मासु समस्तमन् ता
 अपि युष्माकं प्रातिकूलैर्वाच्यार्थं सन्पातयामः ; तथापीश्वरराजत्वं युष्माकं
 १२ समीपम् आनमत् इति निश्चितं जानीत । अहं युष्मभ्यं कथयामि
 विचारदिने तस्य नगरस्य दशातः सिद्धोमे दशा ब्रह्मा भविष्यति ।
 १३ हा हा कोरावीन् नगर हा हा वैश्वेदानमर युवयोर्मध्ये यादुश्रम्
 आस्यर्थं कर्म कृतमासीत् तत् सर्वं कर्म यदि सोरबोदोर्गोनगरयोरकरि-
 १४ ष्यत्, तदा इतो वज्रदिनपूर्व्यं तत्त्रिवासिनः ब्रह्मवस्त्राणि परिधाय गात्रेषु
 १५ भस्म विलिप्य समुपविश्य समवेत्स्यन् । अतोऽेतो विचारदिनमे युष्माकं
 १६ दशातः सोरबोदोर्गोत्रिवासिनां दशा वज्रा भविष्यति । हे कपर्माङ्गमन्त्रं स्वर्गं
 १७ यावद् उज्जमसि किन्तु नरकं यावत् न्यग् भविष्यसि । यो जनो युष्माकं
 वाक्यं गृह्णाति स ममैव वाक्यं गृह्णाति किञ्च यो जनो युष्माकम् अवध्नां
 करोति स ममैवावध्नां करोति यो जनो ममावध्नां करोति स ममेवक-
 १८ षैवावध्नां करोति ।

अथ ते वसतिमित्रा अभ्यन्त्रेण प्रत्यागत्य कथयामासुः, हे प्रभो १७
भवतो भाषा भूता अस्माकं वशीभवन्ति। तदानीं स तान् जगाद विद्युत- १८
मिव स्वर्गात् पतन्तं शैतानम् अदर्शम्। पश्यन् धर्षणं वृश्चिकान् रिपूणां १९
सर्वपराक्रमेण यदतलैर् दक्षिणं युष्मभ्यं वक्तिं वदामि तस्माद् युष्माकं
कापि हानिर् न भविष्यति। भूता युष्माकं वशीभवन्ति, एतन्निमित्तात् २०
मा समुत्स्यत स्त्रैः युष्माकं नामाणि लिखितानि सन्तीति निमित्तं समु-
त्स्यत। तद्दृष्टिकायां योऽहं भ्रमसि आताड्यादः कथयामास हे स्वर्ग २१
वृश्चिकारेकाधिपते पितृस्त्वं ज्ञानवतो विदुषाञ्च लोकानां पुरस्तात् सर्व-
मेतद् अप्रकाश्य कालकालेपुरस्तात्प्रकाश्य एतस्माद्धेतोस्त्वं धन्यं वदामि,
हे पितरित्यं भवतु यत् एतदेव तत्र गोचरं जस्यम्। पित्रा सर्वोऽपि २२
मयि सम्पत्तयानि पितरं किं कोऽपि पुत्रं न जानाति किञ्च पुत्रं किं
यस्यै जनाय पुत्रस्त्वं प्रकाशितवान् तच्च किं कोऽपि पितरं न जानाति।

ततः परं स शिष्यान् प्रति पराकृत्य गुप्तं जगाद धूमेतानि सर्वेषां २३
पश्य यत्तोहेतो युष्माकं सचूषि धन्यानि युष्मानहं वदामि यूषं यानि २४
सर्वेषां पश्य तानि बहवो भविष्यदादिना भवतयश्च ब्रह्मिष्णोऽपि
ब्रह्मं न प्राप्नुवन् किञ्च युष्माभिर् धायाः कथाः श्रूयन्ते ताः आतुमिष्ण-
नोऽपि श्रोतुं नालभन्त।

अनन्तरं एको व्यवस्थापक उत्थाय तं परीक्षितुं पप्रच्छ हे उपदेशक २५
अनन्तायुषः प्राप्तये मया किं करणीयं? योऽहः प्रत्युवाच, अर्चार्थं व्यवस्थायां २६
किं लिखितमस्ति? त्वं लोदृक् पठसि। ततः शोवदत् त्वं सर्वान्तःकुर्याः २७
सर्वप्राणैः सर्वजन्त्रिभिः सर्वचित्तैश्च प्रभो परमेश्वरे प्रेम कुरु किञ्च समी-
पवासिषु स्ववत् प्रेम कुरु। तदा स कथयामास त्वं यथार्थं प्रत्युवाच, इत्थम् २८
आचर तेनैव जीविष्यसि। किन्तु स जनः स्वं निर्दोषं ज्ञापयितुं योऽहं २९
पप्रच्छ मम समीपवासी कः? ततो योऽहः प्रत्युवाच, एको जनो धिक्कृष्टा- ३०
लम् पुरात् विरीहोपुरं याति, एताई दस्त्रूणां करेषु पतन्ति ते तस्य
वस्त्रादिकं चेतवन् एवं तमाहस्य मृतप्रायं कृत्वा त्यज्य ययुः। अकस्माद् ३१

- १२ एको याजनस्तेन मर्त्येण गच्छन् तं वृष्ट्वा मार्गान्स्पर्शन् जगाम । इत्यम्
 एको सेवोक्तत्त्वानं प्राप्य तस्थान्तिकं गत्वा तं विस्तोकान्वेन पार्श्वेन
 १३ जगाम । किन्त्येकः श्रोमिरोक्षीयो गच्छन् तत्स्थानं प्राप्य तं वृष्ट्वादयत् ।
 १४ एवं तस्थान्तिकं गत्वा तस्य चतेषु तैले द्राक्षारसश्च प्रक्षिप्य कृतानि वज्रा निज-
 १५ वाहनीपरि तमुपवेश्य प्रवासीयष्टहम् आनीच तं धिषेवे । परस्मिन् दिक्ष्वे
 निजगमनकाले दौ मुद्रापादौ तद् गृहस्थान्निरे दत्त्वावदत् जनमेमं सेवस्व
 तच्च घोऽधिको व्यथो भविष्यति तमहं पुनरागमनकाले परिभोत्स्वामि ।
 १६ एवं चयासां मध्ये तस्य दक्षुहस्तपतितस्य जनस्य समीपवासी कः । सचा
 १७ किं बुध्यते । ततः स व्यवस्थापकः कथयामास यस्तस्मिन् दद्यां चकार । तदा
 योशुः कथयामास स्वमपि गत्वा तथाचर ।
 १८ ततः परं ते गच्छन्त एकस्मिन् ग्रामे प्रवेष्टुं चकुः । तदा मर्यानामा स्त्री
 १९ स्वष्टरे तस्थान्तिथं चकार । तस्मान् मरियम् नामधेया तस्या भगिनी
 २० यीतोः पदसमीप उपविश्य तस्योपदेशकधां योतुमारोभे । किन्तु मर्या
 नानाधेयनकर्त्तृणि व्यथा जाता तस्माद्धृतोस्तस्य समीपमागत्य वभावे हे
 प्रभो मम भगिनी केवलं ममोपरि सर्वकर्त्तृणां भारम् अर्पितवती तच्च
 भवता किञ्चिदपि न मनो निधीयते किम् । मम साहाय्यं कर्तुं तामादि-
 २१ शतु भवान् । ततो योशुः प्रत्युवाच हे मर्ये हे मर्ये तं नानाकार्यैषु
 २२ चिन्तितवती व्यथा चासि किन्तु प्रयोजनीयम् एकमात्रम् आसीत् । अप-
 रञ्च यदुत्तमं भागं कोपि दत्तुं न शक्नोति तमेव मरियम् मनोनीतम्
 अकार्यात् ।

११ एकादशोऽध्यायः ।

१ प्रार्थनायै स्त्रीष्टोत्रोपदेशः १४ सूक्तभूतत्वात् १४ अग्निभूतस्य दृष्टान्तः १७
 अम्बुसोक्तानां निर्वचः २२ सोक्तानामनिक स्त्रीष्टस्य प्रचारः २९ प्रदीपस्य दृष्टान्त-
 कथा ३० विष्णुः प्रति तस्य कथा ४५ व्यवस्थापकान् प्रति तस्य कथा च ।

- १ तदनन्तरं स कस्मिंश्चित् क्षणे प्रार्थयन् तत्समाप्तौ सत्यां तथैकः
 निमित्तं जगाद् हे प्रभो योहन् यथा स्वमिथ्यान् प्रार्थयितुम् उपदिष्टवान्

तदाश्चक्षुं वस्तु किमपि नास्ति तथा अथ आश्चक्षते तद्गुप्तं वस्तु
 किमपि नास्ति । अन्यकारे लिङ्गोऽयः कथा अकथयताः सर्वाः १
 कथा दीप्ता आश्चक्षते किञ्च निर्जने कर्णे यदकथयत गृहपृष्ठात् तत्प्रका-
 रयिष्यते । अपरञ्च हे बन्धो युष्मानहं वदामि ये शरीरस्य नात्र किं २
 किमप्यपरं कर्तुं न शक्नुवन्ति तेभ्यः मा भैष्ट । तर्हि कस्माद् भेतव्यम् ५
 इत्यहं वदामि यः शरीरं नाशयित्वा नरके निक्षिप्तुं शक्नोति तस्मादेव भयं
 कुरुत पुनरपि वदामि तस्मादेव भयं कुरुत । पञ्च षट्कपलिणः किं ह्यर्था ६
 ताम्रखण्डाभ्यां न विक्रीयन्ते तथापीश्वरस्तेषाम् एकमपि न विष्कारति ।
 युष्मानं शिरःकेशा अपि गणिताः सन्ति तस्माद्धेतो मां विभीत वञ्च- ७
 षट्कपलिभ्योऽपि धृतं वञ्चमुखाः । अपरं युष्मभ्यं कथयामि यः कश्चिन् ८
 मानुषाणां साक्षात् मां स्वीकरोति मनुष्यपुत्र ईश्वरदूतानां साक्षात्तं
 स्वीकरिष्यति ; किन्तु यः कश्चिन्मानुषाणां साक्षात्तां न स्वीकरोति तम् ९
 ईश्वरस्य दूतानां साक्षाद् अहं न स्वीकरिष्यामि । अन्यस्य यः कश्चिन् १०
 मनुजसुतस्य निन्दाभावेन काञ्चित् कथां कथयति तस्य तत्पापस्य मोचनं
 भविष्यति किन्तु यदि कश्चित् पवित्रम् आत्मानं निन्दति तर्हि तस्य तत्
 पापस्य मोचनं न भविष्यति । अपरञ्च यदा लोका युष्मान् भजनमेवं ११
 विचारकर्तृराज्यकर्तृणां समुखञ्च मेव्यन्ति तदा केन प्रकारेण किमन्तरं
 वदिस्यथ किं कथयिष्यथ चेत्त्यत्र मा चिन्तयत ; यतो युष्मानि यद् यद् १२
 कथ्यं तत् तस्मिन् समयस्यैव पवित्र आत्मा युष्मान् शिञ्चिष्यति ।

ततः परं जनतामध्यस्थः कश्चिज्जनसंज्ञगाद् हे गुरो मया सह पैदवं १३
 धनं विभक्तुं मम भ्रातरमाज्ञापयतु भवान् । किन्तु स तमवदत् हे मनुज १४
 युष्माकं विचारं विभागञ्च कर्तुं मां को नियुक्तवान् ? अनन्तरं स लोकान्- १५
 वदत् लोभे सावधानाः सतर्काश्च तिष्ठन् यतो वञ्चसम्पत्तिप्राप्ता मनुष्य-
 स्थायुर्न भवति । अस्माद् दृष्टान्तकथामुत्थाप्य कथयामास, एकस्य धर्मिणो १६
 शुभो वञ्चनि प्रक्षालि जातानि । ततः स मनसा चिन्तयित्वा कथयामन्मूढ १७
 ममैतानि समुत्पन्नानि द्रव्याणि स्थापयितुं स्थानं नास्ति किं करिष्यामि ?

- १८ ततोक्त्वा इत्थं करिष्यामिममसर्वभाण्डागाराणि भङ्गा दृष्ट्वाष्टानारं
 १९ निर्वाहं तन्मये सर्वफलानि द्रव्याणि च स्थापयिष्यामि। एवं निजमनो
 वदिष्यामि हे मनो ब्रह्मवत्सार्थं नानाद्रव्याणि सञ्चितानि सन्ति विश्रामं
 २० कुह भुक्ता पीता कौतुकं कुह; किन्तोश्वरसम् श्रवदत् रे निर्वाधं च
 रात्रौ तव प्राणास्तेन मेवमेतत् तत् एतानि धानि द्रव्याणि त्वयामादि-
 २१ तानि तानि कस्य भविष्यन्ति? अतएव यः कश्चिद् ईश्वरस्य मनोरे धनं
 सद्यमकृत्वा केवलं स्तनिकटे सञ्चयं करोति सोऽपि तादृशः ।
 २२ अथ स त्रिभिः कथयामास युष्मानं वदामि किं खादिष्यामः? किं
 परिधास्यामः? इत्युक्त्वा जीवन्त्यं शरीरस्य चार्थं चिन्तां मा कार्ष्णिकम् ।
 २३ भक्ष्यान्जीवनं भूषणं शरीरस्य श्रेष्ठं भवति । काकपक्षिणां कार्यं विचा-
 २४ रयत ते न वपन्ति शस्त्रानि च न हिन्दन्ति तेषां भाण्डागाराणि न
 सन्ति कोषाश्च न सन्ति तथापीश्वरस्त्रेभ्यो भक्ष्याणि ददाति ययं
 २५ पक्षिभ्यः श्रेष्ठतरा न किं? अपरस्य भावयित्वा निजायुधः क्षणमात्रं वर्द्धयितुं
 २६ प्रक्रीति, एतादृशो लोको युष्माकं मध्ये कौस्ति? अतएव सुदं कार्यं साधयि-
 २७ तुम् असमर्था यूयम् अन्यस्मिन् कार्ये कुतोभावयत? अन्यस्य कामिष्युष्यं
 कथं वर्द्धते तदपि विचारयत तत् कश्चन अमं न करोति तन्नृष्यं न जन-
 यति किन्तु युष्मभ्यं यथार्थं कथयामि सुलेमान् बह्वैश्वर्यान्वितोऽपि पुण्य-
 २८ स्थास्य बह्वृशो विभूषितो नासीत् । अस्य चेत्ते वर्त्तमानं श्वशुरां चेष्ट-
 मानं यत् त्वं तस्मै यदोश्वर एतादृशं भूषणं ददाति तर्हि हे अत्यप्रस-
 २९ यिनो युष्मभ्यं किं भूषणं न दास्यति? अतएव किं खादिष्यामः? किं परि-
 ३० धास्यामः? एतदर्थं मा व्याप्रीयध्वं मा संशोषध्वं । अगतो देवार्थका एव तानि
 चेत्यने; अपरस्य एषु वस्तुषु युष्माकं प्रयोजनमास्ते इति युष्माकं पितरः
 ३१ जानाति । अतएवेश्वरस्य राज्धार्थं सचेष्टा भवत तदाहते सर्वश्रेष्ठानि
 ३२ द्रव्याणि युष्मभ्यं दायिष्यन्ते । हे जुद्धमेवमज मा भैष्ट युष्मभ्यं राज्ञं दातुं
 ३३ युष्माकं पितुः सम्पत्तिरस्ति । अतएव युष्माकं या या सम्पत्तिरस्ति तांतां
 किञ्चित् किरत; एवं यत् स्थानं चौरा नागच्छन्ति कीटाश्च न खादयन्ति

तादृशे स्वर्गे निजार्थम् अजर सम्पुटके अक्षयं धनं वसिष्ठम् ; यतो यत्न २१
युष्माकं धनं वर्तते तथैव युष्माकं मनः ।

अपरञ्च धूवं प्रदीपं ज्वालयित्वा बहुकटयस्तिष्ठत ; एवं प्रभु विवाहा- २५
दागत्य यदैव दारमाहन्ति तदैव दारं मोक्षयितुं यथा श्रुत्या अपेक्ष्य २६
तिष्ठन्ति तथा यूयमपि तिष्ठत । यतोहेतोः प्रभुरागत्य यान् दासान् वसे- २७
तमान्तिष्ठतो द्रव्यति तस्य धन्यः ; अहं युष्मान् यथार्थं वदामि प्रभुस्त्वान्
भोजनार्थम् उपवेश्य स्वयं बहुकटिः समीपमेव परिवेषयिष्यति । किञ्च २८
द्वितीये तृतीये वा प्रहरे सभागत्वा यदि तथैव पश्यति तर्हि तस्य दासा
धन्याः । अपरञ्च कस्मिन् क्षणे पौरा आगमिष्यन्ति, इति यदि गृह्यति २९
जैतुं शक्नोति तदावस्थं ज्ञायन् निजगृहे सन्धिं कर्त्तयितुं वारयति
यूयमेतद् विन । अतएव यूयमपि सज्जमानास्तिष्ठत यतो यस्मिन् क्षणे ३०
तमपेक्ष्य न तिष्ठय तस्मिन्नेव क्षणे मनुष्यपुत्र आगमिष्यति ।

तदा पितरः पप्रच्छ हे प्रभो भवान् किमस्मान् उद्दिश्य किं सर्वान् ३१
उद्दिश्य दृष्टान्तकथामिमाम् वदसि ? ततः प्रभुः प्रोवाच प्रभुः समुचितकाले ३२
निजपरिवारार्थं भोज्यपरिवेषणाय यं तत्पदे निवेद्यस्ति तादृशीं विद्यास्त्रो
मोद्धाधिपतिः कोलि ? प्रभुरागत्य यम् एतादृशे कर्म्मणि प्रवृत्तं ३३
द्रव्यति सस्य दासो धन्यः । अहं युष्मान् यथार्थं वदामि स तं निजसर्वस्व- ३४
स्वाधिपतिं करिष्यति । किन्तु प्रभुर्विषममागमिष्यति, इति विचिन्त्य ३५
स दासो यदि तदन्यदासोदासान् प्रहर्षणम् भोक्तुं पातुं मदितुञ्च प्रारभते
तर्हि यदा प्रभुं आपेक्षिते यस्मिन् क्षणे सोचेतस्य स्वास्थति ३६
तस्मिन्नेव क्षणे तस्य प्रभुरागत्य तं पदभ्रष्टं कृत्वा विश्वासघ्नैः सह तस्य
दशां निरूपयिष्यति । किञ्च यो दासः प्रभोराज्ञां ज्ञात्वापि सज्जितो न ३७
तिष्ठति, एवं तदाज्ञानुसारेण कार्यं न करोति शेनेकान् प्रहारान् प्राप्स्यति
किन्तु योजनोऽज्ञात्वा प्रहारार्थं कर्म्म करोति शेनप्रहारान् प्राप्स्यति ।
यतो यथै वाजस्येन दत्तं तस्मादेव वाजस्येन ग्रहीक्यते, एवं मानुषा यथाः
निकटे वज्र समर्पयन्ति तस्माद् वज्र वाञ्छन्ति ।

- ४८ अहं वृथया भिन्नरूपं वस्त्रं निक्षेपुम् आगतोऽसि किन्तु य चेद्
 ५० इदानीमेव प्रवसति तत्र मम का चिन्ता ? किन्तु येन दुःखरूपेण मज्ज-
 नेनाहं मग्ना भविष्यामि यावत्कालं तच्छा सिद्धिर्न भविष्यति तावदहं
 ५१ कतिकष्टं प्राप्स्यामि । मेक्षणं कर्तुं जगद् आगतोऽसि यूयं किमित्यं
 ५२ आनीय पुत्रान् वदामि न तथा वरं मेखनाभावं कर्तुम् आगतोऽसि । अस्मात्
 कारणाद् यत्कालमारभ्य एकपरिजनानां मध्ये पञ्चजनाः पृथग् भूत्वा
 पञ्चोजना द्वयोर्जनयोः प्रतिकूला द्वौ जनौ च चयाणां जनानां प्रतिकूलौ
 ५३ भविष्यन्ति । पिता पुत्रस्य विपक्षः पुत्रस्य पितृविपक्षो भविष्यति किञ्च
 माता कन्याया विपक्षा कन्या च मातुर्विपक्षा भविष्यति तथा स्वभूर्बन्धा
 विपक्षा बधूश्च शस्त्रा विपक्षा भविष्यति ।
 ५४ स लोकेभ्योऽपरमपि कथयामास पश्चिमदिशि मेघोद्गमं दृष्ट्वा यूयं वृष्टाद्
 ५५ वदथ दृष्टिर्भविष्यति तप्तस्तथैव जायते । अपरं दक्षिणतो वायौ वाति
 ५६ सति वदथ निदाघो भविष्यति ततः शोपि जायते । रे रे कपर्दिनश्चाका-
 शस्य भूम्यास्य सत्तणं बोद्धुं शक्नुय, किन्तु कालस्यास्य स्वयं कुतो बोद्धुं न
 ५७ शक्नुय ? किञ्च यूयं स्वयं कुतो न न्यायं विचारयथ ?
 ५८ अपरञ्च विवादिलोकैः साङ्गं विचारयितुः समीपं गच्छन्तः पथि
 तस्मादुद्धारं प्राप्तुं यतध्वं नेचेत् स त्वां हृत्वा विचारयितुः समीपं गच्छति
 ५९ विचारयिता यदि त्वां प्रदर्शयुः समीपे समर्पयति प्रदर्शना त्वां कारायां
 बध्नाति तर्हि त्वामहं वदामि त्वया निःशेषं कपर्दकेषु न परिशुद्धेषु त्वं
 ततो मुक्तिं प्राप्तुं न शक्नसि ।

१२ चयोद्गोष्ठादयः ।

१ पापस्य दण्डं त्याज्यमित्युक्तं अनुतापावशकत्वं ६ विष्कम्भोऽङ्गुलरश्मिद्वयद्वयः १०
 कुलसिन्धुः आरोह्यकरणं ११ संभवति किञ्चोद्गताङ्गः १२ अपरं कथा १३ चेतोऽहो
 विष्कम्भस्य लोकाणां मणि मञ्जरी च ।

- १ अपरञ्च पिबतो येषां गालीलीयानां रक्तानि बलीनां रक्तैः सन्ध्यामिश्रयन्
 तेषां गालीलीयानां वृत्तानां कर्तव्यजना उपस्थास्य यीशवे कथयामासुः ।

ततः स प्रद्युवाच तेषां लोकानाम् एतादृशो दुर्गतिर्घटिता तत्कारणाद् २
 खूयं किमन्येभ्यो मालीलोच्येभ्योऽधिकपापिनस्तान् जानीय ? युष्मानहं ३
 वदामि तच्चा न, किन्तु मनःसु न परावर्त्तितेषु यूयमपि तथा नन्द्यथ ।
 अपरञ्च श्रीलोनाम् उच्चगृहस्थ पतनाद् येष्टादशजना मृतास्ते यिक् ४
 शास्त्रम् निवासिनः सर्वलोकेभ्योऽधिकापराधिनः किं यूयमित्थं जानीय ?
 युष्मानहं वदामि तच्चा न, किन्तु मनःसु न परिवर्त्तितेषु यूयमपि तथा ५
 नन्द्यथ ।

अनन्तरं स इमां दृष्टान्तकथामकथयद् एकौ जनो द्राक्षाक्षेत्रमथ ६
 एकमुडुम्बरवृक्षं रोपितवान् । पश्चात् स आगत्य तस्मिन् फलानि गवेषयत् ७
 माम किन्तु फलाप्राप्तिः कारणाद् उद्यानकारं भृत्यं जगाद पश्य कस्मिन् वृक्षे
 यावदागत्य एतस्मिन्मुडुम्बरतरोः फलान्यस्मिच्छामि किन्तु नैकमपि प्राप्नोमि
 तस्मिन् कुतो वृक्षा स्थानं व्याप्य तिष्ठति, एनं हिन्यि । ततो भृत्यः प्रद्युवाच ८
 हे प्रभो पुनर्नर्मिकं स्वातुं आदिश ; एतस्य मूलस्य चतुर्दिक्षु खनित्वा-
 दम् भालवालं स्थापयामि । ततः फलितुं शक्नोति यदि न फलति तर्हि ९
 पश्चात् क्लेश्यमि ।

अथ विश्रामवारे भजनगेहे योऽगुरुर्दिशति तस्मिन् ममये भृत्यगस्तत्तात् १०
 सुखीभूय केनाप्युपायेन ऋजुर्भूयितुं न शक्नोति दादादशवर्षाणि यावत् ११
 दुर्बलास्त्री तां तत्रोपस्थितां विलोक्य योऽगुरुस्तादृशं कथितवान् हे १२
 नारि तव दौर्बल्यात् त्वं मुक्ता भव । ततः परं तस्या गच्छे हस्तार्पणमात्रात् १३
 सा ऋजुर्भूयिष्वरस्य धन्यवाद् कर्तुमारम्भे । किन्तु विश्रामवारे योऽगुरुः १४
 तस्याः स्वास्थ्यकरणाद् भजनगेहस्थाधिपतिः प्रकुप्य लोकान् उवाच
 षट्सु दिनेषु लोकैः कर्म कर्त्तव्यं तस्माद्देतोः स्वास्थ्यार्थं तेषु दिनेषु आग-
 च्छत विश्रामवारे मागच्छत । तदा प्रभुः प्रद्युवाच रे कपटिन् युष्माकम् १५
 एकैको जने विश्रामवारे स्त्रीयं स्त्रीयं वृषभं गर्दभं वा बन्धनान्मोचयित्वा
 जलं पाययितुं किं न नयति ? तस्मैष्टादशवत्सरान् यावत् श्रैताना बद्धा १६
 एवासीमः सन्ततिरिच्येनारी किं विश्रामवारे न मोचयितव्या ? एषु वाक्येषु

कस्मिन्नेषु तस्य विपक्षाः संलब्धा जाताः किन्तु तेन कृतसर्वभद्राकार्य-
कारणात् लोकनिवहः सान्न्देशोऽभवत् ।

१० अगन्तरं सेवदद् ईश्वरस्य राज्यं कस्य सदृशं ? किं तदुपमास्वामि ? यत्

१६ सर्वपवीजं गृहीत्वा कश्चिज्जन उद्यान उपवान् तद्दीपमङ्कुरितं सत् मया-

कृषोऽजायत ततस्तस्य शाखासु विहायसीयविहगा आगत्य न्युतः, तद्राज्यं

२० तादृजेन सर्वपदीजेन तुल्यं । पुनः कथयामास ईश्वरस्य राज्यं कस्य सदृशं

२१ वदित्वा ? यत् किंलं काचित् स्त्री गृहीत्वा द्रोणवपपरिभित्तगोधूम-

चूर्नेषु स्थापयामास ततः क्रमेण तत् सर्वगोधूमपूर्णं व्याप्नोति तस्य किलस्य

तुल्यम् ईश्वरस्य राज्यं ।

२२ ततः स चिकृन्नालम् नगरं प्रति यात्रां कृत्वा नगरे नगरे ग्रामे ग्रामे

२३ समुपदिशन् अगाम । तदा कश्चिज्जनस्त्वं पप्रच्छ हे प्रभो किं केवलम्

२४ अल्पे लोकाः परित्यज्यसे ? ततः स लोकान् उवाच संकीर्णदारेण प्रवेष्टुं

यतश्च यतोश्च सुभान् वदामि बहवः प्रवेष्टुं चेष्टिष्यसे किन्तु न शक्यन्ति ।

२५ गृहपतिनात्याय दारं रुद्धे सति यदि यूयं वहिः स्थित्वा दारमादृत्य वदथ

हे प्रभो हे प्रभो अस्मत्कारणाद् दारं मोचयतु ततः स इति प्रतिपद्यस्मि यूयं

२६ कुत्रत्या लोका इत्यहं न जानामि । तदा यूयं वदित्वा तव साक्षाद् वयं

२७ भोजनं पानञ्च कृतवन्तः तद्वास्त्राकं नगरस्य पथि समुपदिष्टवान् । किन्तु

स वक्ष्यति सुभान् वदामि यूयं कुत्रत्या लोका इत्यहं न जानामि, हे

२८ दुराचारिणो यूयं मत्तो दूरीभक्त । तदा इन्द्रादीन् इन्द्राकं याकुवञ्च

सर्वभविष्यदादिनञ्च ईश्वरस्य राज्यं प्राप्तान् स्त्रीञ्च वहिष्कृतान्

२९ दृष्ट्वा यूयं रोदनं दन्तेर्दन्तघर्षणञ्च करिष्यथ । अपरञ्च पूर्वपश्चिमदिशि-

३० लोकान् दिग्भ्यो लोका आगत्य ईश्वरस्य राज्ये निवस्यन्ति । परैश्च श्रेयीया

लोका अगा भविष्यन्ति, अरीया लोकाश्च श्रेया भविष्यन्ति ।

३१ अपरञ्च तस्मिन् दिने कियन्तः पितृस्य आगत्य धीर्दुः शीघ्रः वहि-

३२ र्गञ्च स्थानादस्मात् प्रस्थानं कुरु हेरोद् लां जिघांसति । ततः स प्रत्य-

वोचत् पश्चाद्य अञ्च भूतान् विहाय रोनिणोऽरोगिणः कृत्वा हतीयेति

कोशानि कथामोतां चूषन्ति तं भूरिमायं कदत । तत्राप्यस्य चः परस्वस्य १२
मया गमनागमे कर्त्तव्ये यतोहेतोर्विरूपासमो वहिः कुचापि कोपि
भविष्यदादी न चानिष्यते । हे विरूपासम् हे विरूपासम् त्वं भविष्यद् १३
वादिनो हंसि तवान्निके प्रेरितान् प्रक्षरेष हंसि च ; यथा कुकुटो
पक्षाधः स्वप्नावकान् घण्टकाति तद्याहमपि तव चिग्रहं घण्टीतुं कति-
वारान् रेच्छं किन्तु त्वं नैच्छः । पश्यत युष्माकं वासस्थानानि प्रोच्छिद्य- १४
मानानि परित्यक्तानि च भविष्यन्ति ; युष्मानहं यथायथं वदामि यः प्रभो
नोन्मामच्छति स धन्यो यावत्कालं चूषमीदृशं मायं न वदिष्यथ तावत्-
कालं दूषं मां न द्रक्ष्यथ ।

१४ अमुदेरोध्यायः ।

१ जलोदरिणः स्वास्थ्यकरणं ७ मन्त्रोपदेशः १९ निमग्नविधिः १५ महामोक्ष-
दृष्टान्तः १५ मनोपदेशकथा च ।

अनन्तरं विश्रामवारे शीघ्रौ प्रधानस्थ फिक्करो गृहे भोक्तुं गतवति १
ते तं वीक्षितुम् चारेभिरे । तदा जलोदरो तस्य सङ्मुखे स्थितः । ततः स २
स्वस्थापकान् फिक्करोश्च पप्रच्छ विश्रामवारे स्वास्थ्यं कर्त्तव्यं न वा ? ३
ततस्ते किमपि न प्रत्यूचुः । तदा ॥ तं रोगिणं स्वस्वं कृत्वा विषयजं, तानुवाच ४
च युष्माकं कस्यचिद् गृहंभो वृषभो वा चेद् गर्भे पतति तर्हि विश्रामवारे ५
तत्क्षणं स किं तं नेत्यापयिष्यति ? ततस्ते कथाया रतस्याः किमपि प्रति- ६
वक्तुं न शक्नुः ।

अपरञ्च प्रधानस्थानमनोमीतत्करणं विलोप्य स निमग्नितान् रतदु- ७
पदेशकथां जगाद त्वं विवाहादिभोग्येषु निमग्नितः सन् प्रधानस्थाने ८
मोपावेद्योः । त्वत्तो गौरवान्निमग्नितलोका आयाते निमग्नयिता- ९
गत्य मनुष्यायैतस्मै स्थानं देहीति वाक्यं चेद् वक्ष्यति तर्हि त्वं सङ्गु-
चिता भूत्वा स्थान इतरस्मिन् उपवेष्टुम् उद्यच्छसि । अस्मान् कारणादेव त्वं १०
निमग्नितो गत्वा ऽप्रधानस्थान उपविश ततो निमग्नयितागत्य वदिष्यति
हे बन्धो प्रोक्षस्थानं गतोपविश तद्या धति भोजनोपविष्टानो सकलानां

- ११ साक्षात् त्वं मान्वा भविष्यसि । यः कश्चित् समुत्तमवति स नमयिष्यते
किन्तु यो जनः स्वं नमयति स उत्तमयिष्यते ।
- १२ तदा स निमग्नयितारं जनमपि जगाद् मध्याह्ने रात्रौ वा भोज्ये
कृते निजबन्धुगणे वा भ्रातृगणे वा श्रुतिगणे वा धनिगणे वा
स्त्रीपुत्रादिगणे वा एतेषां कमपि न निमग्नय तच्चाहने चेत् ते त्वां निम-
- १३ न्नयिष्यन्ति तर्हि श्रोत्रे भविष्यति । किन्तु यदा भोज्यं करोसि तदा
- १४ दरिद्रशुष्ककरखट्वाभ्याम् निमग्नय तत आश्रितं खण्ड्ये; तेषु
परिषोधं कर्तुमशक्नुवतु श्मशानाङ्गार्यकामामुत्पन्नकोले त्वं फलं
लपस्यसे ।
- १५ अनन्तरं तां कथां निगम्य भोजनोपविष्टः कश्चित् कथयामास यो जनः
- १६ ईश्वरस्य राज्ये भोज्यं लपस्यते सर्वे धन्यः । ततः स उवाच कश्चिद् रात्रौ
- १७ भोज्यं कृत्वा बहून् निमग्नयामास । ततोऽभोजनानेदृशं निमग्नितलोकान्
आहूतुं दासद्वारा कथयामास खाद्यद्रव्याणि सर्वानि समासादितानि
यस्मिं धूयमानमस्त किन्तु ते सर्वे एकैकं कलं कृत्वा तमां प्रार्थयामासिरे ।
- १८ प्रथमो जनः कथयामास क्षेममेकं क्रीतवानहं तदेव द्रष्टुं मया गन्तव्यम्
- १९ अतएव मां जनुं तं निवेदय । अन्योऽजनः कथयामास द्रष्टव्यानहं क्रीत-
२० वान् तान् परीक्षितुं यामि तस्मादेव मां जनुं तं निवेदय । अपरः कथ-
२१ यामास ब्यूढवानहं तस्मात् कारणाद् यातुं न शक्नोमि । पश्चात् स दासो
गत्वा निजप्रभोः साक्षात् सर्वमृत्तान्तं निवेदयामास; ततोऽप्ये गृहपतिः
कुपित्वा खट्वां व्याजहार त्वं क्लृप्तं नगरयधम् उपपद्यस्व गत्वा दरिद्र-
२२ शुष्ककरखट्वाभ्याम् अवागय । ततो दासोऽवदत् स प्रभो भवत आशानु-
२३ सारेणाक्रियत तथापि स्थानमस्ति । तदा प्रभुः पुनर्दासायाकथयत् राज-
२४ पथे दृष्टमूलस्य खात्वा मदीयगृहपूरणार्थं लोकानागन्तुं प्रवर्त्तय । अहं
युष्मभ्यं कथयामि पूर्वनिमग्नितानामेकोऽपि समास्य रात्रिभोज्यखाद्यादं
न प्रापस्यति ।
- २५ अनन्तरं बह्वेषु लोकेषु बीभोः पश्चाद् प्रजितेषु ससु स व्यापुष्य तेभः

कथयामास यः कश्चिन् मम समीपम् आगत्य क्षणं माता पिता पत्नी १६
 सन्ताना आनन्देन भग्नित्वा निजप्राणाश्च एतेभ्यः सर्वेभ्यो मम्यधिकं प्रेम न
 करोति स मम त्रिव्यो भवितुं न शक्यति । यः कश्चिन् स्त्रीयं कुत्रं वहन् १७
 मम पश्चाच्च गच्छति सोऽपि मम त्रिव्यो भवितुं न शक्यति । दुर्भनिर्योषे २०
 कतिव्ययो भविष्यति तथा तस्य समाधिकरणार्थं सम्पत्तिरस्ति न वा
 प्रथममुपविश्य एतन् मलयति युष्माकं मध्ये एतादृशः कोऽस्ति ? गोपेत् २८
 भित्तिं कृत्वा शेषे यदि समापयितुं न शक्यति तर्हि मानुषीयं भवेत्तुम् ३०
 पारभत समापयितुं नाशक्रेतुः इति व्याहृत्य सर्वे तन्मुपदिष्यन्ति । अप- ३१
 रश्च भिन्नभूपतिना सह युद्धं कर्तुम् उद्यम्य द्रव्यसङ्ग्रहाणि सैन्यानि गृह्यन्त्या
 विजयिष्यन्त्यैः सैन्यैः सहितस्य समीपवासिनः समुखं घातुं शक्यमिति न
 वेति प्रथमं उपविश्य न विचारयति, एतादृशो भूमिपतिः कः ? यदि न ३२
 शक्रेति तर्हि रिपावतिदूरे तिष्ठति सति निजदूतं प्रेष्य सन्धिं कर्तुम्
 प्रार्थयते । तदन् युष्माकं मध्ये यः कश्चिन् मदर्थं सर्वसंघं हातुं न शक्रेति ३३
 स मम त्रिव्यो भवितुं न शक्यति । स्वणम् उक्तमम् इति सत्यं किन्तु ३४
 यदि स्वणस्य स्वणत्वम् अपगच्छति तर्हि तत् कथं स्वायुक्तं भविष्यति ?
 तत् भूयर्थं आलवाखराभ्यर्थमपि भद्रं न भवति ; लोकास्तद् वदिः ३५
 लिपन्ति । यस्य श्रोतुं श्रोत्रेण स शृणोतु ।

१५ पञ्चदशोऽध्यायः ।

२ चारित्र्येण चारित्र्यप्रयोगो दृष्टान्तः ११ अपचयिपुत्रस्य दृष्टान्तः ।

तदा करसङ्घायिनः पापिनस्य लोका उपदेशकथां श्रोतुं शीघ्रोः १
 समीपम् आगच्छन् । ततः फिक्क्य उपाध्यायाश्च विषदमाणाः कथयामासुः, २
 एष मानुषः पापिभिः सह प्रणयं कृत्वा तैः शार्द्धं भुङ्के । तदा स तेभ्य दत्तां ३
 वृष्टान्तकथां कथितवान् कल्पयितुं व्रतमेषु तिष्ठस्युः तेषामेकं स यदि ४
 वारयति तर्हि मध्येप्रान्तरम् श्वेकान्नमेषु विद्याच्च चारित्र्यमेव
 ज्ञेयमिति प्रार्थयन् न गवेषयति, एतादृशो लोको युष्माकं मध्ये कः आस्ति ?
 किञ्च तन्मोक्षार्थं प्राप्य वृष्टमाणां स्वन्धे निधाय स्वस्वाम्यं आनीय वन्धु- ५

- ६ बान्धवसमीपवाणिन आह्वय वति हारितं मेवं प्राप्तोऽहम् अतोऽहो मेवा
 ७ सार्द्धम् आनन्दत । तददृष्टं युष्मान् वदामि चेवां मनःपरावर्त्तनस्य प्रथो-
 ८ वनं नास्ति तादृशैकोनशतधार्मिककारणात् य आनन्दः तस्मात् एकस्य
 ९ मनः परिवर्त्तिनः सापिणः कारणात् स्वमे अधिकानन्दो जायते । अप-
 १० रस्य दद्यानां कस्यचिद्व्याजानाम् एकस्येह हारिते प्रदोषं प्रज्वाल्य गृहं
 ११ सम्प्राप्य तस्य प्राप्तिं यावत् येन न भवेत्पयति, एतादृशी योषित् काशे ।
 १२ किञ्च प्राप्ते सति बन्धुबान्धवसमीपवाणिनः आह्वय कथयति हारितं कस्य-
 १३ खलुं प्राप्तार्हं तस्मादेवमवा सार्द्धम् आनन्दत । तददृष्टं युष्मान् व्याहरामि,
 १४ एकेन पापिना मनसि परिवर्त्तिने, ईश्वरस्य दूतानां मध्येऽयानन्दो जायते ।
 १५ अपरस्य च कथयामास कस्यचिद् दैवा पुत्रावासां तयोः कनिष्ठः पुत्रः
 १६ पिने कथयामास चे पितृक्षयं सम्यग्या यमंशं प्राप्स्याम्यहं विभज्य तं देहि
 १७ ततः पिता निजं सम्यग्निं विभज्य ताभ्यां ददौ । कतिपयात् कालात् परं
 १८ स कनिष्ठपुत्रः समस्तं धनं संगृह्य दूरदेशं गत्वा दुष्टाचरणेन सर्व्वां सम्यग्निं
 १९ नाशयामास । तस्य सर्वधने व्ययं गते तद्देशे महादुर्भिक्षे बभूव ततस्तस्य
 २० दैन्यदशा घटितुम् अरिभे । ततः परं स गत्वा तद्देशीयं गृहस्थमेकम्
 २१ आश्रयत; ततः स तं गृहकरवजं वारयितुं प्रान्तरं प्रेषयामास । केनापि
 २२ तस्मै भक्ष्यादानात् स गृहकराणां स्वाद्यवल्कलेन पिषिण्णपूरणं ववाञ्च ।
 २३ शेषे स मनसि चेतनां प्राप्य कथयामास हा मम पितुः समीपे कति कति
 २४ वेतनभुजो दासा यथेष्टे ततोधिकञ्च भक्ष्यं प्राप्नुवन्ति किन्त्वहं युधा
 २५ मुमूर्धुः । अहमुत्थाय पितुः समीपं गत्वा कथामितां वदिष्यामि चे पितर
 २६ ईश्वरस्य तव च विहङ्गं पापमकरवम् एतत्कारणात् तव पुत्र इति
 २७ विख्यातो भवितुं न योग्योऽस्मि मं तव वैतनिकं दासं कृत्वा स्थापय ।
 २८ पश्चात् स उत्थाय पितुः समीपं जगाम, ततस्तस्य पितातिदूरे तं निरीक्ष्य
 २९ दयासक्तो धावित्वा तस्य कण्ठं गृहीत्वा तं बुद्धुम् च । तदा पुत्र उवाच
 ३० चे पितर ईश्वरस्य तव च विहङ्गं पापमकरवम् तव पुत्र इति विख्यातो
 ३१ भवितुं न योग्योऽस्मि च । किन्तु तस्य पिता निजदशान् धादिदेश सर्व्वापान-

कृत्वास्त्राणीव परिधापयतेनं हस्ते चाक्षुरीकम् अर्पयत पादयोःसोपगहौ
 समर्पयत । अपरश्च पुष्टं गोवत्सम् आनीय मारयत तं भुक्त्वा वधम् आन- २१
 न्दाम । यतोहेतो भूमिं पुत्रोद्यम् अस्त्रियत पुनरजीवीद् एवं हारितो २२
 लभोभूत् ततस्त आनन्दितुम् आरेभिरे । तत्काले तस्य ज्येष्ठः पुत्रः २५
 ज्ञेय आसीत् । अथ स आगच्छन् निवेशनस्य निकटे प्राप्य नृत्यानां वाद्यानाञ्च २६
 ब्रह्मं श्रुत्वा दासानाम् एकम् आहूय पप्रच्छ किं कारणमस्य ? ततः सोऽवा- २७
 दौत् तव भ्रातागमत् तव तातस्य तं सुप्ररोरं प्राप्य पुष्टं गोवत्सं मारि-
 तवान् । ततः स प्रकुप्य निवेशनान्तः प्रवेष्टुं न शक्नोति ततोहेतोस्तस्य पिता २८
 बहिरागत्य तं साधयामास । ततः स पितरं प्रत्युवाच, पश्य तव काञ्चिद्- २९
 प्यासां न विलंघ्य बहून् वत्सरान् अहं त्वं शेषे तथापि मित्रैः सार्द्धम्
 उत्सवं कर्तुं कदापि क्षाममेकमपि मङ्गलं नाददाः, किन्तु तव यः पुत्रो ३०
 वेष्टागमनादिभिस्तव सम्पत्तिम् अपव्ययितवान् तस्मिन्नागतमात्रे तस्यैव
 निमित्तं पुष्टं गोवत्सं मारितवान् । तदा तस्य पितावोचत् हे पुत्र त्वं ३१
 सर्वदा मया सहसि तस्मान् मम वयदास्ते तत्त्वम् तव । किन्तु तवाद्यं ३२
 भ्राता मृतः पुनरजीवीद् एवं हारितो भूत्वा प्राप्नोभूत्, एतस्मात् कार-
 णाद् उत्सवान्दौ कर्तुम् उचितमस्माकम् ।

१६ कोटश्लोकाः ।

१ अथवाचिगृहकार्याधीनद्वयान्तः १० विद्यास्तत्त्वज्ञानभक्तत्वं १४ प्रियः प्रति
 तत्वेनं वनिदरिद्रो ईद्वान्तः ।

अपरश्च श्रीः शिष्येभ्योऽन्यभिरां कथां कथयामास कस्यचिद् धनकेतो १
 मनुष्यस्य गृहकार्याधीने सम्यन्तेरपव्ययेऽपवादिते सति तस्य प्रभुत्वात् आहूय
 अगाद् त्वयि यस्मिन्मां कथां शृणोमि सा कीदृशी ? त्वं गृहकार्याधीन- २
 कश्चिदो मूलभो दर्शय गृहकार्याधीनपदे पुनस्त्वं न स्वास्थमि । तदा स ३
 गृहकार्याधीनो मनसा विनयामास किं करिष्ये ? प्रभु र्यदि माम् गृह-
 कार्याधीनपदात् भंसयति तर्हि गृहं खनितुं मम शक्ति र्भासि भिक्षि-
 तुश्च लब्धिष्येऽहं । अतएव मयि गृहकार्याधीनपदाच्छ्रुते सति यथा लोका ४
 ममाम् आश्रयं दास्यन्ति तदर्थं यत्कर्तव्यं मया करणीयं तन् निर्वाचते ।

- ५ पश्चात् स स्वप्रभोरेकैकम् अधमर्षम् आह्वय प्रथमं पप्रच्छ त्वत्तो मे
 ६ प्रभोः कति प्राथम्? ततः स उवाच, एकव्रताहकलैखानि; तदा मृद-
 कार्थ्याधीनः प्रोवाच तव पञ्चमानीय श्रीप्रमुपविश्य तव वक्ष्यामि लिख ।
 ७ पश्चादन्वैर्मेकं पप्रच्छ त्वत्तो मे प्रभोः कति प्राथम्? ततः खोवादीत्
 एक व्रताहकगोधूमाः; तदा स कथयामास तर्हि तव पञ्चमानीय श्रीश्रीतिं
 ८ लिख । तेनैव प्रभुसुमन्यायकृतम् अधीष्टं तद्गुह्यैपुष्पात् प्रपञ्चसः इत्यं
 दोतिरूपसन्तानेभ्य एतत्संसारस्य सन्ताना वर्तमानकालेऽधिकबुद्धिमत्तो
 ९ भवन्ति । अतः कारणाद् वदामि चक्षुलेन धनेन मित्राणि लाभार्थं ततो
 युष्मासु पदभ्रष्टेष्वपि तानि चिरकालम् आश्रयं दास्यन्ति ।
- १० यः कश्चित् चुद्रे कार्ये विश्वास्तो भवति स महति कार्येपि विश्वास्तो
 भवति किन्तु यः कश्चित् चुद्रे कार्येऽविश्वास्तो भवति स महति कार्ये-
 ११ ष्वविश्वास्तो भवति । अतएव चक्षुलेन धनेन यदि यूयमविश्वास्तो जातास्तर्हि
 १२ सत्यं धनं युष्माकं करेषु कः समर्पयिष्यति? अपरस्तु परधनेन यदि यूयम्
 १३ अविश्वास्तो भवथ तर्हि युष्माकं धनं युष्मर्थं को दास्यति? कोपि द्रव्य
 उभौ प्रभू सेवितुं न शक्नोति सत एकस्मिन् प्रीयमाणेऽन्यस्मिन् प्रीयते
 यदा एकं अगं समादृत्य तदन्यं तुच्छीकरोति तदा तु यूयमपि धनेश्वरौ
 द्वौ सेवितुं न शक्नुथ ।
- १४ तदैताः सर्व्याः कथाः श्रुत्वा लोभिप्रिहृष्टस्तमुपजहसुः । ततः स
 १५ उवाच यूयं मनुष्याणां निकटे स्थान् निर्दोषान् दर्शयथ किन्तु युष्माकम्
 अन्तःकरणानीश्वरो जानाति यत् मनुष्याणाम् अति प्रपञ्चं तद् ईश-
 १६ रस्य घृष्टं । सोऽहम् आगमनपर्यन्तं युष्माकं समीपे व्यवस्था भविष्यदादिनां
 लोखानि आसन् ततः प्रभृति ईश्वरराज्यस्य सुखवादः प्रचरति एकैको
 १७ लोकस्तन्मध्यं यत्नेन प्रविशति च । वरं नभसः पृथिव्याय लोपो भवि-
 १८ ष्यति तथापि व्यवस्थाया एकविन्दोरपि लोपो न भविष्यति । यः कश्चित्
 स्त्रीयां भाव्यं विहाय स्त्रियमन्यो विवर्द्धति स परदारान् गच्छति यस्य
 तां त्यक्त्वा नारीं विवर्द्धति सोऽपि परदारान् गच्छति ।

एको धनी मनुष्यः द्रुक्कानि सूक्ष्माणि वस्त्राणि पर्यवधात् १६
 प्रतिदिनं परितोषरूपेणाभुङ्कापिवत् । सम्यक्ते पतयुक्त इलियासर २०
 नास्ति कश्चिद् दरिद्रस्तस्य धनवतो भोजनपात्रान् पतितम् उच्छिष्टं भोजनं
 वाप्यहन् तस्य द्वारं पतित्वातिष्ठत् ; अथ श्याम आगत्य तस्य कृतात्मस्तिष्ठत् । २१
 किञ्चत्कालात्परं स दरिद्रः प्राणान् जहौ ; ततः स्वर्गीयदूतास्तं गीत्वा २२
 इन्द्राहीमः क्रोड उपवेशयामासुः । पश्चात् स धनवानपि ममार तं पद्माने
 स्थापयामासुः, किन्तु परलोकं स वेदनाकुलः सन् ऊर्ध्वं निरीक्ष्य वक्त्र- २३
 दूराद् इन्द्राहीमं तत्क्रोड इलियासरश्च विभोक्त्वा हृत्कुवाच ; हे पितर २४
 इन्द्राहीम् अनुग्रह्य जन्तुत्पभामं जले मज्जयित्वा मम जिज्ञा शीतलां
 कर्तुम् इलियासरं प्रेरय यतो वज्रिशिखतोऽहं व्यथितोऽस्मि । तदा इन्द्रा- २५
 हीम् वभाषे हे पुत्र त्वं जीवन् धन्यदं प्राप्तवान् इलियासरं तु विषदं प्राप्त-
 वान् एतन् स्मर किन्तु धम्यति तस्य सुखं तव च दुःखं भवति । अपर- २६
 मपि युष्माकम् यस्माकस्य स्थानयो महादूरत्वमस्ति तत् एतत्स्थानस्य
 लोकास्तत्स्थानं यातुं यदा तत्स्थानस्य लोका एतत्स्थानमायातुं न
 शक्नुवन्ति । तदा स उक्तवान् हे पितस्तर्हि त्वां निवेदयामि मम पितु- २७
 र्गृहे ये मम पञ्च भ्रातरः सन्ति ते धर्मेतद्द्यातमास्थानं नायास्यन्ति तथा २८
 मन्त्रणां दातुं तेषां समीप इलियासरं प्रेरय । तत् इन्द्राहीम् उवाच २९
 मुषा भविष्यदादिनाञ्च पुस्तकानि तेषां निकटे सन्ति ते तद्वचनं मन्यन्तां ।
 तदा स निवेदयामास हे पितर इन्द्राहीम् न तथा किन्तु यदि मृत- ३०
 लोकाणां कश्चित् तेषां समीपं याति तर्हि ते मनांसि व्याघोटयिष्यन्ति ।
 तत् इन्द्राहीम् जगाद ते यदि मुषा भविष्यदादिनाञ्च वचनानि न मन्यन्ते ३१
 तर्हि मृतलोकाणां कश्चिद्विद् उत्थितोऽपि ते तस्य मन्त्रणां न मंस्यते ।

१७ सप्तदशोऽध्यायः ।

विश्वस्मान्मादवायोपदेशः ७ प्रभुदासयोराचारविधिः ११ दमकुमाराणां काच्य-
 करणं २० ईश्वरारण्यस्य कथा २१ लोकाग्रमण्डला च ।

इतः परं श्रीशुः शिष्यान् उवाच विभैरवस्यम् श्रान्तत्वं किन्तु विज्ञा १

- २ घटिष्यन्ते चेन तस्य दुर्गमि भविष्यति । एतेषां सुद्रुमादिनाम् एकस्यापि विघ्नजननात् तस्य गले पेषणीं बद्ध्वा सिन्धौ निक्षिप्तत्वं तस्य वैभावं ।
- ३ धूयं स्त्रेषु सावधाना स्तिष्ठत ; तव भ्राता यदि तव विरुद्धम् अपराध्यति ।
- ४ तर्हि तं तर्जय तेन यदि मनः परिवर्त्तयति तर्हि तं क्षमस्व । पुनरेक-
दिनमध्ये यदि तव विरुद्धं सप्तहत्वाऽपराध्यति किन्तु सप्तहत्वा आगत्य मनः
- ५ परिवर्त्तय मयापराद्धम् इति वदति तर्हि तं क्षमस्व । किञ्च प्रेरिताः प्रभुम्
- ६ श्रवदन् अस्माकं विश्वासं वर्द्धय । प्रभुद्वारा यदि युष्माकं सधैर्यप्रमाणा विश्वासेति तर्हि त्वं समूलमुत्पाटितो भूत्वा समुद्रे रोपितो भव कदाचाम्
एतस्याम् एतदुत्तुम्भराय कथितायां स युष्माकमाज्ञावहे भविष्यति ।
- ७ अपरं स्वदासे इत्थं वाहयित्वा वा पशून् चारयित्वा चेदाद् आगत-
८ मात्रं तं वदति, एहि भोक्तुमुपविश, युष्माकम् एतादृशः कोऽस्ति । वरश्च तद्
अश्रुत्वा धूर्त्वं मम स्वाद्यमासाद्य यावद् भुञ्जे पिबामि च तावत् बद्धकटिः
परिचर पश्यात् त्वमपि भोक्तृसे पास्वसि च कथमोदृशी किं न वक्ष्यति ।
- ९ ततो दासेन प्रभोराज्ञानुरूपे कर्षणि कृते प्रभुः किं तस्मिन् बाधितो भवि-
१० ष्यति । नेत्यं बुध्यते मया । इत्थं निरूपितेषु सर्व्यकर्षणसु द्रोतु सत्सु यूयमिदं
वाक्यं वदथ वयम् अनुपकारिणो दासा अस्माकं यद्यत्कर्त्तव्यं तन्मात्रमेव
कृतवन्तः ।
- ११ स धिरुज्जालमि चात्रा कुर्वन् शोमिरोण्गालीस्रप्रदेशमध्यस्थानेन
- १२ गच्छति, एतर्हि कुञ्चिद्व्यामे प्रवेष्टमचि दशकुष्ठिनक्षं साक्षात् कृत्वा
- १३ दूरे तिष्ठन्त उच्चैर् वक्रुमारेभिरे हे प्रभो यीशो दधस्त्रास्तान् । ततः स
- १४ तान् दृष्ट्वा जगद् धूयं याजकानां समीपे स्नान् दर्शयत ततस्ते गच्छन्तो
- १५ रोगात् परिष्कृताः । तदा तेवामेकः स्वस्वस्थं दृष्ट्वा शोदैर् ईश्वरं धन्यं
- १६ वदन् व्याघुस्थापितो यीशो मुणामनुवदन् तत्परणाधोभूमौ पपात ; स
- १७ चासीत् शोमिरोणी । तदा यीशुरवदत्, दशजनाः किं न परिष्कृताः ? तर्ह्ये
- १८ नवजनाः कुच ? ईश्वरं धन्यं वदन्तम् एनं विदेशिनं विना कोऽन्यो ■
- १९ प्राप्यत । तदा स तमुवाच त्वमुत्वाच चाहि विश्वासेषां त्वां स्वस्थं कृतवान् ।

अथ कदेश्वरस्य राजत्वं भविष्यतीति फिरुषेभिः पृष्ठे स प्रत्युवाच २०
 ईश्वरस्य राजत्वम् ऐश्वर्यदर्शनेन न भविष्यति । अत एतस्मिन् पक्षे तस्मिन् २१
 वा पक्षे इतिवाक्यं लोका वक्तुं न शक्नुवन्ति, ईश्वरस्य राजत्वं युष्माकम्
 अन्तरेवास्ति ।

ततः स ब्रिह्मन् जगाद् यदा युष्माभिर्मनुजसुतस्य दिनभेकं द्रष्टुम् २२
 वाञ्छिष्यते किन्तु न दर्शयिष्यते, इदृक्काल आयाति । तदात्र पक्षे वा तत्र २३
 पक्षेतिवाक्यं लोका वक्ष्यन्ति किन्तु तेषां पश्चाद् मा यात मानुगच्छत च
 यतस्तद्धिद् यथा नैकैकदिश्वुदिय तदन्वामपि दिशं व्याप्य प्रकाशते तदत् २४
 निर्जदिने मनुजसुतः प्रकाशयति । किन्तु तत्पूर्वं तेनानेकानि दुःस्थानि २५
 भोक्तव्यानि, एवम् एतदन्तर्मानलोके भोवज्जातयः । किञ्च गेरहस्य सिद्धमान- २६
 काले यथाभजत् मनुष्यसुतोः कालेऽपि तथा भविष्यति । यावत्कालं भोष्टा २७
 पोतं नरोरहद् आश्रात्रिवार्य्यस्य सर्वं नानाशयस्य तावत्कालं यथा
 लोका अभुञ्जतापिवन् व्यवहन् व्यवाहयंस्यः इत्यं लोटा वर्धमान- २८
 कालेऽपि यथा लोका भोजनपनकयविकयरोपणश्च हनिष्यापकधसु
 प्रावर्त्तन्त किन्तु यदा लोट् सोदोमो निर्जगाम तदा नभसः सगन्धकाग्नि- २९
 दृष्टिर्भूत्वा सर्वं व्यनाशयत् तदम् मानवपुत्रप्रकाशदिनेऽपि भविष्यति । तदा ३०
 यदि कश्चिद् गृहोपरि तिष्ठति तर्हि स गृहमध्यात् किमपि द्रव्यमानेतुम् ३१
 अन्वहन् नैतु, यश्च जेने तिष्ठति सोऽपि व्याधुश्च नायातु । लोदः पक्षीं सारत । ३२
 यः प्राणान् रक्षितुं चेष्टिष्यते सः प्राणान् हारयिष्यति यस्तु प्राणान् हारयि- ३३
 ष्यति स एव प्राणान् रक्षिष्यति । युष्मानहं वर्ध्मि तस्यां रात्रौ श्रव्यैकगतयो ३४
 लोकेयोरेको धारिष्यते परस्वच्छते । किञ्च लिधौ युगपत् पेवणीं व्या- ३५
 र्त्तयिष्यतस्तयोरेका धारिष्यते परा त्यक्ष्यते । एवं पुरषौ जेने स्वास्ततः ३६
 तयोरेको धारिष्यते परस्वच्छते । तदा ते पप्रच्छुः, हे प्रभो कुजेत्यं भवि- ३७
 ष्यति । ततः ॥ उवाच यत्र श्रवस्तिष्ठति तत्र गृध्रा मिलन्ति ।

१८ अध्यायव्याख्यः ।

१ विषयाया दृष्टान्तः ८ फिक्कीनां करमझाथिमास दृष्टान्तः १५ मिष्टानां पात्रान्
१८ कस्यापि दुष्टवचनवदधिपतेचरितं २१ लीटमरसस्य भविष्यद्वाक्यं २५ आन्ध-
मिचरे चसुदीनस्य ।

१ अपरस्य लोकेरक्तानैर्निरन्तर प्रार्थयितव्यम् इत्याशयेन धीशुना
२ दृष्टान्त एकः कथितः । कुषस्त्रिगरं कसित् प्राञ्चिवाक आसीत् स ईश्व-
३ रास्माभिभेत् मानुषांश्च नामन्यत । अथ तत्पुरवासिनी काचिदिधवा तस्य-
४ मोपमेत्य विवादिना सच्च मम विवादं परिष्कुर्वन्ति निवेदयामास ।
५ ततः स प्राञ्चिशकः किर्यादिनामि न तदङ्गीकृतवान् पश्चाच्चित्ते चिन्त-
६ यामास यद्यपीश्वरास्य धिमेमि मनुष्यामपि न मन्ये तथाप्येषा विधवा मां
७ किमप्राति तस्मादस्या विवादं परिष्करिष्यामि नेचेत् सा सदागत्य मां
८ द्रव्यं करिष्यति । पश्चात् प्रभुरवदद् अमावल्यास्यप्राञ्चिवाको वदाद तस्य
९ मनो निधत्त । ईश्वरस्य ये मनोनीतलोका दिवानिर्गमं प्रार्थयन्ते स वज्र-
१० दिनानि विस्मम्यापि तेषां विवादान् किं न परिष्करिष्यति । युष्मानहं
वदामि स्वस्था परिष्करिष्यति किन्तु यदा मनुष्यपुत्र आगमिष्यति तदा
दृष्टव्या किमीदृशं विश्वासं प्राप्स्यति ?

८ ये स्नान् धार्मिकान् ज्ञात्वा परान् लुच्छीकुर्वन्ति एतादृग्भ्यः किचद्वा
१० इमे दृष्टान्तं कथयामास । एकः फिक्कीरपरः करमझाथी दाविमौ प्रार्थ-
११ यितुं मन्दिरं गतौ । ततोऽसौ फिक्कीरैकपार्श्वे तिष्ठन् हे ईश्वर अहमन्य-
लोकवत् लोठयितान्वाथी पारदारिकस्य न भवामि किञ्चास्य करमझा-
१२ थिनिस्तुल्यस्य न तस्मात्पात्रं धन्यं वदामि, सप्तसु दिनेषु दिनदशमुपवसामि
१३ सर्वसम्पत्तेर्देवमांशं ददामि च, एतत्कथां कथयन् प्रार्थयामास । किन्तु
स करमझाथी दूरे तिष्ठन् स्वर्गं द्रष्टुं साहसमप्राप्य वक्षसि कराघातं कृत्वा
१४ हे ईश्वर पापिष्ठं मां दधस्व, इत्थं प्रार्थयामास । युष्मानहं वदामि तयो-
र्द्वयो मध्ये केवलः करमझाथी पुण्यवत्त्वेन गणितो निजगृहं जगाम
यतो यः कसित् समुज्जमयति स मंथते किन्तु यः कसित् स्वं ममयति स
उज्जमते ।

अथ शिशूनां गान्धर्वोर्ध्वं लोकास्तान् तस्य समीपमानिन्युः शिखा-१५
सह दृष्ट्वा मेतन् तर्जयामासुः, किन्तु योऽसुस्तानाङ्ग्य जगाद भञ्जि-१६
कटम् आगन्तुं शिशून् अनुजानीध्वं तांश्च मा वारयत, यत ईश्वर-
राज्याधिकारिण एषां सहृद्वाः । अहं युष्मान् यथार्थं वदामि यो जनः १७
शिखोः सहृद्वा भूत्वा ईश्वरराज्यं न गृह्णाति स केनापि प्रकारेण तत् प्रवेष्टुं
न शक्नोति ।

अपरम् शोकोधिपतिस्त्वं पप्रच्छ हे परमगुरो अगन्ताधुवः प्राप्तये १८
मया किं कर्त्तव्यं? योऽसुस्त्वाच मां कुतः परमे वदसि? ईश्वरं विना कोपि १९
परमो न भवति । परदारान् मा गच्छ, नरं मा जहि, मा चौरस्य, शिखा २०
साख्यं मा देहि, मातरं पितरश्च संमन्यस्व, एता या आज्ञाः सन्ति तास्वं
जानासि । तदा स उवाच बाल्यकालात् सर्व्वा एता आचरामि । इति २१
कथां श्रुत्वा योऽसुस्तमवदत् तथापि तवैतत् कर्त्तव्यं न्यूनमास्ते, मित्रं सर्व्वस्त्वं २२
विक्रीय हरिद्रेभ्यो वितर तस्मात् स्वर्गे धनं प्राप्स्यसि, तत आगत्य ममानु-
गामो भव । कित्वेतां कथां श्रुत्वा शोकोधिपतिः श्रुत्वा च यतस्तस्य वज्रधन- २३
मासीत् । तदा योऽसुस्तमतिशोकाकान्तिं दृष्ट्वा जगाद धनवताम् ईश्वर- २४
राज्यप्रवेशः कीदृग्दुष्करः । ईश्वरराज्ये धनिनः प्रवेशात्सर्व्वेऽन्विद्रेण महा- २५
जस्य गमनागमने सुकरे । आतारः पप्रच्छुस्त्वर्हि केन परिचाणं प्राप्स्यते? २६
स उक्त्वान् यन् मानुषस्यासाध्यं तद् ईश्वरस्य साध्यं । तदा पितर उवाच २७
पश्य वयं सर्व्वस्त्वं परित्यज्य तव पश्चाद् गामिनो भवामः । ततः स उवाच २८
युष्मानहं यथार्थं वदामि ईश्वरराज्यार्थम् इह गृहं पितरौ भ्रातृगणं
जायां सन्तानांश्च त्यक्त्वा परकाले ततः प्रचुरान् अवन्तायुस्य न प्राप्स्यति २९
लोक ईदृजः कोपि नास्ति ।

अनन्तरं स दादृशशिखानाङ्ग्य बभाषे पश्यत वयं चिरञ्जीवस्य नमरं ३१
यामः, तस्मात् मनुष्यपुत्रे भविष्यदादिभिर्हितं यदस्ति तदनु रूपं तं प्रति
घटिष्यते, वस्तुतस्तु सैन्यदेशीयानां हस्तेषु समर्पयिष्यते ते तमुपहृदि- ३२
ष्यन्ति च तं प्रत्यन्यायं आचरिष्यन्ति च तदपुषि निठोर्व निक्षेप्यन्ति च

- ३३ कथंवा प्रवृत्त्य तं हनिष्यन्ति च, किन्तु हनीयदिने स शस्त्रानाद् अत्या-
 ३४ स्थितिः । एतस्याः कथाया अभिप्रायं किञ्चिदपि ते बोद्धुं न शक्नुः किञ्च
 तेषां निकटेऽस्थितत्वात् तस्मैतासां कथानाम् आशयं ते ज्ञातुं न शक्ताः ।
 ३५ अथ तस्मिन् धिरीहो पुरस्त्रान्तिकं प्राप्ते कश्चिदन्धः पथः पार्श्वे उप-
 ३६ विष्ट भिषाम् अकरोत् स लोकसमूहस्य गमनशब्दं श्रुत्वा तत्कारणं पृष्ट-
 ३७ वान् । नाभिरीयधीशु र्धातोति लोकैरुक्ते स उच्चैर्वकुमारेभे हे दायूदः
 ३८ सन्तानं योत्रो मां दयस्व । ततोऽगमामिगच्छं मौली तिष्ठेति तर्जयामासुः
 ३९ किन्तु स पुनरुवाच उवाच हे दायूदः सन्तानं मां दयस्व । तदा धीशुः
 ४० स्मृतिगता भूत्वा स्वास्तिके तमानेतुम् आदिदेश । ततः स तस्यास्तिकम्
 ४१ आगमत् तदा स तं पप्रच्छ त्वं किमिच्छसि । तदर्थमहं किं करिष्यामि ? स
 ४२ उक्तवान् हे प्रभोऽहं द्रष्टुं लभे । तदा धीशुरुवाच द्रष्टुं शक्तिं गृह्णाण तव
 ४३ प्रत्ययस्वार्त्तां स्पर्शां हतवान् । ततस्तत्स्थणात् तस्य चक्षुषी प्रसृजे, तस्मात् स
 ईश्वरं धन्यं वदन् तत्पश्चाद् यथैव तदालोक्य सर्वे लोका ईश्वरं प्रशंसि-
 तुन् आरभिरे ।

१८ कनर्भिशोधायाः ।

१ शक्तियनाम्नः करसहायिबन्धुः ११ कल्याणकृतो जनस्य तदाधस्तथाकार्थ
 १८ छोटस्य यिच्छाः कनर्भिशो २१ तत्परीयभाविदुःखे छोटस्य विनाया ३५
 चनकथा च ।

- १ अथ कदा धीशु धिरीहोपुरं प्रविष्ट तन्मध्येन यातस्वदा शक्तियनामा
 २ करसहायिनां प्रधानो धनवानेको धीशुः कीदृमिति द्रष्टुं चेष्टितवान् किन्तु
 ३ स्पर्शत्वालोकसंघमध्ये तद्दर्शनमप्राप्य येन पथा स यात्यति तत्पथेऽपि भाविता
 ४ तं द्रष्टुम् उक्तुमरतस्मादरोह । पश्चाद् धीशुस्तत्स्थानं प्राप्य ऊर्ध्वं विलोक्य
 ५ तं द्रष्टुमादीत् हे शक्तिव त्वं श्रीवमवरोह मयाद्य तद्गोहे वसत्यः । ततः
 ६ स श्रीवमवरोह साक्षादं तं जग्राह । तद् द्रष्टुं सर्वे विवदमाना वक्तुमा-
 ७ रेभिरे शोतिथिलेन दुष्टलोकगृहं गच्छति । किन्तु शक्तियो दृष्टायमानो
 ८ वक्तुमारेभे हे प्रभो पश्य मम या सन्धिरस्ति तदर्द्धं इदिदिग्भा इदे, अप-
 रम् अन्वाचं कथा कथादपि यदि कदापि किञ्चित् गृह्णामि तर्हि तच्छ-
 ९

गुहं आधुष्य ददामि । तदा यीशुसमुक्तवान् अथमपि राजाधीमः सम्रा- ८
नोऽतः कारणाद् अधास्त्र गृहं चाणमुपस्थितं । मनुष्यपुत्री यद् दारितं १०
तद् गृहस्थितं रक्षितुञ्च आगतवान् ।

अथ स चित्रालामः समीप उपतिष्ठद् श्वम् ईश्वरराजत्वस्थानुष्ठानं ११
तदेव भविष्यतीति लोकैरन्वभूयत तस्मात् स प्रोक्तः पुन ईष्टान्तकथाम्
उत्थाप्य कथयामास । कोपि महालोको निजार्थं राजत्वपदं गृहीत्वा परा- १२
वृत्त्यागन्तुं दूरदेशं जगाम । आचाकाले निजान् दक्षदामान् आहूय १३
दक्षस्वर्णमुद्रा दत्त्वा मन्त्रागमनपर्यन्तं बाणिज्यं कुर्वन्त्यादिदेश । किन्तु १४
तस्य प्रजासुखवञ्चाय मनुष्यमेतन्मन्त्राकमुपरि राजत्वं न कारयिष्याम
इमां वार्त्तां तन्निर्गते प्रेरयामासुः । अथ स राजत्वपदं प्राप्यागतवान् तदा १५
सैकैकशो जनो बाणिज्येन विं लब्धवान् इति ज्ञातुं तेषु दासेषु मुद्रा अर्प-
यत् तान् आहूयानेतुम् आदिदेश । तदा प्रथम आगत्य कथितवान् हे प्रभो १६
तव तथैकया मुद्रया दक्षमुद्रा लब्धाः । ततः स उवाच त्वमुत्तमो दासः १७
स्वल्पेन विश्राणो जात इतः कारणात् त्वं दक्षनगराणाम् अधिवो भव ।
द्वितीय आगत्य कथितवान् हे प्रभो तवैकया मुद्रया पञ्च मुद्रा लब्धाः । १८
ततः स उवाच त्वं पञ्चानां नगराणामधिपति भव । ततोऽन्य आगत्य १९
कथयामास हे प्रभो पञ्च तव या मुद्रा अहं वस्त्रे बद्धास्थापयम् । त्वं २०
क्षपणो यन्नास्थापयस्तदपि गृह्णासि यन्नावपस्तदेव च क्षिन्तुषि ततोऽहं
लप्सो भीतः । तदा स जगाद रे दुष्टदास तव वाक्येन त्वां दोषिणं २२
करिष्यामि यदहं नास्थापयं तदेव गृह्णामि यदहं नावपञ्च तदेव
क्षिन्धि, एतादृशः क्षपणोऽस्मिन्नि यदि त्वं जानासि तर्हि मम मुद्रा २३
वणिजां निकटे कुतो नास्थापयः ? तथा कृतोऽहम् आगत्य कुसीदेन सार्द्धं
निजमुद्रा अवापयम् । पश्चात् स समीपस्थान् जनान् आश्वापयत् तस्मात् २४
मुद्रा आनीय यस्य दक्षमुद्राः सन्ति तस्यै दत्त । ते प्रोक्तुः प्रभोऽस्य दक्ष- २५
मुद्राः सन्ति । युष्मानहं वदामि दक्षाग्रथे वर्द्धते ऽधिकं तस्यै दारिद्र्यस्ते २६
किन्तु दक्षाग्रथे न वर्द्धते तस्य यद्यदस्ति तदपि तस्मान् नाधिष्यते । किन्तु २७

ममाधिपतिस्तु वक्षते स्नातुम् असम्बन्धमाना चे मम रिपवस्तानानीय मम समर्चं संहरत ।

१८ इत्युपदेशकथां कथयित्वा सीरगः सन् विरूपाक्षमुपुरं ययौ । ततो

१९ वैतफनी वैद्यनीययोः प्रदेशे जैतुनाद्रेरन्तिकं प्राप्य स शिष्यद्वयम् इत्युक्त्वा

२० प्रेषयामास, युवाममुं मनुस्त्वस्थयामं प्रविश्वेयं यं कोपि मानुषः कदापि

२१ नारोहत् तं गर्दभशावकं बद्धं द्रक्ष्यथः तं मोचयित्वामय तं । तत्र कुन्ता मोच-

यथ इति चेत् कोपि वक्ष्यति तर्हि वक्ष्यथः प्रभारच प्रयोजनम् आस्ते ।

२२ तदा तौ प्रेरितौ गत्वा तत्कथानुसारेण सर्वं प्राप्ता । गर्दभशावकमोचनकाले

२३ तस्मात्तस्मिन् ऊचुर्गर्दभशावकं कुन्तो मोचयथः । तानूचुतुः प्रभारच प्रयोजनम्

२४ आस्ते । पश्चात् तौ तं गर्दभशावकं यीश्वरान्तिकमानीय तत्पृष्ठे निज-

२५ वसनानि पातयित्वा तदुपरि यीशुमारोहयामासतुः । अथ थापाकाले

२६ लोकाः पथि स्तवस्ताणि पातयितुम् आरेभिरे । अपरं जैतुनाद्रेरपथकां

प्राप्य शिष्यसंघो योशोः पुर्व्वदृष्टं महाकर्मे स्तत्वा यो राजा प्रभो गौशा-

२७ याति स धन्यः स्वर्गं कुशलं सर्वोच्चं अथध्वनिं भवतु, कथामेतां कथयित्वा

२८ सानन्दं उच्चैर् ईश्वरं धन्यं वक्तुमारेभिरे । तदा लोकारण्यमध्यस्थाः

कियन्तः फिक्क्य इति श्रुत्वा योशुं प्रोचुः, हे उपदेशक स्वशिष्यान्तर्जय ।

२९ स उवाच युष्मानहं वदामि यद्यमो नीरवास्तिष्ठन्ति तर्हि पाषाणा उच्चैः

कथाः कथयिष्यन्ति ।

३० पश्चात् तत्पुरान्तिकमेतत् तदवलोक्य साश्रुपातं जगाद हा हा चेत्

३१ त्वमपेक्षस्तः, अर्थात् तव दिनेषु तिष्ठत्सु यदि स्वमङ्गलम् उपलभ्यस्याः,

३२ तच्चैतमम् अभविष्यत् किन्तु क्षणेष्टान् तत्तत्र दृष्टेरगोचरम् भवति । त्वं

स्वपाषाणकाले न मनो व्यधत्था इतिहेतो र्यदा तत्र रिपवस्तां चतुर्दिक्षु

३३ प्राचीरेण वेष्टयित्वा रोत्यन्ति बालकैः सार्द्धं भूमिमात् करिष्यन्ति च

त्वमप्ये पाषाणैकोपि पाषाणिपरि न स्वास्थति च, काल ईदृश उपस्थास्यति ।

३४ अथ मध्येमन्दिरं प्रविश्य तत्रस्थान् कथयिष्यन्ति वदितुं मन्त्रारम्भा-

३५ वदत् लिपिरासो मन्दिरं प्रार्थनामृतं किन्तु सूर्यं तदेव चोराणां गङ्गरे

कृत्य ।' यस्यात् स प्रत्यहं मध्येमन्दिरम् उपदिदेश ; ततः प्रधानयाजका ४७
अध्यापकाः प्राचीनाश्च तं नान्यथितुं चिचेष्टिरे ; किन्तु तदुपदेशे सर्वे ४८
लोका निविष्टचिराः स्थितास्तस्मात् ते तन्मन्त्रं नावकाशं प्रापुः ।

१० विंशोऽध्यायः ।

१ प्रधानयाजकाध्यापकानां निवृत्तरकरणं ८ आवाचनेन दृष्टान्तः १८ कर
याजकाध्यापकानां निवृत्तरकरणं २० यज्ञानादुत्थाने विद्वद्भिर्ना निवृत्तरकरणं
४१ स्त्रियन् अध्यापकानां निवृत्तरकरणञ्च ।

अथैकदा योशुर्मन्दिरं सुसंवादं प्रचारयन् लोकानुपदिशति, एतर्हि १
प्रधानयाजका अध्यापकाः प्राञ्चश्च तन्निवृत्तमागत्य पप्रच्छुः कथाज्ञया त्वं २
कर्माश्रितानि करोषि ? को वा त्वामाज्ञापयत् ? तदस्मान् वद । स ३
प्रत्युवाच तर्हि शुभ्रानपि कथामेकां पृच्छामि तस्यान्तरं वदत । योहना ४
मज्जनमर्द्धशरस्य मानुषाणां वाज्ञातो जातं ? ततस्ते मिथो विविच्य जगदुः ५
यदीश्वरस्य वदामस्तर्हि तं कुतो न प्रतीयत स इति प्रपृच्छति । यदि मनुष्य- ६
श्चेति वदामस्तर्हि सर्वे लोका अस्मान् पाषाणैर्हनिष्यन्ति यतो योहना
भविष्यदादीति सर्वे दृढं जानन्ति । अतएव ते प्रत्युचुः कस्माज्ज्ञया जातम् ७
इति वयं वक्तुं न शक्नुमः । तदा योशुरवदत् तर्हि कथाज्ञया कर्माश्रितानि ८
करोमीति च युष्मान् न वक्ष्यामि ।

अथ लोकानां ज्ञातात् स इमां दृष्टान्तकथां वक्तुमारभे कसिद् द्राक्षा ९
लेवं हत्वा तत् लेवं हृषीवत्तानां हस्तेषु समर्थं बद्धकालार्थं दूरदेशं गताम् ।
अथ फलकाले फलानि प्राप्तुं हृषीवत्तानां समीपे दासं प्राहिणोत् किन्तु १०
हृषीवत्तास्तं प्रहृत्य रिक्तहस्तं विमसर्जुः । ततः सोधिपतिः पुनरन्यं दासं ११
प्रेषयामास, ते तमपि प्रहृत्य तु व्यवहृत्य रिक्तहस्तं विमसर्जुः । ततः स तृतीय- १२
वारम् अर्थं प्राहिणोत् ते तमपि क्षताङ्गं हत्वा वहि निविचिपुः । तदा १३
लेवपति विंशरयामास भमेदानौ किं कर्त्तव्यं ? मम प्रिये पुत्रे प्रहिते ते
तमवश्यं दृष्ट्वा समादरिष्यन्ते । किन्तु हृषीवत्तास्तं निरीक्ष्य परस्परं १४
विविच्य प्रोचुः, अद्यमुत्तराधिकारी, आगच्छतैनं हृष्यस्ततोधिकारोऽस्माकं
भविष्यति । ततस्ते तं लेवाद् वहि निर्णायकं जगुस्तस्मात् स लेवपतिस्तान् १५

१६ प्रति किं करिष्यति । स आगत्य तान् कवीवलान् हत्वा परेषां हस्तेषु तस्मिन् समर्पयिष्यति, इति कथां श्रुत्वा ते ऽवदन् एतादृशी घटना न १७ भवतु । किन्तु योऽस्मानवलोक्य जगाद तर्हि

‘स्वपतयः करिष्यन्ति यादाणं यन्तु तुच्छकं ।

प्रधानप्रसरः कोणे स एव हि भविष्यति ।’

१८ एतस्य शास्त्रीयवचनस्य किं तात्पर्यं ? अपरं तत्पाषाणोपरि यः पतिष्यति स भंक्ष्यते किन्तु यस्मिन् उपरि स पाषाणः पतिष्यति स तेन धूलिवच्चूर्णीभवति ।

१९ सोऽस्माकं विरुद्धं दृष्टान्तमिमं कथितवान् इति ज्ञात्वा प्रधानयाजका

२० अध्यापकाश्च तदैव तं धर्तुं ववाञ्कः किन्तु लोकेभ्यो निभुः । अतएव तं प्रति सतर्काः सन्तः कथं तदाक्यदोषं धत्वा तं देशाधिपहस्ते शासने च समर्पयितुं शक्नुवन्ति, एतदर्थं कतिपयान् साधुवैशधारिणश्चरान् तस्य समीपे

२१ प्रेषयामासुः । तदा ते तं पप्रच्छुः, हे उपदेशक भवान् यथासौ कथयन्

उपदिशति कमथनपेक्ष्य सत्यत्वेनैश्वरं मार्गमुपदिशति, वयमेतज्जा-

२२ नोमः । कैसरराजाय करोम्याभि देधे न वा ? स तेषां वक्ष्यन् शाला-

२३ वदत् कुतो मां परीक्ष्ये ? मां मुद्रामिकां दर्शयत । इह लिखितामूर्ति-

२४ रियं नाम च कस्य ? तेऽवदन् कैसरस्य । तदा स उवाच तर्हि कैसरस्य द्रव्यं

२५ कैसराय दत्तः, ईश्वरस्य तु द्रव्यमीश्वराय दत्तः । तस्मात्सोकानां बालान्

२६ तनूकथायाः कमपि दोषं धर्तुमप्राप्य ते तस्मैः शिरादाश्चर्यं मन्यमाना

मौनिनस्तस्यः ।

२७ अपरस्य गशालादुत्थानानङ्गीकारिणां सिद्धीकोणां कियन्तो जना

२८ आगत्य तं पप्रच्छुः, हे उपदेशक शास्त्रे मुया अस्मान् प्रतीति लिखेस्व यस्मै

आता भार्यायां सत्यां निःसन्तानो सिध्यते स तज्जायां विवक्ष्य

२९ तदंशम् उत्पादयिष्यति । तथाच केचित् सप्त आतर् आसन् तेषां ज्येष्ठो

३० आता विवक्ष्य निरपत्यः प्राणान् जहौ । अथ द्वितीयस्तस्य जायां विवक्ष्य

३१ निरपत्यः सन्समारः । तृतीयस्तस्मैव श्वाहः, इत्यं सप्तआतर्संतामेव विवक्ष्य

निर्गताः सन्तो मनुः । तेषां सा स्त्री च ममार । अतएव स्मरानादुत्थान- १२
 काले तेषां सप्तस्मरानां कस्य सा भार्या भविष्यति । यतः सा तेषां सप्तानां- १३
 मेव भार्यासीत् । तदा योशुः प्रत्युवाच, अस्मि जगतो लोका विवहन्ति १४
 वाग्दन्ताश्च भवन्ति किन्तु ये तस्मिन्प्रतिधोग्यत्वेन मणिता भविष्यन्ति १५
 स्मरानां चोत्थास्यन्ति ते न विवहन्ति वाग्दन्ताश्च न भवन्ति ते पुन १६
 न विथन्ते किन्तु स्मरानादुत्थापिताः सन्त ईश्वरस्य सम्मानाः स्वर्गाद्य-
 दूतानां सदृशाश्च भवन्ति । अधिकन्तु मुसास्तम्बान्तिके स्थित्वा परमेश्वर १७
 ईशरीम ईश्वर इस्हाक ईश्वरो याकुबश्चेश्वर इत्युक्त्वा मृतानां स्मरानाद्
 उत्थानस्य प्रमाणं लिलेख । अतएव य ईश्वरः स मृतानां प्रभुर्न किन्तु १८
 जीवन्तमेव प्रभुः, तद्विकटे सर्वे जीवन्तः सन्ति । इति श्रुत्वा कियन्तो- १९
 ध्यापका ऊचुः, ये उपदेशक भवान् भद्रं प्रत्युक्त्वान् । इतः परंतं किमपि २०
 ग्रहं तेषां साहचरं नाभूत् ।

पश्चात् स तान् उवाच यः स्त्रीष्टः स दायूदः सन्तान् एतां कथां लोकाः २१
 कथं कथयन्ति । यतः

२२ • भूमिं प्रभुमिदं वाक्यमवदत् परमेश्वरः ।

२३ तव प्रचूनघं यावत् पादपोठं करोमि न ।

तावत् काखं मदीये त्वं दक्षपार्थ उपावित्र ।

इति कथां दायूद स्वयं गीतयन्नेवदत् । अतएव यदि दायूदः तं प्रभुं २४
 वदति तर्हि स कथं तस्य सन्तानो भवति ?

पश्चाद् योशुः सर्वजनानां कर्षणोचरे त्रिभ्यानुवाच येऽध्यापका २५
 दीर्घपरिच्छदं परिधातुं भ्रमन्ति दृष्टापक्षयोर्ममस्तारे भजनगेहस्य २६
 प्रोवासने भोजनमृदस्य प्रधानस्थाने च प्रीयन्ते तथा विधवाणां सर्वेषां
 यसिला कुलेन दीर्घकाखं प्रार्थयन्ते तेषु सावधाना भवत तेषामुपदेशो २७
 भविष्यति ।

२१ एकविंशोऽध्यायः ।

१ विधवाया द्वावृत्त्यर्थं ५ मन्दिरविनाशे भविष्यद्वाक्यं १० मिथ्यायां दुःखे भविष्यद्वाक्यं १० लोकाणां दुःखे भविष्यद्वाक्यं १८ अशुभरहस्य इहान्तर-
देवस्य २० श्रीकृष्णं यातायातकथा च ।

१ अथ धनिलोका भाण्डाभारे धनं निक्षिपन्ति स तदेव पश्यति एतर्हि
२ काचिद्दीना विधवा पश्यत्यं निक्षिपति तद् ददर्श । ततो श्रीकृष्णाय
३ युष्मानहं वयार्थं वदामि दरिद्रेयं विधवा सर्वेभ्योऽधिकं न्यक्षेप्सोन् यतोऽये
४ क्षत्राज्यधनेभ्य ईश्वराय किञ्चित् न्यक्षेप्सुः किन्तु दरिद्रेयं विधवा दिनया-
पनायै स्वस्य यत् किञ्चित् स्निग्धं तत् सर्वं न्यक्षेप्सोत् ।

५ अपरञ्च उत्तमप्रसूरेतत्सृष्ट्यैव मन्दिरं सुशोभते तरां कैश्चि-
६ द्दित्युक्ते स प्रत्युवाच यूयं यदिदं निचयनं पश्यथ, अस्म्य पाषाणैकोऽप्यन्य-
७ पाषाणोपरि न स्थास्यति सर्वे भूसाङ्गविष्यन्ति कालोऽयमाद्याति । तदा
ते प्रपञ्चुः, हे गुरो घटनेद्दृष्टो कदा भविष्यति ? घटनाया एतस्याश्चिह्नं वा
८ किं भविष्यति ? तदा स जगाद् सावधाना भवत यथा युष्माकं भ्रमं कोऽपि
न जनयति स्त्रीष्टोर्दमित्युक्ता मम नास्तीति वदन् उपस्थास्यन्ति स काशः
९ प्रायेणोपस्थितः, तेषां पश्चाद्वा गच्छत । एवं धुत्स्वोपज्ञवस्थ च वार्त्तं
श्रुत्वा सा शङ्क्यं वतः प्रथमम् एता घटना अवश्यं भविष्यन्ति किन्तु नापाते
युगान्तो भविष्यति ।

१० अपरञ्च कथयामास तदा देशस्य विपत्तयेन देशः राज्यस्य विपत्तयेन
११ राज्यम् उत्पास्यति नानास्थानेषु महाभूकण्यो दुर्भिक्षं मारी च
भविष्यन्ति तथा व्योममण्डलस्य भयङ्करदर्शनम् आस्यत्यलक्षणञ्च
१२ प्रकाशयिष्यते । किन्तु सर्वसामेतासां घटनानां पूर्वैः लोका युष्मान्
धृत्वा ताडयिष्यन्ति भङ्गनाशये कारायाश्च समर्पयिष्यन्ति च, तथा
मम नामकारणाद् युष्मान् भूपानां ज्ञासकानाञ्च सम्मुखं नेष्यन्ति
१३ साक्ष्यार्थम् एतानि युष्मान् प्रति घटयिष्यते । तदा किमुत्तरं वक्तव्यम्
१४ एतत् न चिन्तयिष्याम इति मनःसु निक्षिपन्त । विपत्त्या येन
१५ किमयुत्तरम् आपत्तिश्च कर्तुं न शक्नुवन्ति तावृत्तं वाक्पुनः ज्ञानञ्च

युष्मभ्यं दास्यामि । किञ्च यूयं पितृ माता भ्रात्रा बन्धुना ज्ञात्या १६
कुटुम्बेन च परकरेषु समर्पयिष्यध्वे; ततस्तं युष्माकं कञ्चन कञ्चन १७
घातयिष्यन्ति । मम नाशः कारणात् सर्वैर्भूम्यै यूयं हृतीयिष्यध्वे । १८
किन्तु युष्माकं शिरःकत्रैकोपि न विनाशयिष्यते तस्मादेव धैर्यमवलम्ब्य १९
स्वस्वप्राप्तान् रक्षत ।

अपरश्च विश्वात्मन् पुरं सैन्यवेष्टितं विलोक्य तत्सोष्णिकतायाः २०
समयः समीप इत्यवगमिष्यथ । तदा चिड्डदिशस्तथा लोकाः पर्वतं पलायन्तां २१
ये च नगरे तिष्ठन्ति ते देशान्तरं पलायन्तां ये च ग्रामे तिष्ठन्ति ते नगरं
न प्रविशन्तु यतस्तदा समुचितदण्डनाय धर्मपुस्तके धानि सर्वानि लिखि- २२
तानि तानि सफलानि भविष्यन्ति । किन्तु या घातदा गर्भवद्धःस्तन्य- २३
दाश्च तथा दुर्गतिं भविष्यति यतोऽतेरेतास्त्रोकान् प्रति कोपो देवे च
विषमदुर्गतिं भटिष्यते । वस्तुतस्तु ते खड्गधारपरिव्रजं लपस्यन्ते बद्धाः २४
सन्तः सर्वदेशेषु गायिष्यन्ते च किञ्चान्यदेशीयानां समयेपस्थितिपथ्येनां
विश्वशास्त्रम् पुरं तैः पदतलैर्देलयिष्यते । सूर्यचन्द्रनक्षत्रेषु लक्षणादि २५
भविष्यति भुवि सर्वदेशीयानां दुःखं चिन्ता च मित्रैश्च वीचीनां तर्जनं
मर्जनञ्च भविष्यति । भूभौ भाविष्यतां चिन्तयित्वा मनुजा मिथ्या मृतकत्वा २६
भविष्यन्ति यतो ध्याममण्डले तेजस्विनो होलायमाना भविष्यन्ति । तदा २७
पराक्रमेण महातेजसा च भेषारूढं मनुष्यपुत्रं आयातन् द्रक्ष्यन्ति । किन्त्वे- २८
तासां घटनानामारम्भे सति यूयं मत्सकान्युन्ताञ्च ऊर्ध्वं द्रक्ष्यथ यतो
युष्माकं मुक्तेः कालः सविधो भविष्यति ।

ततस्तैर्नैतद्वृष्टान्तकथा कथिता, पश्यत उडुम्बरादिबुधलाणां नवीनपत्रेषु २९
जातेषु तद्वृष्टा निदाघकाल उपस्थित इति यथा यूयं ज्ञातुं शक्नुथ तथा ३०
सर्वासामासां घटनानाम् आगमे दृष्टे सतीत्यस्य राजवं निकटम् इत्यपि ३१
ज्ञास्यथ । युष्मानहं यथायथं वदामि विद्यमानलोकानामेषां गममातुं पूर्वं ३२
इतानि घटिष्यन्ते; वरं नभोभुवोर्लोपो भविष्यति मम वाक्कु कदापि ३३
सुप्ता न भविष्यति । अतएव विद्यमात्रेणे पाने च सांसारिक्यं चिन्तायाश्च ३४

युष्माकं चित्तेषु मन्येषु तद्दिग्म् अकस्माद् युष्मान् प्रति यथा नोप-
 २५ तिष्ठति तदर्थं स्त्रेषु सावधानास्तिष्ठत एतद्देशस्त्वर्थस्त्रोक्तान् प्रति
 २६ तद्दिग्म् उक्त्वाश्च इव उपस्थास्यति । यथा यूथं एतद्भाविघटना उत्तर्तुं
 मनुजसुतस्य सम्मुखे संस्थातुश्च योग्यः भवथ कारणादस्मात् सावधानाः
 सन्तो निरन्तरं प्रार्थयध्वं ।

२७ अपरञ्च स दिवा मन्दिर उपदिश्य शचैः जैतुनाद्रिं गत्वातिष्ठत्
 २८ ततः प्रत्यूषे लोकास्तत्कथां श्रोतुं मन्दिरे तदङ्गिकम् आगच्छन् ।

२२ द्वाविंशोऽध्यायः ।

१ षोडश विचदकुसमवसा ७ निस्तारोत्सवीषसोऽध्यायार्त्त १५ प्रभो रात्रिभोज-
 निरूपणं २१ परकरार्थकस्य कथा २४ नवमोपदेशः २९ पितरं स्नानाङ्गीकारकथनं
 ३५ शिष्यान् श्रान्त प्रश्नः ३८ उद्याने षोडश दुःखं ४० विजडाशिक्षासमाप्तित्वं ४५
 पितरं स्नानाङ्गीकारः ६९ षोड प्रत्युपवासः प्रहारश्च ६९ निस्तारोत्सवाध्यायः ।

१ अपरञ्च क्लिष्टगुण्यपूयोत्सवस्य काल उपस्थिते प्रधानयाजका अध्या-
 २ पकाश्च यथा तं हन्तुं शक्नुवन्ति तयोपायम् अचेष्टन् किन्तु लोकेभ्यो
 ३ विभुः । एतस्मिन् समये द्वादशशिक्षेषु गणितं द्वाष्कारिणीतीधरुढिमान्
 ४ यो विजडास्तस्यान्तःकरणस्य धैतानाश्रितत्वात् स गत्वा यथा योशुं तेषां
 ५ करेषु समर्पयितुं शक्नोति तथा मन्त्रणां प्रधानयाजकैः सेनापतिभिश्च सह
 ६ चकारातिगते तुष्टास्तस्मै मुद्रां दातुं पणं चक्रुः । ततः षोडशीत्यथ यथा लोका-
 ७ नामगोचरे तं परकरे समर्पयितुं शक्नोति तथावकाशं चेष्टितुमारेभे ।

७ अथ क्लिष्टगुण्यपूयोत्सव दिने, अर्थात् घस्मिन् दिने निस्तारोत्सवस्य
 ८ मेषो हन्तव्यस्तस्मिन् दिने योशुः पितरं योश्चनञ्चल्लय अगाद युवां गत्वा-
 ९ स्माकं भोजनार्थं निस्तारोत्सवस्य द्रव्याणां सादयन्तं । तदा नौ परमङ्कृतः
 १० कुशासादयावो भक्तः केच्छा १ तदा सेनादीत् नगरे प्रविष्टे कस्मिन्सल-
 ११ कुष्मासादय युवां सत्तात् करिष्यति स यन्निवेशनं प्रविशति युवामपि
 तन्निवेशनं कल्पस्यादिता निवेशनपतिम् इतिवाक्यं वदतः, यथाहं निस्तारो-
 १२ त्वस्य भोज्यं श्रियैः साङ्गं भोज्यं शक्नोमि सातिथिगाला कुशः कथमिमां
 १२ प्रमुखां पृच्छति । ततः स जना द्वितीयप्रकोटीधम् एकं वल्लं कोटं द्वाविं-

यति तत्र भोज्यभासादयतं । ततस्तौ गत्वा तदाभ्यानुसारेण सर्वं दृष्ट्वा १३
तत्र निस्तारोत्सवीर्यं भोज्यभासादयामासतुः ।

अथ काल उपस्थिते योऽनु द्वादशभिः प्रेरितैः सह भोक्तुमुपविश्य कथित- १४
वान् मम दुःखभोगात् पूर्वं युष्माभिः सह निस्तारोत्सवस्यैतस्य भोज्यं भोक्तुं १५
मयातिवाञ्छा कृता । युष्मान् वदामि यावत्कालम् ईश्वरराज्ये भोजनं १६
न करिष्ये तावत्कालम् इदं न भोक्ष्ये । तदा स पानपात्रमादाय ईश्वरस्य १७
गुणान् कीर्त्तयित्वा तेभ्यो दत्त्वावदत् इदं गृहीत यूयं विभज्य पित्त
युष्मान् वदामि यावत्कालम् ईश्वरराजत्वस्य संस्थापनं न भवति तावत् १८
द्राक्षाफलरसं न पाश्यामि । ततः पूर्वं गृहीत्वा ईश्वरगुणान् कीर्त्तयित्वा १९
भक्ष्वा तेभ्यो दत्त्वावदत् युष्मदर्थं समर्पितं धन्यम् वपुस्तदिदं एतत् कर्त्तुं मम
स्मरणार्थं कुरुध्वं । अथ भोजनान्ते तादृशं पार्श्वं गृहीत्वावदत् युष्मत्कार- २०
णात् पातितं धन्यम् रक्तं तेन निर्णीतं नव्यनिधमरूपं पानपात्रमिदं ।

पश्चात् यो मां परकरेषु समर्पयिष्यति स मया सह भोजनासन २१
उपविशति । यथा निरूपितनाले तदनुसारेण मनुष्यपुत्रस्य गतिः २२
भविष्यति किन्तु यस्य परकरेषु समर्पयिष्यति तस्य सन्तोषा भवि-
ष्यति । तदा तेषां को जन एतत् कर्त्तुं करिष्यति तत् ते परस्परं २३
प्रष्टुमारेभिरे ।

अपरं तेषां को जनः श्रेष्ठत्वेन गणयिष्यते, अत्रार्थे तेषां विवादाभवत् । २४
अस्मात् कारणात् सेवदत् अन्यदेशीयानां राजानः प्रजानामुपरि प्रभुत्वं २५
कुर्वन्ति दारुणशासनं कृत्वापि ते भूपतित्वेन विख्याता भवन्ति च ।
किन्तु युष्माकं तथा न भविष्यति यो युष्माकं श्रेष्ठो भविष्यति स कनिष्ठवत् २६
भवतु यस्य मुखो भविष्यति स सेवकवद्भवतु । भोजनोपविष्टपरिचारक- २७
योः कः श्रेष्ठः ? यो भोजनावोपविशति स किं श्रेष्ठो न भवति ? किन्तु युष्माकं
मध्येऽहं परिचारक इवास्मि । अपरस्य यूयं मम परीक्षाकाले प्रथममारभ्य २८
मया सह स्थिता एतत्कारणात् पिता यथा मदर्थं राज्यभेकं निरूपितं २९
तथानुरूपमपि युष्मदर्थं राज्यं निरूपयामि तस्मान् मम राज्ये भोजनासने ३०

च भोजनपाने करिष्यध्वे विंशत्यन उपविश्या च विज्जदीधानां दाहत्र-
वंशानां विचारं करिष्यध्वे ।

३१ अपरं प्रभुत्वाच्च हे शिमोन् शिमोन् पश्य तित्तवना धान्यानीव
३२ सुमान् भैतान् चालयितुम् ऐच्छत् किन्तु तव विद्यामस्य लोपो यथा न
भवति एतत् त्वदर्थं प्रार्थितं मया त्वन्मनसि परिवर्तितं च भ्रातृणां
३३ मनामि स्मिरीकुह । तदा सोवदत् हे प्रभो हं त्वया सार्द्धं कार्यां पातुं
३४ मृतिं भोक्तुञ्च सज्जितोऽस्मि । ततः स उवाच हे पितर त्वां वदामि, अथ
कुक्कुटरवात् पूर्व्वं त्वं मत्परिषद्यं वारचयस्व अपह्नेयाव्यसे ।

३५ अपरं स पप्रच्छ यदा जुह्वं वृहन्नं वा वस्तसम्युटं पादुकाञ्च विना युधान् प्राहि-
३६ ष्ये तदा युष्माकं कस्यापि न्यूनतासीत् ? ते प्रोचुः कस्यापि न । तदा सोवदत्
किन्विदानीं जुह्वं वृहन्नं वा वस्तसम्युटं यच्च नास्ति तेन तद्व्यहोतव्यं यच्च
३७ च कृपाणो नास्ति तेन स्ववस्त्रं विक्रीय स क्रेतव्यः । यतो युष्मानहं वदामि ।
'अपराधिजनैः सार्द्धं गणितः स भविष्यति' ।

इदं यच्छास्त्रीयं वचनं लिखितमस्ति तन्मयि फलिष्यति यतो मम
३८ सम्बन्धोऽयं सर्व्वं सेत्स्यति । तदा ते प्रोचुः प्रभो पश्येमौ कृपाणौ साः । ततः
सोवदत् एतद् धयेष्टं ।

३९ अथ स तस्माद्द्विर्गत्वा स्नाचारानुसारेण जैतुनगामाग्निं जगाम
४० शिष्याश्च तत्पश्चाद् ययुः । तत्रोपस्थाप्य स तानुवाच यथा परीक्षायां न पतय
४१ तदर्थं प्रार्थयध्वं । पश्चात् स तस्माद् एकशरचेपाद् द्विर्गत्वा जानुनी पात-
४२ यित्वा एतत् प्रार्थयाञ्चके, हे पित यदि भवान् सम्मन्यते तर्हि कंसजेन
ममान्तिकाद् दूरय किन्तु यदिच्छानुरूपं न तदिच्छानुरूपं भवतु ।
४३ तदा तस्मै शक्तिं दातुं स्वर्गोद्यूतो दर्शनं ददौ । पश्चात् सोऽत्यन्तं धातमया
४४ व्याकुलो भूत्वा पुनर्बुद्धं प्रार्थयाञ्चके, तस्माद् दृष्ट्वाऽक्षितविन्दव इव तस्या
४५ स्नेहविन्दवः प्रथिव्यां पतितुमारेभिरे । अथ प्रार्थनात् उत्थाय शिष्याणां
४६ समीपमेतद्य तान् भगोदुःखिनो निद्रितान् बृह्णावदत् कुतो निद्राय, उन्नि-
हन्त परीक्षायाम् अपतनार्थं प्रार्थयध्वं ।

एतत्कथायाः कथनकाले द्वादशभिस्त्रिणां मध्ये गणितो विजडा- ४७
 नामा अनतामहितस्तेषाम् अये चलिता योशोऽनुनयार्थं तदन्तिकम्
 आचक्षौ । तदा योशुस्त्वाच हे विजडा किं चुम्बनेन मनुष्यपुत्रं परकरेषु ४८
 समर्पयसि ? तदा यश्चद् घटिष्यते तदनुमाय सङ्गिभिरुक्तं हे प्रभो वयं किं ४९
 खन्नाघातं करिष्यामः ? तत एकः करवालेनाहत्य प्रधानयाजकस्य दासस्य ५०
 दक्षिणं कर्णं चिच्छेद । अधुना निवर्तस्व इत्युक्त्वा योशुस्तस्य श्रुतिं शृष्ट्वा ५१
 स्वस्वं चकार । पश्चाद् योशुः समीपस्थान् प्रधानयाजकान् मन्दिरस्य ५२
 सेनापतीन् प्राचीनांश्च जगाद यूयं कृपाणान् यष्टीश्च गृहीत्वा मां किं चोरं
 धर्तुमायाताः ? यदाहं युष्माभिः सह प्रतिदिनं मन्दिरेऽतिष्ठं तदा मां धर्तुं ५३
 न प्रवृत्ताः किन्विदानीं युष्माकं समयोन्धकारस्य चाधिपत्यमस्ति ।

अथ ते तं धृत्वा महायाजकस्य निवेष्टनं निन्युः । ततः पितरोद्वरेद्वरे ५४
 पश्चाद्विला वृहत्कोष्ठस्य मध्ये यत्राग्निं ज्वालयित्वा लोकाः समेत्योपविष्टा- ५५
 स्तत्र तैः सार्द्धम् उपविवेश । अथ वज्रिसन्निधौ समुपवेशकाले काचिद्दासी ५६
 मनो निविशत् तं निरीक्ष्यावदत् पुमानयं तस्य शोक्नोऽस्यात् । किन्तु स तद् ५७
 अपक्रुत्वावादीत् हे नारि तमहं न परिचिनोमि । क्षणान्तरेऽन्यजनस्तं ५८
 दृष्ट्वाब्रवीत् त्वमपि तेषां निकरस्यैकजनोमि । पितरः प्रत्युवाच हे नर नाह-
 मस्मि । ततः सार्द्धदण्डदद्यात् परं पुनरन्यो जनो निश्चित्य बभाषे, एष तस्य ५९
 सङ्गीति सत्यं धतोयं मालीलीघो लोकः । तदा पितर उवाच हे नर त्वं ६०
 यद् वदसि तदहं बोद्धुं न शक्नोमि, इतिवाक्ये कथितमात्रे कुक्कुटो हराव ।
 तदा प्रभुना व्याघ्रस्य पितरे निरीक्षिते कृकवाकुरवात् पूर्वं मां शिरप- ६१
 ङ्गोऽस्ये इतिपूर्वोक्तं तस्य वाक्यं पितरः स्मृत्वा बहिर्गत्वा महाशेदेन ६२
 चक्रन्द ।

तदा चै योशु धृतस्ते तमुपहस्य प्रहर्तुमारोभिरे । एवं वस्त्रेण तस्य हृशौ ६३
 बद्ध्वा कपोले चपेटाघातं कृत्वा पप्रच्छुः कस्य कपोले चपेटाघातं कृतवान् ? ६४
 गणयित्वा तद् वद । तदन्वत् तद्विरुद्धं बज्रनिन्दावाक्यं वक्तुमारोभिरे । ६५
 अथ प्रभाति सति लोकप्राञ्चः प्रधानयाजका अध्यापकाश्च सभास्था मधेसमं ६६

६७ धीशुमानोय पप्रच्छुः, त्वम् अभिषिक्तोऽसि न वास्मान् वद । स प्रत्युवाच मया
 ६८ तस्मिन्नुक्तेऽपि यूयं न विश्वमिच्छथा कस्मिंश्चिदाकौ युष्मान् पृष्टेऽपि मां न तदु-
 ६९ त्तरं वक्ष्यथ न त्यक्ष्यथ च । किन्त्वितः परं मनुजसुतः सर्वशक्तिमत ईश्वरस्य
 ७० दक्षिणे पार्श्वे समुपवेक्ष्यति । ततस्ते पप्रच्छुः, तर्हि त्वमीश्वरस्य पुत्रः ? स कथ-
 ७१ यामास यूयं यथार्थं वदथ मया वद । तदा ते सर्वे कथयामासुः, तर्हि
 साक्षीणान्येनास्माकं किं प्रयोजनं ? अस्य खमुखादेव साक्ष्यं प्राप्तम् ।

२३ नयोर्बिम्बोऽध्यायः ।

१ पिलातस्य हेरोदस्य समीपे खोदस्य निधनं २९ पिलातस्य विचारो दण्डाशा च
 विनाशिनः स्थितः प्रति खोदस्य कथा ३२ खोदस्य कुशे वेधमनुसन्धास्य ३६
 कुशे विद्वसेनयोः कथा च ४४ खोदस्य निधनं तस्य स्मरणं स्थापनम् ।

१ ततः सभास्थाः सर्वलोका उत्थाय तं पिलातसम्मुखं नीत्वापोष्य वक्तु-
 २ मारेभिरे, स्मन्मभिषिक्तं राजानं वदन्तं कैसरराजाय करदानं निवेधन्तं
 ३ राज्यविपर्ययं कर्तुं प्रवर्तमानम् एनं प्राप्ता वथ । तदा पिलातस्तं पृष्ठवान् त्वं
 ४ किं यिज्जदीयानां राजा ? स प्रत्युवाच त्वं मत्तमुक्तवान् । तदा पिलातः
 ५ प्रधानयाजकादि लोकान् जगाद, अहमेतस्य कमण्यपराधं नाप्नवान् । ततः
 ६ ते पुनः साहसिने भूत्वावदन् एष गालील एतत्स्थानपर्यन्ते सर्वस्मिन्
 ७ यिज्जदादेशे सर्वलोका नुपदिश्य कुप्यन्ति याहीतवान् । तदा पिलातो
 ८ गालीलप्रदेशस्य नाम श्रुत्वा पप्रच्छ किमयं गालीलीयो लोकः ? ततः स
 ९ गालीलप्रदेशीयहेरोदराजाधिकारस्थलोक इति पिलातोऽवगत्य विद्व-
 १० शालम्पुरे हेरोद् राजस्य तदा स्थिते स्नास्य समीपे धीशुं प्रेषयामास ।
 ११ तदा हेरोद् धीशुं विलोक्य सन्तुतोऽयं यतः स तस्य वज्रदत्तान्तश्रवणात्
 १२ तस्य किञ्चिदाश्चर्यकर्म पश्यति इत्याशां कृत्वा वज्रकालमारभ्य तं ब्रूयु-
 १३ ६ प्रधासं कृतवान् । तस्मात् तं वज्रकथाः पप्रच्छ किन्तु स तस्य कक्षापि
 १४ वाक्यस्य प्रत्युत्तरं नोवाच । अथ प्रधानयाजका अस्थापकाश्च प्रोत्तिष्ठन्तः
 १५ साहसेन तमपवदितुं प्रारेभिरे । एवं हेरोद् तस्य सेनागणस्य तमवज्ञास्य
 १६ उपहासलेन राजवस्त्रं परिधास्य पुनः पिलातं प्रति तं प्राहिणोत् । पूर्वं